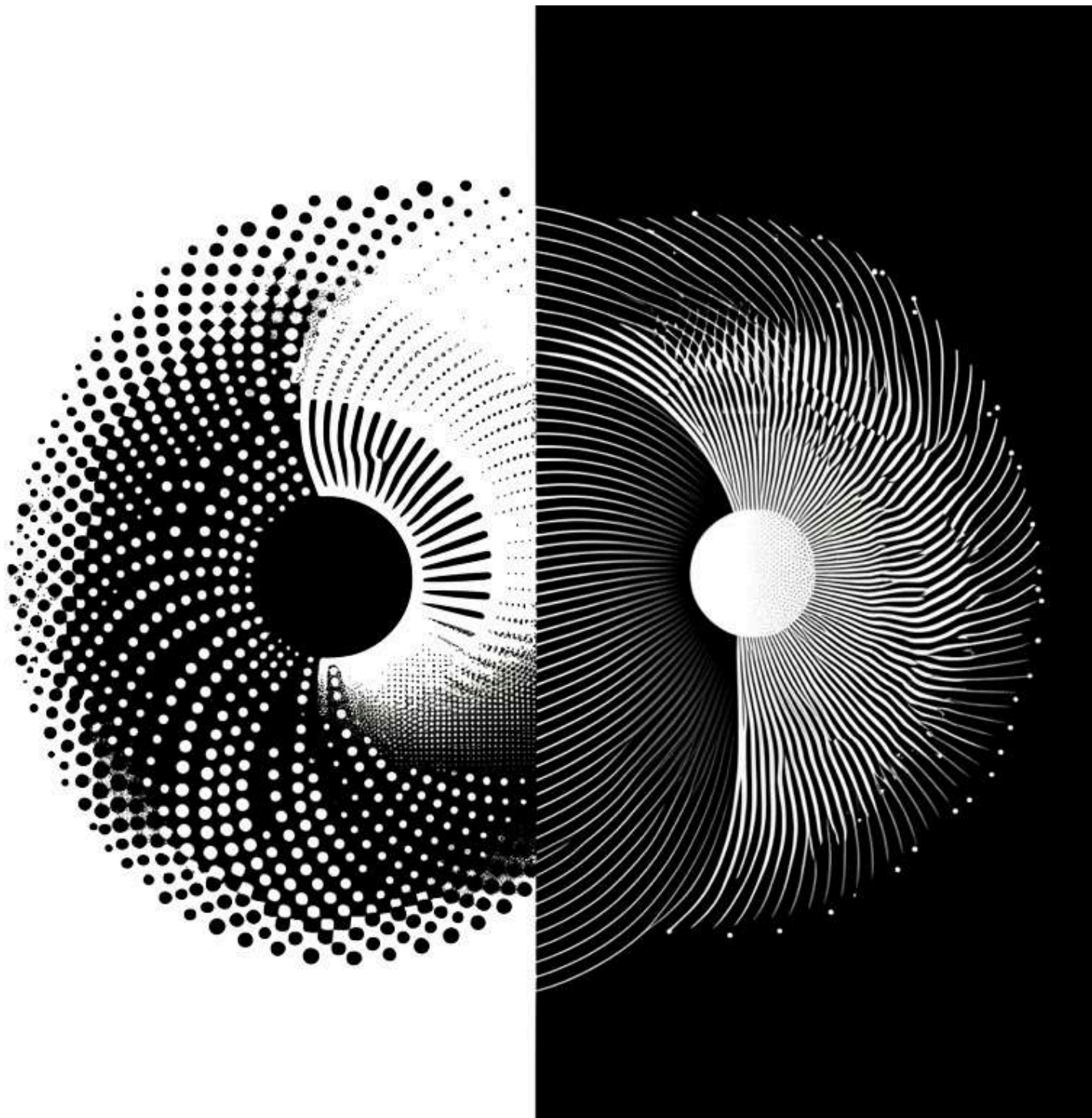

JCSR

**Journal
of
Communication
Science
Researches**

ISSN: 2757-8496

**Journal
of
Communication
Science
Researches**

JANUARY 2025

Volume 5 – Issue 1

ISSN: 2757-8496

Editor

Assoc. Prof. Dr. Tamer BAYRAK

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ibadergi>

**ABOUT JCSR
(ISSN: 2757-8496)**

Focus and Scope

Journal of Communication Science Researches aims to open up to the world under the guidance of science, reach the society it is in, and to publish scientific articles of the essence in accordance with international publishing principles in order to lead their changing and developing demands. Journal of Communication Science Research accepts articles in the field of social sciences. Journal of Communication Science Researches is a peer-reviewed periodical publication and has been published since 2021.

Journal of Communication Science Researches (JCSR) is based on social sciences and scientific researches in journalism and media studies, visual communication design, public relations, cinema, political science, communication studies, social psychology, sociology, linguistics, communication sociology, communication systems, communication psychology, history of communication, interpersonal communication, mass communication, intercultural communication, political communication works are accepted and published within the scope of scientific studies in the fields of international communication and new communication technologies, applied communication and related social sciences are accepted and published.

Journal of Communication Science Researches is a refereed and scientific journal published four times a year in print and electronically. Original theoretical and / or experimental work, articles in which various scientific research methods are applied are accepted. The editorial board of Journal of Communication Science Researches is authorized to accept or not to accept articles upon the evaluation of national and international experts.

INDEX

Crossref / Asos Index / Zenodo / Acar Index / Academindex / EuroPub

Publisher

AI LABS BİLİŞİM YAZILIM VE YÖNETİM DANIŞMANLIĞI, TÜRKİYE

Article Types

Review: Comprehensive review of scientific studies on a particular subject, up to recently.

Research Article: An article written in a scientific format presenting original research and results.

Theoretical and Theoretical Articles: An article prepared on a theoretical level that will contribute to the related discipline.

Peer Review Process

The editorial board peruses the submitted material with regard to both form and content before sending it on to referees. They may also consider the views of the advisory board. After the deliberation of the editorial board, submitted material is sent to two referees. In order for any material to be published, at least two of the referees must approve it. The revision and improvement demanded by the referees must be implemented in order for an article to be published. Authors are informed within three months about the decision regarding the publication of their material. All the papers are controlled academically with the intihal.net or/and iTenticate program.

Publishing Period

Journal of Communication Science Researches is published 3 times a year, January, May and September. Articles are not accepted for a certain number of journals. Authors can submit their article at any time. The articles whose evaluation process is completed are published taking into consideration the arrival date.

Open Access Policy

JCSR adopted a policy of providing open access. This is an open access journal which means that all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Users are allowed to read, download, copy, distribute, print, search, or link to the full texts of the articles in this journal without asking prior permission from the publisher or the author. This is in accordance with the BOAI definition of open access. In addition to this, JCSR is licensed by Creative Commons with CC-BY-NC-ND 4.0.

Publication Charge

No publication charge or article processing charge is required. All accepted manuscripts will be published free of cost.

Principles of Research and Publication Ethics

In scientific papers sent to JCSR, the guidelines related to the Scientific Research and Publication Ethics of Higher Education Institutions, the recommendations of the International Committee of Medical Journal Editors and the International Standards for the Authors and Authors of the Committee should be taken into attention. Plagiarism, forgery in the data, misleading, repetition of publications, divisional publication and individuals who do not contribute to the research are among the authors are unacceptable practices within the ethical rules. Legal actions will be taken in case of any ethical irregularity related to this and similar practices.

a)Plagiarism: Placing the original ideas, methods, data, or works of others, partly or completely, without making reference to the scientific rules, is dealt with in the context of plagiarism. In order to avoid plagiarism, the authors should refer to the scientific rules in a manner that is appropriate and should pay attention to the references of all scientific papers in their research.

b)Forgery of Data: The use of data that does not exist or is modified in scientific research is data in the scope of forgery. Authors should analyze their data in accordance with ethical rules and without exposing them to a change in validity and reliability during the process.

c)Detortion: Changing the records or data obtained from the study, showing the devices or materials that are not used in the research as used, changing or shaping the research results according to the interests of the people and organizations that are supported are considered within the scope of distortion. The authors should be honest, objective and transparent in the information they provide in relation to the research process. They should avoid violating the rules of ethics.

d)Repetition: Presenting the same publication as separate publications without referring to the previous publications is considered within the scope of repetition of publications. The responsibility for the publication of the publications submitted for evaluation in another place or in the evaluation process belongs to the authors. The authors should refrain from repeating the original and original research and they should pay attention to submit their original and original research.

e)Divisional Publication: The results of a research are discussed in the scope of dissemination and disseminating the results of the research in a way that disrupts the integrity of the research and disseminating it in more than one way, and publishing these publications as separate publications. The authors should consider the integrity of the research and avoid the divisions that will affect the results.

f)Authorship: The inclusion of people who do not contribute to the research or not to include the people who have contributed is considered within the scope of unfair writing. All authors should have contributed sufficiently to the planning, design, data collection, analysis, evaluation, preparation of the research and finalization of the research.

Ethics Committee Approval

“Ethics Committee Approval” is required for the following researches. An approved “Ethics Committee Approval” must be obtained from the institution where the author of the article is located. The researches requiring the Ethics Committee’s approval are as follows:

– Any researches carried out with qualitative or quantitative approaches that require data collection from participants using survey, interview, focus group work, observation, experiment, interview

techniques,

- Use of humans and animals (including material / data) for experimental or other scientific purposes,
- Clinical researches on humans,
- Researches on animals,
- Retrospective studies in accordance with the law of protection of personal data,

Also;

- Stating that the “informed consent form” was taken in the case reports,
- Obtaining and specifying the permission of the owners for the use of scale, questionnaire and photos belonging to others,
- Stating that copyright regulations are obeyed for the ideas and works of art used.

“Ethics Committee Permission” should be stated in these articles. The articles should include the statement that Research and Publication Ethics are complied with.

Plagiarism Policy

All submitted articles must go through plagiarism check screening and are checked through iThenticate and / or Turnitin (Advanced Plagiarism Detection Software). Based on this report, articles with a plagiarism rate not exceeding at least 20% can be published. Articles with a plagiarism rate above this are definitely not published. Articles with a plagiarism rate below 20% may require updates depending on the referee opinions.

Copyright

Copyright aims to protect the specific way the article has been written to describe scientific research in detail. It is claimed that this is necessary in order to protect author’s rights, and to regulate permissions for reprints or other use of the published research. JCSR have a copyright form which is required authors to sign over all of the rights when their article is ready for publication. All site content, except where otherwise noted, is licensed under a Creative Common Attribution Licence. (CC-BY-NC 4.0)

The author gives his rights to the journal by signing the copyright transfer form. The submitted papers are assumed to contain no proprietary material unprotected by patent or patent application; responsibility for technical content and for protection of proprietary material rests solely with the author(s) and their organizations and is not the responsibility of the IBAD or its Editorial Staff. The main (first/corresponding) author is responsible for ensuring that the article has been seen and approved by all the other authors. It is the responsibility of the author to obtain all necessary copyright release permissions for the use of any copyrighted materials in the manuscript prior to the submission.

What are my rights as author?

It is important to check the policy for the journal to which you are submitting or publishing to establish your rights as Author. JCSR’s standard policies allow the following re-use rights

The journal allows the author(s) to use the articles without copyright restrictions.

You may use the published article for your own teaching needs or to supply on an individual basis to research colleagues, provided that such supply is not for commercial purposes.

You may not post the published article on a website without permission from JCSR.

Call For Papers

JCSR will bring together academics and professionals coming from different fields to discuss their differing points of views on these questions related to “social sciences”.

Main Topics of JCSR

Journalism and media studies

Visual communication design

Public relations

Cinema

Political Science
Communication studies
Social psychology
Sociology
Linguistics studies
Communication sociology
Communication systems
Communication psychology
Communication history
Interpersonal communication
Interpersonal communication
Interpersonal communication
Intercultural communication
Political communication
New communication technologies
Applied communication
Communication sciences
Digital culture
Communication studies
Advertising
Distance Learning
Radio, television and cinema

Publication Language of JCSR

Turkish and English

Article Submission

Articles are accepted only through Dergipark.

Contact

AI Labs Bilişim Yazılım ve Yönetim Danışmanlığı, Türkiye

İstanbul – Türkiye

e-mail: ibadergi@gmail.com

Journal of Communication Science Researches - JCSR
ISSN: 2757-8496

EDITOR / PUBLISHER

Assoc. Prof. Dr. Tamer Bayrak, Çanakkale Onsekiz Mart University, Türkiye

EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Hasan Saygın (İstanbul Aydın University)
Prof. Dr. Cem Sefa Sütçü (Marmara University)
Prof. Dr. Okan Ormanlı (İstanbul Kültür University)
Prof. Dr. Suat Gezgin (Yeditepe University)
Prof. Dr. Aykut Arıkan (Türkisch-Deutsche Universität)
Prof. Dr. Deniz Yengin (Çanakkale Onsekiz Mart University)
Prof. Dr. And Algül (Üsküdar University)

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Aysel Aziz, İstanbul Yeni Yüzyıl University, Türkiye, aysel.aziz@yeniuyuzuil.edu.tr
Prof. Dr. Christine I. Ogan, University of Indiana, U.S.A. ogan@indiana.edu
Prof. Dr. Donald L. Shaw, University of North Carolina, U.S.A.
Prof. Dr. Douglas Kellner, UCLA University, U.S.A. kellner@ucla.edu
Prof. Dr. Farouk Y. Seif, Antioch University, U.S.A.
Prof. Dr. Filiz Balta Peltekoğlu, Marmara University, Türkiye, filiz@marmara.edu.tr
Prof. Dr. H.Hale Künüçen, Başkent University, Türkiye, kunucen@baskent.edu.tr
Prof. Dr. Haluk Gürgen, Bahçeşehir University, Türkiye, haluk.gurgencomm.bau.edu.tr
Prof. Dr. Jean-Marie Klinkenberg, Liege University, Belgium
Prof. Dr. Judith K. Litterst, St. Cloud State University, U.S.A.
Prof. Dr. Lev Manovich, University of California, U.S.A. manovich.lev@gmail.com
Prof. Dr. Lucie Bader Egloff, Zurich University, Switzerland
Prof. Dr. Korkmaz Alemdar, Atılım University, Türkiye
Prof. Dr. Nazife Güngör, Üsküdar University, Türkiye, nazifegungor@gmail.com
Prof. Dr. Nurcay Türkoğlu, Arel University, Türkiye, nurcayturkoglu@arel.edu.tr
Prof. Dr. Nilüfer Timisi Nalçaoğlu, İstanbul University, Türkiye
Prof. Dr. Nilgün Tatal Cheviron, Galatasaray University, Türkiye, ntatal@gsu.edu.tr
Prof. Dr. Hasan Saygın, İstanbul Aydın University, Türkiye, hasansaygin@aydin.edu.tr
Prof. Dr. Maxwell E. McCombs, University of Texas, U.S.A. maxmcombs@utexas.edu
Prof. Dr. Murat Özgen, İstanbul University, Türkiye, mozgen@istanbul.edu.tr
Prof. Dr. Mutlu Binark, Hacettepe University, Türkiye, mbinark@gmail.com
Prof. Dr. Selçuk Hünerli, İstanbul University, Türkiye, shunerli@istanbul.edu.tr
Prof. Dr. Suat Gezgin, İstanbul University, Türkiye, gezgin@istanbul.edu.tr
Prof. Dr. Sung-do Kim, Korea University, South Korea
Prof. Dr. Ümit Atabek, Yaşar University, Türkiye, umit.atabek@yasar.edu.tr
Prof. Dr. Yasemin Giritli İncooğlu, Galatasaray University, Türkiye
Prof. Dr. Cem Sütçü, Marmara University, Türkiye, cemsutcu@yahoo.com
Prof. Dr. Emel Karayel Bilbil, Marmara University, Türkiye
Prof. Dr. Ceyhan Kandemir, İstanbul University, Türkiye
Prof. Dr. Erhan Akyazı, Marmara University, Türkiye
Prof. Dr. Güven Necati Büyükbaykal, İstanbul University, Türkiye
Prof. Dr. Nesrin Özdeniz Dönmez, Marmara University, Türkiye
Prof. Dr. Işıl Zeybek, İstanbul Kültür University, Türkiye, i.zeybek@iku.edu.tr
Prof. Dr. Mehmet Üstünipek, İstanbul Kültür University, Türkiye, m.ustunipek@iku.edu.tr
Prof. Dr. Çiğdem Aytekin, Marmara University, Türkiye, cigdem.aytekin@marmara.edu.tr
Prof. Dr. Tolga Kara, Marmara University, Türkiye, tolgakara@marmara.edu.tr
Prof. Dr. Okan Ormanlı, İstanbul Aydın University, Türkiye, ormanliokan.iku@gmail.com
Prof. Dr. İncilay Cangöz, Anadolu University, Türkiye, icangoz@anadolu.edu.tr

Prof. Dr. Banu Manav, İstanbul Ayvansaray University, Türkiye, manav.banu@gmail.com
Prof. Dr. And Algül, Üsküdar University, Türkiye, algul_a@yahoo.com
Prof. Dr. Aykut Arıkan, Türkisch-Deutsche Universität, Türkiye, aykut.arikan@tau.edu.tr
Prof. Dr. Murat Akser, Ulster University, North Ireland, m.akser@ulster.ac.uk

Assoc. Prof. Dr. Barış Atiker, Bahçeşehir University, Türkiye, barisatiker@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Can Karagülle, Bolu İzzet Baysal University, Türkiye, karagulle_c@ibu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Ezgi Öykü Yıldız, İstanbul Kültür University, Türkiye, e.yildiz@iku.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Nuran Öze, Arkin Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım University, Türkiye, nuran.oze@arucad.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Metin Uçar, Kastamonu University, Türkiye, metinucar@kastamonu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Gülçin Cankız Elibol, Hacettepe University, Türkiye, gcelibol@yahoo.com
Assoc. Prof. Dr. Gül Yaşartürk, Akdeniz University, Türkiye, gulyasarturk@yahoo.com
Assoc. Prof. Dr. Önder Yağmur, Atatürk University, Türkiye, oyagmur@atauni.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Arif Can Güngör, İstanbul Aydın University, Türkiye, acangungor@aydin.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Nilay Özsağ Uluçay, Muğla Sıtkı Koçman University, Türkiye, nozsavas@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Dilek Tunalı, Dokuz Eylül University, Türkiye, tunali.dilek@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Derya Elmalı Şen, Karadeniz Teknik University, Türkiye, d_elmalı@ktu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Alım Selin Mutdoğan, Hacettepe University, Türkiye, smutdogan@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Ceren Yegen, Mersin University, Türkiye, cerenyegen@mersin.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Selvihan Kılıç Ateş, Balıkesir University, Türkiye, selvihan@balikesir.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Fatih Us, Ondokuz Mayıs University, Türkiye, mim.fatihus@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Muteber Erbay, Karadeniz Teknik University, Türkiye, merbay@ktu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Hikmet Eldek Güner, Erciyes University, Türkiye, hikmeteldek@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Serap Yılmaz, Karadeniz Teknik University, Türkiye, serapciveleks@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Funda Kurak Açıcı, Karadeniz Teknik University, Türkiye, fundakurak@ktu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Emine Saka Akın, Bozok University, Türkiye, sakin7@hotmail.com
Assoc. Prof. Dr. Yeliz Kuşay, Marmara University, Türkiye, ykusay@marmara.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Aypek Arslan, Ankara Hacı Bayram Veli University, Türkiye, asuman.aypek@hbv.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. İsmail Emre Kavut, Mimar Sinan University, Türkiye, emre.kavut@msgsu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Erdem Öngün, Trakya University, Türkiye, erdemongun@trakya.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Zuhale Akbayır, Marmara University, Türkiye, zuhal.akbayir@marmara.edu.tr
Assoc. Prof. Deniz Cemal Koşar, Muğla Sıtkı Koçman University, Türkiye, denizckosar@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Serdar Karakaya, Muğla Sıtkı Koçman University, Türkiye, serdarkarakaya62@hotmail.com
Assoc. Prof. Dr. Engin Çelebi, Çukurova University, Türkiye, engincelebi@cu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Ayten Övür, İstanbul Aydın University, Türkiye, aytenovur@aydin.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Ayşegül Akaydın Aydın, İstanbul Aydın University, Türkiye, aakaydinaydin@aydin.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Songül Aral, İnönü University, Türkiye, songul.aral@inonu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Tuğba Andaç Güzel, Kayseri University, Türkiye, tugbaandacguzel@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. D. Alper Altunay, Anadolu University, Türkiye, aaltunay@anadolu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Yelda Yanat Bağcı, Hasan Kalyoncu University, Türkiye, yeldayanat@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Ahmet İlker Ceyhan, İstanbul Kent University, Türkiye, ilkayceyhan@gmail.com
Assoc. Prof. Ebru Çatalakaya Gök, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar University, Türkiye, ebrugok@mgu.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Emine Köseoğlu, Fatih Sultan Mehmet Vakıf University, Türkiye, koseogluemine@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Gözde Sunal, İstanbul Ticaret University, Türkiye, gsunal@ticaret.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Zeynep Pehlivan Baskın, Ankara Hacı Bayram Veli University, Türkiye, zpehlivan@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Nizam Orçun Önal, Erciyes University, Türkiye, nizamorcunonal@gmail.com
Assoc. Prof. Dr. Şenay Sayın Alsan, İstanbul Ayvansaray University, Türkiye, senayalsan@topkapi.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Merve Aydoğdu Çelik, Tekirdağ Namık Kemal University, Türkiye, maydogdu@nku.edu.tr
Assoc. Prof. Dr. Zuhale Demir, Trakya University, Türkiye, zuhaldemir@trakya.edu.tr

Assist. Prof. Dr. Berk Çaycı, İstanbul Ticaret University, Türkiye, bcayci@ticaret.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Merve Kaaraoğlu Can, Kütahya Dumlupınar University, Türkiye, mervekaraoglucan@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Gökmen Karadağ, İstanbul Aydın University, Türkiye, gokmenkaradag@aydin.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Tuğçe Çevik, İstanbul Aydın University, Türkiye, tugcecevik@aydin.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Hülyâ Soydaş Çakır, Fenerbahçe University, Türkiye, hulyascakir@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Arzu Erçetin, İstanbul Kültür University, Türkiye, a.eceoglu@iku.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Tuğba Renkçi Taştan, İstanbul Ayvansaray University, Türkiye, tugbarenkcitastan@ayvansaray.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Filiz Karakuş, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Türkiye, ferdemir06@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Eda Öz Çelikbaş, Karabük University, Türkiye, ozedaoz@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Ebru Okuyucu, Afyon Kocatepe University, Türkiye, ebruokuyucu@hotmail.com
Assist. Prof. Dr. Renk Dimli Oraklıbel, Bahçeşehir University, Türkiye, renk.dimlioraklibel@arc.bau.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Sarp Bağcan, İstanbul Gelişim University, Türkiye, bagcansarp@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Bilgen Tuncer Manzakoglu, Bahçeşehir University, Türkiye, bilgen.manzakoglu@arc.bau.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Özge İslamoğlu, Karadeniz Teknik University, Türkiye, ozgesever@hotmail.com
Assist. Prof. Dr. Dilek Karaaziz Şener, Hacettepe University, Türkiye, dsener@hacettepe.edu.tr
Assist. Prof. Dr. İlke İlter Güven, Dokuz Eylül University, Türkiye, ilke.ilter@deu.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Filiz Bilgin Ülken, Mersin University, Türkiye, filizbilgin77@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Servet Senem Uğurlu, Mimar Sinan University, Türkiye, senem-ugurlu@windowslive.com
Assist. Prof. Dr. Hatice Aybike Karakurt, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Türkiye, aybikeak@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Emel Demir Askeroğlu, Namık Kemal University, Türkiye, edemir@nku.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Oylum Tunçelli, Kocaeli University, Türkiye, oylum.tuncelli@hotmail.com
Assist. Prof. Dr. Merve Çelik Varol, İstanbul University, Türkiye, mervecelik20@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Asuman Kaya, Eskişehir Teknik University, Türkiye, asumankaya@eskisehir.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Hüda Sayın Yücel, Kırıkkale University, Türkiye, hudasayn@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Fatma Bulat, Kırıkkale University, Türkiye, f.bulat@kku.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Tuncay Çiçek, Gazi University, Türkiye, alpago_25@hotmail.com
Assist. Prof. Dr. Evin Eriş, Branderburg University, Germany, erisevin@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Sevda Emlak, İzmir Demokrasi University, Türkiye, sevda.emlak@idu.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Betül Yarar Koçer, Mersin University, Türkiye, betulyarar@mersin.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Hülyâ Demir, Ondokuz Mayıs University, Türkiye, hulya.demir@omu.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Sena Coşkun, Afyon Kocatepe University, Türkiye, senacoskun@aku.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Nur Emine Koç, İstanbul Aydın University, Türkiye, nurkoc@aydin.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Koray Sevindi, İstanbul Medeniyet University, Türkiye, koraysevindi@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Tahsin Emre Fırat, Atatürk University, Türkiye, tahsinemrefirat@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Betül Hatipoğlu Şahin, KTO Karatay University, Türkiye, betulhatip@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Mehmet Göl, Kütahya Dumlupınar University, Türkiye, mehmet.gol@dpu.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Evren Bayramlı, İstanbul Esenyurt University, Türkiye, evrenbayramli@esenyurt.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Ömer Cenap Özdemir, Ardahan University, Türkiye, omercenapozdemir@ardahan.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Selin Kiraz Demir, Amasya University, Türkiye, kirazselin@gmail.com
Assist. Prof. Dr. K. Pınar Kırık Aydemir, Abant İzzet Baysal University, Türkiye, mimar844@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Zeynep Biricik, Atatürk University, Türkiye, zeynepd@atauni.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Çiğdem Erdal, Harran University, Türkiye, cigdemmerdal@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Mehmet Özdemir, Ankara University, Türkiye, mehmet255@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Şenay Baş, Trabzon University, Türkiye, senaybas@trabzon.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Sena Aydın, İstanbul Ticaret University, Türkiye, senaaydin@ticaret.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Onur Yumurtacı, Anadolu University, Türkiye, oyumurtaci@anadolu.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Berrin Küçükcan, 29 Mayıs University, Türkiye, berrinb1@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Ayça Yılmaz, Anadolu University, Türkiye, aycayilmazakademik@gmail.com

Assist. Prof. Dr. Emine Banu Burkut, Fatih Sultan Mehmet Vakıf University, Türkiye, burkutbanu@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Burak İli, Iğdır University, Türkiye, burakili34@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Hakan Bakar, Iğdır University, Türkiye, hakan.bakar@igdir.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Özlem Kurt Çavuş, Eskişehir Technical University, Türkiye, ozlemkurt@eskisehir.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Mustafa Hikmet Aydingöler, Topkapı University, Türkiye, hikmetaydinguler@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Fırat Ata, Hatay Mustafa Kemal University, Türkiye, firatata47@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Seda Gökçe Turan, Bahçeşehir University, Türkiye, sedagokce.turan@bau.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Müge Öztunç, İstanbul Aydın University, Türkiye, mugeoztunc@aydin.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Secil Sever Demir, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Türkiye, sesevef@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Ramazan Çelik, Trakya University, Türkiye, ramazancelik23@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Dilara Tekrin, Türk-Alman University, Türkiye, dilara.tekrin@tau.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Firdevs Kulak Torun, Atatürk University, Türkiye, firdevskulaktorun@hotmail.com
Assist. Prof. Dr. Alper İşleyen, Amasya University, Türkiye, alperisleyen@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Özden Özlü, Maltepe University, Türkiye, ozdenozlu@maltepe.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Rabia Zamur Tuncer, İstanbul University, rabia.zamur@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Hamit Özyurt, Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Türkiye, hcanozyurt@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Orhun Türker, Bolu Abant İzzet Baysal University, Türkiye, turkerorhun@gmail.com
Assist. Prof. Dr. Hatice Server Kesdi, Eskişehir Osmangazi University, Türkiye, hatice.kesdi@ogu.edu.tr
Assist. Prof. Şükrü Azizi, Bitlis Eren University, Türkiye, sazizi@beu.edu.tr
Assist.Prof.Dr. Aziz Tamer Güler, İstanbul Topkapı University, Türkiye, tamerguler@hotmail.com
Assist.Prof.Dr. Ali Çakır, Kastamonu University, Türkiye, alicakir@kastamonu.edu.tr
Assist.Prof.Dr. Nihal Acar, Sivas Cumhuriyet University, nihalar@cumhuriyet.edu.tr
Assist.Prof.Dr. Deniz Kurtyılmaz, Giresun University, deniz.kurtyilmaz@giresun.edu.tr
Assist.Prof.Dr. Mahmut Kutlu, Niğde Ömer Halisdemir University, mahmudsami3@hotmail.com
Dr. Rahime Özgün Kehya, Kafkas University, Türkiye, ozgunkehya@gmail.com
Dr. İbrahim Emre Günay, Yıldız Teknik University, Türkiye, ibrahimemregunay@gmail.com
Dr. İrem Yenicele Kortak, İstanbul Arel University, Türkiye, iremynclr@gmail.com
Dr. Erdem Varol, Marmara University, Türkiye, erdemvarol355@gmail.com
Dr. Aslı Taş, Taghinezhad Nourian, Erzurum Teknik University, Türkiye, asli.tas@erzurum.edu.tr
Dr. Zübeyir Özçelik, Türkiye İstatistik Kurumu Türkiye, zubeyir_ozcelik@hotmail.com
Dr. Kıymet Sancar Özyavuz, Karadeniz Teknik University, Türkiye, ksancar@ktu.edu.tr
Dr. Erdi Demir, Akdeniz University, Türkiye, edemir.akdeniz@gmail.com
Dr. Doğan Can Hatunoğlu, Atılım University, Türkiye, can.hatunoglu@atilim.edu.tr
Dr. Sinan Avinal, Mimar Sinan University, Türkiye, sinan.avinal@msgsu.edu.tr
Dr. Gökhan Evecen, Akdeniz University, Türkiye, gokhanevecen@gmail.com
Dr. Hacı Mehmet Boyraz, İstanbul Medipol University, Türkiye, boyrazhacimehmet@gmail.com

LANGUAGE EDITORS

Assist.Prof.Dr. Nur Emine Koç, İstanbul Aydın University, Türkiye, nurkoc@aydin.edu.tr
Eda Erdem, Çanakkale Onsekiz Mart University, Türkiye, edardm7@gmail.com

ÖNEMLİ: Dergide yayınlanan görüşler ve sorumluluk yazarlara aittir. Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz. *Bütün makaleler iThenticate ve intihal.net* programı ile intihal yönüyle akademik anlamda kontrol edilmektedir.

IMPORTANT: The opinions and responsibilities expressed in the journal belong to the authors. All content in the published works cannot be used without proper citation. All articles are academically checked for plagiarism using *iThenticate and intihal.net* programs.

Editörün Mesajı

Sevgili JCSR Okuyucuları,

Bu sayıda Cilt 5, Sayı 1 yayımlarımızı sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.
Dergimizin yayınlanan bu sayısında kabul edilen 5 yazarın 4 makalesi bulunmaktadır.

Sevgili okurlar, daha detaylı bilgi almak, öneri ve görüşlerinizi paylaşmak için
gönderimlerinizi lütfen aşağıdaki e-posta adresine iletin. Bizlere JCSR Sekreterliği
ibadergi@gmail.com adresinden ulaşabilirsiniz.

İletişimde kalmak ve bir sonraki sayımızda buluşmak umudu ile.

Editör

Doç. Dr. Tamer BAYRAK

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
İletişim Fakültesi
17100-Çanakkale TÜRKİYE
E-mail: ibadergi@gmail.com
URL: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ibadergi>

Editor's Message

Greetings Dear readers of JCSR,

We are happy to announce to you that our Volume 5, Issue 1 has been published. There are 4 articles from 5 authors published in this current issue.

Dear readers, you can receive further information and send your recommendations and remarks, please contact JCSR Secretariat at the below address or e-mail us to ibadergi@gmail.com.

Hope to stay in touch and meeting in our next Issue.

Editor

Assoc. Prof. Dr. Tamer BAYRAK

Çanakkale Onsekiz Mart University
Faculty of Communication
17100-Çanakkale TÜRKİYE
E-mail: ibadergi@gmail.com
URL: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ibadergi>

TABLE OF CONTENTS
January 2025 Volume 5 Issue 1

RESEARCH ARTICLES

<i>A STUDY ON LIVE BROADCAST COMMENTS OF YOUTUBE SPORTS CHANNELS WITHIN THE FRAMEWORK OF BOURDIEU'S CONCEPTS OF "FIELD" AND "HABITUS"</i> <i>ALİ ÇAKIR</i>	<i>1</i>
<i>STIGMATIZATION IN MEDIA IN THE AGE OF DIGITALIZATION; A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS OF VIDEO NEWS AND USER COMMENTS</i> <i>EVİN DOĞAN</i> <i>ASUMAN KUTLU</i>	<i>16</i>
<i>AN UNDERGROUND DRAMA FROM GENERATIONAL CONFLICT TO CULTURAL TRANSMISSION: ŞANZELİZE DÜĞÜN SALONU</i> <i>MURAT ÖZER</i>	<i>34</i>

COMPILATION

<i>A THEORETICAL FRAMEWORK ON SELF-PRESENTATION ON SOCIAL NETWORKING PLATFORMS</i> <i>BUĞRA ÇAVUŞOĞLU</i>	<i>53</i>
--	-----------

İÇİNDEKİLER
Ocak 2025 Cilt 5 Sayı 1

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

- BOURDIEU'NUN "ALAN" VE "HABITUS" KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE
YOUTUBE SPOR KANALLARININ CANLI YAYIN YORUMLARI ÜZERİNE BİR
İNCELEME*
ALİ ÇAKIR 1
- DİJİTALLEŞME ÇAĞINDA MEDYADA DAMGALAMA; VİDEO HABERLER VE
KULLANICI YORUMLARINA İLİŞKİN ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ*
EVİN DOĞAN
ASUMAN KUTLU 16
- JENERASYON ÇATIŞMASINDAN KÜLTÜREL AKTARIMA BİR YERALTI DİZİSİ:
ŞANZELİZE DÜĞÜN SALONU*
MURAT ÖZER 34

DERLEME

- SOSYAL PAYLAŞIM PLATFORMLARINDA BENLİK SUNUMU ÜZERİNE
KURAMSAL BİR ÇERÇEVE*
BUĞRA ÇAVUŞOĞLU 53

**DOI Numbers of JCSR
January 2025 Volume 5 Issue 1**

RESEARCH ARTICLES

*A STUDY ON LIVE BROADCAST COMMENTS OF YOUTUBE SPORTS
CHANNELS WITHIN THE FRAMEWORK OF BOURDIEU'S CONCEPTS OF
"FIELD" AND "HABITUS"*

ALİ ÇAKIR

10.5281/zenodo.14249928

*STIGMATIZATION IN MEDIA IN THE AGE OF DIGITALIZATION; A CRITICAL
DISCOURSE ANALYSIS OF VIDEO NEWS AND USER COMMENTS*

EVİN DOĞAN

ASUMAN KUTLU

10.5281/zenodo.14250080

*AN UNDERGROUND DRAMA FROM GENERATIONAL CONFLICT TO
CULTURAL TRANSMISSION: ŞANZELİZE DÜĞÜN SALONU*

MURAT ÖZER

10.5281/zenodo.14250442

COMPILATION

*A THEORETICAL FRAMEWORK ON SELF-PRESENTATION ON SOCIAL
NETWORKING PLATFORMS*

BUĞRA ÇAVUŞOĞLU

10.5281/zenodo.14250801

BOURDIEU’NUN “ALAN” VE “HABITUS” KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE YOUTUBE SPOR KANALLARININ CANLI YAYIN YORUMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

A STUDY ON LIVE BROADCAST COMMENTS OF YOUTUBE SPORTS CHANNELS WITHIN THE FRAMEWORK OF BOURDIEU’S CONCEPTS OF “FIELD” AND “HABITUS”

Ali ÇAKIR¹

ORCID: 0000-0003-2903-4071

Corresponding author/Sorumlu yazar:

¹ Ali Çakır

Kastamonu University, Türkiye

E-mail/E-posta: alicakir@kastamonu.edu.tr

Received/Geliş tarihi: 10.11.2024

Similarity Ratio/Benzerlik Oranı: %11

Revision Requested/Revizyon talebi:

26.11.2024

Last revision received/Son revizyon teslimi:

27.11.2024

Accepted/Kabul tarihi: 30.11.2024

Ethics Committee Permission/ Etik Kurul İzni:

There is no element in the study that requires ethics committee approval. / Çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir unsur bulunmamaktadır.

Citation/Atf: Çakır, A. (2025). Bourdieu'nun

“Alan” ve “Habitus” Kavramları Çerçevesinde Youtube Spor Kanallarının Canlı Yayın Yorumları Üzerine Bir İnceleme. Journal of Communication Science Researches, 15 (1), 1-15.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14249928>

Öz

Bu çalışmada, Pierre Bourdieu'nun alan ve habitus kavramları çerçevesinde, Youtube'da yayın yapan spor kanallarındaki izleyici yorumları incelenmiştir. İnceleme, 29 Aralık 2023 tarihinde Suudi Arabistan'da Fenerbahçe ile Galatasaray arasında oynanması planlanan fakat iki takımın da sahaya çıkmadığı Süper Kupa Finali üzerine yapılan canlı yayın yorumlarına odaklanmaktadır. Araştırma kapsamında Vole, Socrates Dergi ve SkySpor kanallarının canlı yayınları seçilmiştir. Seçilen Youtube kanallarında yapılan canlı yayınlara ait izleyici yorumları, Bourdieu'nun sosyal teorisi bağlamında analiz edilerek, futbol alanının nasıl şekillendiği ve izleyici habituslarının bu alandaki yansımaları değerlendirilmiştir. Youtube spor kanalları, geleneksel medyadan farklı olarak izleyicilerle karşılıklı etkileşim sunmaktadır. Bu durum, futbol alanının dinamiklerinin yeniden şekillenmesine yol açmaktadır. Canlı yayınlarda yapılan yorumlar, futbol alanında güç ilişkilerinin ve sosyal sermayenin nasıl dağıldığını gözler önüne sermektedir. Bourdieu'nun eril tahakküm kavramının futbol alanında habitus tarafından oluşumunu göstermektedir. İzleyici yorumları, izleyicilerin futbolla ilgili inançlarını ve alışkanlıklarını, ayrıca siyaset ve inanç noktasında hissiyatlarını (habitus) yansıtmaktadır. Diğer bir ifadeyle, grup aidiyetlerinin nasıl şekillendiğini ve ifade edildiğini göstermektedir. Canlı yayın sırasında yapılan yorumlar, izleyicilerin kültürel sermayelerini nasıl kullandıklarını ve bu sermaye aracılığıyla sosyal alanda nasıl konumlandıklarını da ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın sonucuna göre; Bourdieu'nun alan ve habitus kavramları çerçevesinde, izleyici yorumları anlamlı bir şekilde analiz edilebilmektedir. İzleyicilerin yorumları, futbol kültürünün nasıl şekillendiğine, siyaset ve inanç gibi değerlerle ilişkisine dair bilgiler sunmaktadır. Ayrıca, Youtube'un futbol izleyicileri üzerindeki etkileri ve izleyicilerin yeni medya ortamında nasıl etkileşimde buldukları hakkında değerlendirme yapılmasına imkân tanımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alan, Habitus, Sosyal Teori, Spor Kanalları, İzleyici Yorumları.

Abstract

In this study, viewer comments on sports channels on Youtube are examined within the framework of Pierre Bourdieu's concepts of field and habitus. The examination focuses on live comments on the broadcast of the Super Cup Final, which was planned to be played between Fenerbahçe and Galatasaray in Saudi Arabia on December 29, 2023, but neither team took the field. The research analyzes live broadcasts of Vole, Socrates Magazine, and SkySpor channels. Viewer comments on selected Youtube live broadcasts are analyzed within the context of Bourdieu's social theory to evaluate how the football field is shaped and how the habitus of viewers is reflected in this field. YouTube sports channels, unlike traditional media, provide interactive engagement with viewers, reshaping the dynamics of the football field. Comments made during live broadcasts reveal the distribution of power relations and social capital in the football field. Bourdieu's concept of masculine domination demonstrates habitus formation in the football field. Viewer comments reflect viewers' beliefs and habits related to football and political sentiments and beliefs (habitus). In other words, they illustrate how group affiliations are shaped and expressed. Comments made during live broadcasts also reveal how viewers utilize their cultural capital and position themselves in the social field through this capital. According to the findings of this study, viewer comments can be meaningfully analyzed within the framework of Bourdieu's concepts of field and habitus. Viewer comments provide valuable insights into how football culture is shaped and its relationship with values such as politics and belief. Additionally, it allows for an evaluation of the impact of Youtube on football viewers and how viewers interact in the new media environment.

Keywords: Field, Habitus, Social Theory, Sports Channels, Comment.

GİRİŞ

Televizyon yayıncılığının gelenekselden dijital geçiş süreci, internet teknolojisinin gelişimine paralel olarak ivmelenmiştir. Web 2.0 teknolojisi ile beraber internetin düşük maliyeti, kullanım kolaylığı (Bayram, 2022, s. 164) ve sağlamış olduğu etkileşim (Yıldırım, 2010, s. 236) sayesinde, insanlar arasında yayılması hızlanmıştır. Dijital televizyon yayıncılığında etkileşimin sunduğu imkânlar, televizyonun farklı konumlanmasını ve kullanılmasını mümkün kılmıştır (Taşdelen, 2014, s. 170). Karasal yayından uydu yayıncılığına geçiş yapan televizyon kanalları, internetin yayılmasıyla Tivibu, Digitürk vb. hizmet sağlayıcılar vasıtasıyla dijital yayıncılığa geçmiştir. Anılan her üç yayın türü aynı anda hizmet vermeye devam ederken, dijital platformlar farklı içerikler de ekleyerek sunduğu hizmet karşılığında kullanıcılardan ücret almıştır. Özellikle spor yayınlarının, dijital platformlar tarafından ücretli bir şekilde izleyiciye sunulduğu bilinmektedir. 1980’lerde yaşanan liberal dalganın futbolu da etkilediğinden bahisle Talimciler (2006b, s. 129), kitle iletişim araçları ve sporun ekonomi açısından vazgeçilmez faaliyetlere dönüştüğünü belirtmiştir. Arık (2008)’ın televizyon yayıncılığı ve futbolun birbirini etkilediğini ve dijital yayıncılık ile birlikteliğin arttığını belirttiği çalışması, bu savı desteklemektedir.

Tarihsel süreçte gazete ve radyo ile başlayan spor yayıncılığı, televizyon ile devam etmiştir. Her birinden doneler taşıyan şekli ile günümüzde dijital ortamlarda varlığını sürdürmektedir. Özsoy (2012)’un geleneksel medyada görev yapan spor gazetecileriyle yaptığı görüşmeleri değerlendirdiği çalışmasından, Facebook ve Twitter üzerinde gazetecilik pratiklerinin dönüşümü okunmaktadır. Özellikle haberlerin anlık olarak aktarımının, gazetecilik pratiklerinde yaptığı değişim üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte, geleneksel medyanın başka bir dijital platform olan Youtube’daki pratiklerinde ise spor yayınlarının içerikte önemli bir yer tutmadığı görülmektedir. Tok (2021, s. 320)’un çalışmasında, Türkiye’de basılı olarak faaliyetlerine devam eden ulusal gazetelerin, Youtube kanalları üzerine yaptığı çalışmada, örneklem olarak aldığı en çok izlenme sayısına ulaşan beş gazetenin içeriklerinin sadece %3,6’sını spor haberleri oluşturmaktadır. Her ne kadar geleneksel medyanın tematik spor yayıncılığı üzerine pratikleri genel eğilimi yansıtmasa da tematik spor kanallarının Youtube üzerinden program ve maç görüntüleri yayınladığı, geleneksel medyada da program yapan kişilerin Youtube’da içerik ürettiği bilinmektedir (Budak, 2019, s. 242). Ayrıca, haber takibinin sosyal medyaya kaymasına paralel geleneksel medyanın tirajları düşmüş ve onlar da dijital alanda içerik üretmeye başlamıştır (Yüksel, 2021, s. 57). Geleneksel televizyon yayıncılığı yapan kanallar da bölüm tekrarları ve bölümlerden kesitler gibi içeriklerini Youtube’da yayınlamaktadır (Kısaoglu, 2024, s. 416).

Talimciler (2006a, s. 92), kimlik edinme ve aidiyet duygusunun oluşumunda, “milli kimliğin göstergesi” olarak futbolun ayrı bir yerinin olduğunu iddia etmektedir. Spor yayıncılığında da futbolun önemli bir yeri bulunmaktadır. Başta “Trendyol Süper Lig” olmak üzere İngiltere, İspanya, Almanya gibi ülkelerin futbol ligleri izleyicilerin ilgisini çekmekte, ücretli spor yayını almalarına neden olmaktadır. Örneğin Türkiye’de “Tod Tv” ücretli dijital platform olarak film, dizi gibi içeriklerinin yanında spor yayıncılığı da yaparken, “S Sport” gibi sadece spor yayını yapan ücretli tematik spor kanalları da mevcut bulunmaktadır. İnternetin sağladığı etkileşim, ilgili dijital platformlarda alıcının doğrudan içerik üretmesine imkân tanımadığı için sınırlı kalmaktadır. Fakat “Youtube” gibi doğrudan internet ortamında bulunan ve ücret ödemeksizin üye olunabilen platformlar sayesinde etkileşimin gücü artmaktadır. Etkileşimin anlık olarak çift taraflı yapılabildiği “Youtube”, hem çok sayıda insana kısa sürede ulaşma hem de sunduğu farklı imkânlarla gelir sağlama potansiyeli en yüksek olan platformlardan biri durumuna gelmiştir. İnternet Araştırmaları Koordinatörlüğü’nün (2023, s. 3) “We are Social ve Meltwater” tarafından hazırlanan “Digital 2023 Global Overview Report” isimli rapordan Türkiye ile ilgili kısmını özetlediği belgeye göre, Türkiye’de en çok ziyaret edilen ve en çok kullanıcısı bulunan sosyal medya platformu Youtube’dur.

Youtube pratikleri çerçevesinde abone sayıları, anlık etkileşim ve videoların izlenme sayıları gelirleri doğrudan etkilemektedir. Özmen (2022, s. 22)’in Youtube’da faaliyet gösteren gazetecilerle yaptığı görüşmeleri analiz ettiği çalışmasında, Şule Aydın’ın “Gelirden dolayı ayakta kalma motivasyonunu da etkiliyor izlenmeler.” cümleleri de bu durumu teyit etmektedir. Youtube’un gelir getirici özellikleri, yayıncıların izleyici yorumlarına özel önem atfetmelerine neden olmaktadır. Canlı yayın

sırasında anlık anket yayınlanması ve “katıl” seçeneğini kullanarak Youtube kanalına belirli miktarda ücret ödeyerek abone olanların yorumlarının, yayın sırasında değerlendirilmesi gibi durumlar, yayıncıların canlı yayınlara verdiği öneme, örnek olarak gösterilebilir (YouTube, 2024).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Web 2.0 teknolojisinin mobil cihazlara entegre olması ile gazetecilik pratikleri bir kez daha dönüşüm geçirmiştir. Söz konusu dönüşüm, sadece mobil gazeteciliğin bugünkü görünümünü biçimlendirmekle kalmamış, aynı zamanda haberle kurulan ilişkiyi gündelik hayatın bir parçası haline getirmiştir. Böylelikle haber, bir performans alanı olarak kimliğe eklenen bir unsur şeklinde değerlendirilmektedir. Haber üretim ve tüketim süreçlerinin herhangi bir platformda aktif vakit geçiren yurttaşlar arası bir edim haline gelmesi, kültürün “refleksif” yanını görünür kılmaktadır (Goode, 2009, s. 1287). Kolaylıkla taşınabilir hatta giyilebilir cihazlarla sosyal medya platformlarına her an erişimin mümkün olduğu ağlaşmış bir toplumda, enformasyona ulaşamamak bir istisna haline dönüşmektedir. Böylesi bir dönemde, yeni içeriklerin yerleşkesi olarak sosyal medya platformlarını görebilmekteyiz (Herrero vd. 2019, s. 1). Haberlerin sosyal medya platformlarında yeniden üretilmesi, çoklu kamusalılıkların imkânı üzerine düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Zira bu sayede demokratikleşme ve medyada çoğulculuğun tesisi adına önemli adımların atılmış olduğu varsayılmaktadır. Ancak bu durum, birçok araştırmacı açısından netameli bir konudur. Örneğin Filibeli vd. (2022, s. 141)’nin, “Teknoloji tarafsız olabilir, ancak onu işlevsel kılan sistemler kendi gündemleri olan ve çoğulculuğa doğrudan zarar verecek uygulamaları olanaklı kılan şirketlerin kontrolü altındadır.” ifadesi ile platformların ekonomi politik işleyişine vurgu yapılmaktadır.

Bourdieu’ya göre “alan”, kültürel olarak oynanan bir oyuna benzemektedir. Grupla oynanan oyunların temel ilkesi gereği, oyunun bütünlüğü için oyunun dışında kalan etmenler dönemin bilme biçimleri tarafından meşrulaştırılarak nesnelleştirilmek zorundadır. Böylelikle oyun, kuralları tarihsel olarak kurgulanan bir mücadele ilişkisine dönüşmektedir.

Paradoksal olarak kültür oyunları, nesnelleştirmeye karşı, oyuna bağlanmış eyleyicilerin karşılıklı olarak birbirlerini tabi tuttukları tüm kısmi nesnelleştirmeler tarafından korunur. Âlimler, mondenlerin hakikatini, ancak kendi hakikatlerine gözlerini yummak koşuluyla görebilirler ve bu mondenler için de geçerlidir. Bu çapraz gözü açıklık ve körlük arasındaki yasa, “entelektüeller” ve “burjuvalar” arasındaki karşıtlığı belirler. (Bourdieu, 2015a, s. 26)

Bahse konu oyuna tabiiyet ilişkisi ise üretim ve tüketim ilişkilerini doğallaştıran bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece oyun, bir zorunluluklar ilişkisini ortaya koyarken aynı zamanda bu zorunluluklarla kurulan mesafeyi de failerin eylemlerine bırakmaktadır.

Bu yapı değişmez değildir ve toplumsal konumların durumunu belirleyen topografya, eyleyen özelliklerin ve buradan hareketle toplumsal uzamın dağılım yapısının korunmasına ve dönüşümüne ilişkin dinamik bir çözümlemenin temellendirilmesini sağlar. Küresel toplumsal uzamı bir alan, yani hem gerekliliğini içinde bulunan eyleyicilere dayatan bir güç alanı hem de içinde bulunan eyleyicilerin güç alanı dâhilindeki konumlarına göre farklı amaçlar ve yöntemlerle çatıştıkları ve böylece o alanın yapısının korunması ya da dönüştürülmesine katkıda buldukları bir mücadele alanıdır. (Bourdieu, 2015b, s. 51).

“Mücadele alanı” kavramsal olarak sabit olmayan bir değeri ölçeklendirmeye yaramaktadır. Dolayısıyla habere atfedilen değerler de bu mücadele ilişkilerinden nasibini alarak dönüşmektedir. Haber içeriklerinin platformlaş(tır)ılması, medya ekosistemini ve haber üretim süreçlerini paradigmatik bir dönüşüme zorlamaktadır. Zira sosyal medya platformları üzerinden aktarılan tüm dijital hizmetler, sosyo – kültürel, politik ve ekonomik ilişkileri kolaylaştırmakla kalmamakta, bu ilişkileri organize eden ve yeniden düzenleyen bir görünümü de öncelemektedir. (Nieborg vd. 2019, s. 85-86). Haberlerin platformlaşması akıllı telefonlarla mobil hale gelen Facebook, Instagram, X ve TikTok gibi uygulamalar ile geniş kitlelere ulaşmaktadır. Ancak bu durum eşik beççiliğini dönüştürürken yayıncı ile etkileşimin yerini takipçilere bırakmasıyla sonuçlanmıştır. Metinler arası bir akışa da imkân veren bu uygulamalar daha “hafif” ve “basit” içeriklerin dolaşıma girmesine neden

olmaktadır (Hase vd. 2022, s. 2-3).

Platformların toplumların dönüşümünü önceleyen bir “arkhe” olarak düşünülmesi ise, teknik belirlenimcilik tartışmalarının alevlenmesine neden olmaktadır. Büyük veri adı altında sayısallaştırılan, niceliği ve hızı önceleyen bu perspektif doğrultusunda hazırlanan haberler ise sosyal medya platformlarında daha geçici, uçucu ve teyit mekanizmalarından uzaklaşan bir yapılanmaya neden olmaktadır. Bourdieu’nun kavramsallaştırmasından hareketle, “bir alan olarak platformlar” anlam üretimini söz konusu akışlar içerisinde mümkün olan “veriler” ile somutlaştırma eğilimindedir. Dolayısıyla bir haberin niteliğini belirleyen ölçüt, ulaştığı niceliksel kitle ile anlamlandırılmaya çalışılmaktadır. Öte yandan verinin “vermedikleri” hakikat değeri taşımadığı gerekçesiyle bir boş gösterene dönüşmektedir (Köse, 2020, s. 10-12). Bu tespitten hareketle sosyal medya platformlarında haber niteliği taşıyan bir veri (ki bu bir fotoğraf, video vb. görsel materyal olabilir) failer arasında dolaşıma girse bile söz konusu olayın niçin gerçekleştiğine dair detaylı bilgi ve analiz içermeyecektir. Sosyal medya platformlarında üretilen haberlerin niceliği önceleyen teknik belirlenimci yaklaşımı iki açıdan özetleyebilmek mümkündür. Bunlardan biri takipçi sayısının niceliksel değeri; diğeri ise üretilen haberin etkileşimsel boyutudur. Her iki koşulda da içerik ve nitelik göz ardı edilmektedir.

Meselenin anlaşılabilir olması adına Baudrillard’ın estetik kavramına değinmek gerekmektedir. Baudrillard estetiği açıklarken; biçim ve içeriğin birlikteliğinden söz etmektedir. Ona göre simülasyon evreninde yaşanan esas sorun, her şeyin göstergelere indirildiği bir ortamda her şeyin estetik ‘görünmesi’ zorunluluğudur (Bayraktaroğlu vd. 2011, s. 6). Bu yükü kaldıramayan estetiğin artık içerikten vazgeçerek hipergerçekliğe dönüştüğünü sözlerine eklemektedir.

Burada bir taklit, suret ya da parodiden değil, aslı yerine göstergeleri konulmuş bir gerçek, bir başka deyişle her türlü gerçek süreç yerine işlemsel ikizini koyan bir caydırma olayından söz ediyoruz. “Gerçeğin tüm göstergelerine sahip, gerçeğin tüm aşamalarına kısa devre yaptıran, kusursuz, programlanabilen, göstergeleri kanser hücreleri gibi çoğaltarak dört bir yana savuran makineden (...)” (Baudrillard, 2010, s. 15).

Görsel kültürün taşıyıcı kolonlarından sayılabilecek sosyal medya platformlarında, sözü edilen biçimsel kaygılar, haberlerin estetize edilmesi ile sonuçlanmaktadır. Baudrillard’ın hipergerçeklik kavramı, sosyal medya platformlarındaki hakikate ilişkin önemli bir ipucu verse de bir çıkış yolu önermemektedir. Onun yerine Bourdieu’nun “olabilirler uzamı” olarak tanımlamak daha makul görünmektedir (Bourdieu, 2015b, s. 55). Sosyal medyayı bugünkü anlamıyla güncel tutabilmek için platformların her an içeriklerine yeni kullanıcılar eklemesi ve etkileşimselliği maksimum seviyede tutması esastır. Sosyal medya platformları kendini sürekli yeniden hatırlatan algoritmik yapısı ve tespit edilen bireysel yatkınlıkların reklamlar aracılığıyla dolaşıma girmesi ile “yapı” ve “fail” arasındaki teması en üst noktaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla algoritmalar, demokratikleşmeyi hedeflemektense faileri kendi benzerleri ile buluşturan, yankı odalarında kendi seslerinin çınladığı ve dolaylı olarak iktidar ilişkilerini takipçilerini kutuplaştırarak meşrulaştıran bir düzen kurmaktadır (Turgut, 2023, s. 150).

Yukarıda sıralanan gerekçeler nedeniyle, sosyal medya platformları gündelik hayata için bir yapıyı temsil etmektedir. Bu varsayımdan hareketle, “Platformlar, bugüne kadar ekonomik ilişkilerin kapsamı dışında kalan gündelik yaşamdan, ekonomik değer elde edilmesini sağlamaktadır.” (Küçükıralı vd. 2022, s. 677). Çünkü sınırlı sayıda olan sosyal medya platformları görsel, işitsel içeriklerin nasıl üretileceği ve nasıl dolaşıma sokulacağı konusunda bir taslak sunmaktadır. Yazı karakterinden, fotoğraf ve videoların çekim tekniklerine kadar birçok detay sosyal medya platformlarının yakınsaklık ilkesi gereğince yeniden düzenlemeye tabi tutulmaktadır. Bu sebeple, artık sadece haberin doğasını bilmek yeterli olmamaktadır. Sosyal medyada hangi koşullarda daha çok dikkat çekileceği de ayrı bir profesyonellik alanı olarak gelişmektedir. Haberinin üretim, dağıtım ve tüketim aşamalarında yaşanan bu etkileşimselliğin yeni iş modellerine kaynaklık ettiği söylenebilir.

Van der Zwan’a göre (2014, s. 111) finansın demokratikleşmesi, finansal kârları artırmasının yanı sıra, finans ve yaşam döngüsünün yakınlaşmasını da beraberinde getirir. Finansın demokratikleşmesine en

önemli katkısı, internetin ve dijital teknolojilerin gelişmesi ve yaygınlaşması sağlamıştır. Bireylerin finansal objelere dönüştürülmesi, dijital inovasyonlar ile gelişen gözetim ve değerlendirme mekanizmaları tarafından organize edilmektedir (..) Bu bağlamda, gündelik hayat ile ilgili birçok aktivitenin dijital ortama taşınması, bireylerin gündelik yaşamında metalaştırılan alanların genişlemesiyle sonuçlanır. Finans ve yaşam döngüsü bütünleşmekte, dijital dünyaya dokunan insan ile ilgili her şey veriye dönüştürülmekte, metalaşmakta, varlıklaşmakta ve finansal bir değere dönüşmektedir. (Küçükkıralı vd. 2022, s. 672).

Sosyal medya platformlarının yeni iş modellerine kaynaklık etmesi noktasında habitus kavramı, önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Bireylerin finansal objelere dönüşmesi ancak dönemin faillerinin girişimciliği onaylayan ve yücelten epistemik bir ağ ile sarmalanması neticesinde mümkün olabilmektedir.

Habituslar kalıcı yatkınlık sistemleri, yapılandırıcı yapılar şeklinde, yani kurallara itaatin ürünü olmadan, sonuçları bilinçli olarak hedeflemeden ve bunlara ulaşmak için gerekli işlemlere anında hakim olmadan ve böylece de bir orkestra şefinin örgütleyici eyleminin ürünü olmadan da kolektif olarak harmoni içine olabilecek, nesnel olarak ‘düzenlenmiş’ ve ‘düzenli’ olabilecek pratik ve temsillerin üretilme ve yapılandırılma ilkesi olarak işlemeye eğilimli, yapılanmış yapılarıdır. (Bourdieu, 2018, s. 158)

Kavramın tanımından da anlaşılacağı üzere habitus kavramı, faillerin eylemlerini gerekçelendirme noktasında anlamlı veriler elde edilmesini sağlamaktadır. Haberciliğin değişen görünümü işgücü piyasasında aranan kriterleri de Lazzarato’nun (1996, s. 132-136) maddi olmayan emek (duygulanımsal emek) olarak tanımladığı yeni işgücü modellerine göre biçimlendiğini göstermektedir. Ona göre kafa-kol emeği dikotomik ayrımı günümüzün emek süreçlerini anlamak için yeterli değildir. Artık emek ve yaratıcılık, yazar ve okuyucu konumları, değerlendirme süreçleri içerisinde yer değiştirme potansiyeli taşımakta ya da birbiri içine geçmektedir. Katılımcılığı teşvik eden işletmeler hem bireyselliği yüceltmekte hem de subjektifliği toplumsal dönüşümün merkezine yerleştirmektedirler. Lazzarato’ya göre bu durum, herkesi kendi için konuşmaya ve kendi için iletişim kurmaya yönlendiren otoriter bir söyleme işaret etmektedir. Lazzarato bu değerlendirmesi ile gazetecilerin sosyal medya platformlarında değişen konum alışlarını ve yurttaş gazeteciliği kavramı ardındaki motivasyonu anlaşılır kılmaktadır.

İnce (2019, s. 38-42), ‘Bourdieu Sosyolojisi Bağlamında Bir Alt-Alan Olarak Yerel Basın: İzmir Örneği’ isimli çalışmada bireyin ne tam özgür ne tamamen yapıların güdümünde olduğunu söyleyerek Bourdieu’nun argümanını özetlemektedir. Bunun yerine bireylerin farklı alanlardan farklı karlar elde edebileceklerini hesaplayan stratejik varlıklar olduğuna dikkat çekmektedir. Nitekim Bourdieu bu durumu sermaye kavramına farklı anlamlar biçerek elde etmektedir. Marksist anlamda bir sınıfı tanımlamanın yegâne koşulu ekonomik sermaye olarak nitelendirilirken, Bourdieu insanların farklı çıkarlar ve beklentiler içine girebileceklerini “ekonomik sermaye”nin yanında, “sosyal sermaye” ve “kültürel sermaye” gibi sermaye gruplarının varlığından söz etmektedir. Sosyal sermaye, çevre ve etkileşim ağları ile elde edilirken, kültürel sermaye eğitim kurumları ile olan etkileşimler neticesinde elde ettiğimiz formasyona karşılık gelerek profesyonellik alanlarını kurgulamamıza hizmet etmektedir (Swartz, 2018, s. 98-110). Bourdieu bu sermaye gruplarının kendi beğeni ölçütlerini inşa ettiğinden söz ederek, kendi içine kapanma eğilimlerini anlamlandırmaya çalışmaktadır.

Oyunun kurulduğu alan olarak Youtube’un kabul edilmesi durumunda, habitusu oluşturacak iki etmeden söz etmek mümkün olmaktadır. Bunlardan ilki Youtube içerik üreticileriyken, ikincisi bizzat izleyicinin kendisidir. Bourdieu’nun (1995, s. 32) kültürel sermayenin oluşturduğu toplumsal uzamda “eyleyiciler” olarak konumlandığı grup, Youtube videolarının okuyucu yorumlarında kendini hissettirmektedir. Bu çalışmanın kapsamı dâhilinde incelenen, Youtube üzerinden yayın yapan spor kanallarıyla ilgili yapılan çalışmalarda, habitusun özelliklerini görmek mümkündür. Evren’in (2022, s. 9) “Taraftarın içinde yetiştiği toplumsal habitus, diğer habitus gruplarında olduğu gibi bu grubun temel reflekslerini belirlemede etkilidir. Bu bağlamda tribünde, televizyon başında ya da sosyal medyada yer alan taraftarın saha içinde meydana gelen olaylara olan tepkisi de büyük ölçüde toplumsal habitusun

şekillendirmelerine bağlı olarak ortaya çıkacaktır.” ifadelerinden, futbolda taraftarların önemi ve habitusla olan ilişkisi görülmektedir. Youtube’da yayın yapan Vole kanalında yayınlanan videoların içerik analizlerinin yapıldığı farklı bir çalışmada ise izleyici yorumları ile yayıncıların görüşlerinin örtüştüğü belirtilmiştir (Aydoğdu, 2023, s. 854). Buradan hareketle, yukarıda değinilen birinci ve ikinci grup habitusların örtüştüğü sonucuna ulaşmak mümkündür. Youtube spor yayınları özelinde habitusun diğer bir özelliği, genç bireylerden oluşmasıdır. Pulurluoğlu (2023, s. 87) çalışmasında, Youtube’da spora yönelik içerik üreten Vole kanalında çalışan dokuz profesyonelle, dijitalde gazetecilik pratikleri üzerine alan araştırması yapmıştır. Bu çalışma sonucunda, farklı çalışmalarda da benzer sonuçlar çıktığı bilgisini paylaşarak, Youtube spor içeriklerini genellikle gençlerin kullandığı savını, meslek profesyonellerinden Serdar Ali Çelikler’in iddiasına dayandırmıştır. Kızılkaya da (2020, s. 72, 77) Youtube takipçilerinin genç ağırlıklı olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde Dündar da (2021, 103) Youtube’da yayın yapan Socrates Dergi kanalıyla ilgili yapmış olduğu çalışmanın sonucunda benzer bir değerlendirmede bulunmuştur.

Youtube spor kanallarında yer alan programlar çeşitlilik göstermektedir. İlk olarak Süper Lig maçlarının bitiminde, canlı olarak maçın değerlendirmesinin yapıldığı yayınlar bulunmaktadır. Bu programlarda genellikle bir moderatör eşliğinde, o gün maçı olan takımın taraftarı olduğu bilinen yorumcu(lar) eşliğinde maç yorumlanmaktadır. Genellikle duygulara hitap edilmekte ve “sosyal sermaye” yayına dâhil edilmeye çalışılmaktadır. Diğer bir yayın türünde ise maçların teknik analizi, taraftarlık belirtmeksizin somut delillere dayandırılarak yapılmaktadır. Üçüncü bir tür olaraksa gerek tek gerekse birden çok konunun olduğu, genel değerlendirmelerinin yapıldığı, magazin yönü de bulunan yayınlar sayılabilir. Adı geçen program türlerinden maç sonu canlı yayınlarının, taraftarlığın yoğun olması sebebiyle habitusun incelenmesi adına fazla örneklem sağladığı varsayılmaktadır.

YÖNTEM VE SINIRLILIKLAR

Bu çalışma kapsamında, Youtube Türkiye’de en çok takipçisi olan ve sadece Youtube üzerinden yayın yapan üç spor kanalının, Galatasaray ile Fenerbahçe arasında 29 Aralık 2023 tarihinde Suudi Arabistan’da oynanması planlanan, fakat her iki takımın da maça çıkmayı reddetmesiyle¹, oynanamayan Süper Kupa finali sonrası yapılan canlı yayınların, izleyici yorumları incelenmiştir. Bunun için en çok takipçiye sahip üç spor kanalının canlı yayınları seçilmiştir. Çalışmanın tüm verileri 21 Mayıs 2024 tarihinde toplanmıştır. Bu tarih itibarıyla Youtube Türkiye’de en çok takipçisi olan spor kanalları sırasıyla, Vole (710.000), L1 Üçgen (662.000), Sports Digitale (553.000), Socrates Dergi (542.000) ve Sky Spor (416.000) şeklinde sıralanmaktadır. Adı geçen kanallardan L1 Üçgen ve Sports Digitale’nin konu hakkında canlı yayınları olmadığı için en çok takipçiye sahip dördüncü ve beşinci kanallar olan Socrates Dergi ve SkySpor’un video yorumları incelemeye alınmıştır. Videolara yapılan tüm yorumlar incelenmiştir. Yorum yapanların birbirlerine olan sataşmalarını içeren, Youtube’da izlenme sayısı fazla olan yayınlarda kendi kanalına takipçi kazanma arzusuyla yapılan reklam içerikli olanlar gibi konuyu bağlamından koparan yorumlar değerlendirmeye alınmamıştır. Bourdieu’nun alan ve habitus kavramları üzerinden, futbolun kapsadığı alan ve yayıncılar ile taraftarların oluşturduğu habitusun anlamlı kılınabilmesi için yorumlara yapılan beğeniler ve yorumlarda yaşanan tartışmalar baz alınmıştır. Her video için elli ve daha fazla beğeni alan yorumlar seçilmiştir. Tartışma yapılan yorumların ise farklı fikirleri de kapsamasından ötürü, tamamı çalışmaya dâhil edilmiştir. Ayırt edici bir özellik taşıyan yorumlar hariç olmak üzere, konuyu bağlamından koparmamak adına her üç yayının yorumları da birlikte değerlendirilmiştir. Bu şekilde futbol izleyicilerinin ortaklaştığı ve ayrıştığı konuları belirlemek hedeflenmiştir. Böylece konunun sınırları dâhilinde, alanın habitustaki karşılığı ve habitusun alana olan etkisinin, Bourdieu’nun sosyal teorisi çerçevesinde ortaya çıkarılacağı varsayılmıştır. Sadece izleyici yorumları üzerinden bir değerlendirme

¹ Fenerbahçe ile Galatasaray arasında Suudi Arabistan’da oynanması kararlaştırılan Süper Kupa Finalinin, iki takımın da ortak kararıyla oynanmamasına neden olarak gösterilen iki olay bulunmaktadır. Bunlardan ilki takımların üzerinde “Şanlı Cumhuriyetimizin 100. Yılı Kutlu Olsun.” yazılı pankartla sahaya çıkmak ve maç önu ısınmasında Atatürk resmi baskılı tişörtler giymek istemesi olarak gösterilmiştir. Konunun kronolojik gelişimini takip etmek için bkz. Gazete Oksijen (30.12.2023). “İptal Edilen Süper Kupa Krizinin Kronolojisi”. Erişim Tarihi: 21.05.2024. <https://gazeteoksijen.com/spor/iptal-edilen-super-kupa-krizinin-kronolojisi-198501#:~:text=Suudi%20Arabistan%C4%B1n%20Riyad%20kentinde,izin%20vermemesi%20nedeniyle%20iptal%20edildi>

yapılması, izleyicilerin kimliğinin çoğu zaman gizli olması ve hayatlarında hangi sosyal sınıfa dâhil olduklarının belirlenmesinin imkânsızlığı sebebiyle, çalışmanın ana sınırını oluşturmaktadır. Yöntem olarak içerik analizi temel alınmış alınmış olmakla birlikte bazı okuyucu yorumları üzerinden söylem analizi yöntemine de başvurulmuştur.

Sosyal medya platformlarının yapısal özelliklerine “birey failliği” eklenince meseleyi yöntemsel olarak Pierre Bourdieu’nun ‘inşacı yapısalcılık’ perspektifinden incelemenin oldukça anlamlı olacağı kanaatine varılmıştır. Böylelikle failin alandaki manevraları ve geliştirdiği stratejiler hafife alınmayacak ancak yapının, sermaye ilişkileri ile sağlamlaşan vurgusu da göz ardı edilmeyecektir. Bu noktada alan, habitus, stratejiler ve sermaye türleri gibi anahtar kavramların çalışma için oldukça yardımcı olacağı düşünülmektedir.

BULGULAR

Tablo 1.’de görüldüğü üzere, videoların her biri 500 binden fazla izlenmiş, dört yüzden fazla yorum almıştır. Yukarıda değinildiği üzere, yorumlara yapılan beğeniler ve cevaplar üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Bu meyanda, çalışmanın kapsamı dâhilinde Vole’nin canlı yayınında elli ve daha fazla beğeni alan yorum sayısı on birdir. Bu rakam Socrates Dergi yayınında on üç, SkySpor’da ise on dört adettir. Yine Vole canlı yayınında tartışma yapılan yorum sayısı elli bir olup, adı geçen yorumların altında toplam yüz yirmi üç cevap bulunmaktadır. Socrates Dergi canlı yayınında bu sayılar sırasıyla kırk beş, doksan sekiz iken SkySpor canlı yayınında elli altıya, yüz seksen altı şeklindedir.

Tablo 1. Spor Kanalları ve Yayın Başlıkları

Kanal Adı	Yayın Başlığı	Yorum / İzlenme Sayıları
Vole	Süper Kupa ertelendi!	450 / 1.000.000
Socrates Dergi	Süper Kupa İptal! Galatasaray ve Fenerbahçe'den 'Atatürk' Resti	416 / 360.000
	Riyad'dan Canlı Bağlantı, İptalin Yankıları	219 / 271.000
SkySpor	Galatasaray - Fenerbahçe Süper Kupa Maçı İptal Oldu	1561 / 697.000

Tablo 2’de görüldüğü üzere, her üç kanal için de izleyicilerin beğendiği yorum oranı, taraflılığın ortaklaşmayı engelleyici özelliğini ortaya çıkarmaktadır. Tartışmaların yaşandığı yorumların genel yorumlara oranıysa, beğenilerin oldukça üstendedir. Burada ayırt edici bir özellikten bahsetmek gerekmektedir. Canlı yayınların program konuklarından Socrates Dergi’de Mehmet Demirkol’un ve SkySpor’da Batuhan Karadeniz’in yapmış oldukları değerlendirmelerin, yorumlarda tartışıldığı görülmektedir. Habitusun önemli birleşenlerinden olan program sunucularının, Vole canlı yayınında yapılan tartışmalarda, görece ikincil planda kaldıkları görülmektedir. Diğer iki kanalda ise tartışma, program sunucularının konuşmaları çerçevesinde şekillenmiştir. Beğenilerde ortaklaşmanın sağlanamadığı verisiyle değerlendirildiğinde, Vole’de habitusun bileşenlerinden olan program sunucularının, alan dışı yorumlardan kaçındığı düşünülmektedir. Her ne kadar her üç yayında da tartışma, futbolun siyaset ve inanç gibi konularla olan geleneksel ilişkisine evrilmişse de Vole program sunucuları diğer iki kanala oranla bu tartışmanın içine daha az dâhil olmuştur.

Tablo 2. İzleyici Yorumlarına Yapılan Beğeni ve Yorum Sayıları

Kanal Adı	Beğeni Alan Yorum Sayısı	Cevaplanan Yorum Sayısı
Vole	11 (%2,44)	174 (%38,66)
Socrates Dergi	13 (%2,04)	143 (%22,51)
SkySpor	14 (%0,89)	242 (%15,50)

Spor kanallarının canlı yayımları aynı saatte yayınlanmış olsa bile, izleyiciler Youtube’un özelliğinden hareketle, yayımlar arasında geçiş yapabilmektedir. İzlenme sayılarında kullanıcıların hangi yayımları seyrettiği belli olmamakla birlikte Tablo 3’teki veriler, bazı kullanıcıların üç yayını da takip ettiğini göstermektedir. Videoların izleyici sayıları bilinmekle birlikte hangi yayını kimin izlediğini bulmak mümkün görünmemekte, okuyucu yorumlarında oluşan habitusun kesişim noktalarını belirlemek zorlaşmaktadır. Tablo 3’teki örneklerden hareketle “Atatürk Sevgisi” nin habitusu ortaklaştırdığını

söylemek mümkündür. Diğer örnekte görülen “Suudi Arabistan’da maç oynanması kararına oluşan tepki”, ilerleyen süreçte ayrıca değerlendirilecektir. İlâveten, yorumlar için farklı kodlamalar yaparak, habitusun ortaklaştığı ve tartışmaya açık hale geldiği konular da belirlenmiştir. Ortaklaşıl konular sınırlı olurken tartışmaların çeşitlendiği gözlemlenmiştir. Bu durumun oluşmasında beğeniler için belirli bir sınır konulurken, cevap verilen yorumların hepsine bakılması nedenlerden biri olarak gösterilebilir. Ayrıca ortaklaşıl konuların aynı zamanda tartışmalara da sebebiyet verdiği müşahede edilmiştir.

Tablo 3. Üç Spor Kanalında da Ortak Olan İzleyici Yorumları

Kullanıcı adı ve URL’si ²	Yorum ³	Kanal Adı	Beğeni	Cevap
@yorumcu1 (http://www.youtube.com/@yorumcu1)	Dünyada yokken bile dünyaya yön veren DÜNYA LİDERİ 🇧🇷🇵🇰🇮🇳	Vole	12	3
		Socrates Dergi	18	2
		SkySpor	31	3
@yorumcu2 (http://www.youtube.com/@yorumcu2)	Gecenin özeti; bizi birleştirdiğiniz için teşekkür ederiz. Aramız bozduktu kanımız değil. Bir Fenerbahçeli olarak Galatasaraylı kardeşlerim, abilerim, ablalarım söylüyorum. Bu bir milat olsun. Düşman değil rakip olduğumuzu anlayıp asıl düşmanlarımıza karşı tek yürek olalım. Ben sizden razıyım. Yaşa Mustafa Kemal Paşa Yaşa İZİNDEYİZ ATAM 100 YIL SONRADA...	Vole	58	1
		SkySpor	6	1
@yorumcu3 (http://www.youtube.com/@yorumcu3)	Bu skandaldan bir güzellik çıkaralım. Süper Kupa'nın adını "Atatürk Kupası" olarak değiştirelim.	Vole	50	3
		Socrates Dergi	87	2

Tablo 4’te belirtildiği üzere, beğeniler altı konu başlığında toplanmıştır. Vole’de “Program Sunucularına Tebrik”, Socrates Dergi’de “Fenerbahçe ve Galatasaray’ı Tebrik” ve SkySpor’da “Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)’nu Eleştiri” ile “Suudi Arabistan’da Maç Oynanması Kararına Oluşan Tepki” konu başlıklarında elli ve daha fazla beğeni alan yorum bulunmamaktadır. Vole’de “Fenerbahçe ve Galatasaray’ı Tebrik” konu başlığı en çok beğeni alan yorumları ihtiva ederken, Socrates Dergi ve SkySpor’da “Program Sunucularını Tebrik” konu başlığı en çok beğeniyi alan yorumları barındırmaktadır. Vole ve SkySpor’un bir yorumda en çok beğeni alan yorumları “Fenerbahçe ve Galatasaray’ı Tebrik” konu başlığında, Socrates Dergi’ninki “Atatürk Sevgisi” olarak belirlenmiştir. Yorumlara yapılan beğeniler özelinde, izleyicilerin genel kanaatinin olumlu dile ve sağduyuya yakın olduğu görülmektedir. Bunların dışında kalan konu başlıkları, ilgili maç organizasyonunun yapıldığı yeri, Türkiye Futbol Federasyonu’nu ve Türk siyasi hayatının milliyetçi söylemini içermektedir. Nitekim futbol alanında cereyan eden gelişmelerin, izleyici habitusundaki karşılığını buradan okumayı kolaylaştırmaktadır.

Tablo 4. İzleyici Yorumlarına Gelen Beğeni Sayıları

Beğeni Yapılan Yorumların Konu Tasnifleri	Vole		Socrates Dergi		SkySpor	
	Yorum	Beğeni	Yorum	Beğeni	Yorum	Beğeni
Atatürk Sevgisi	1	108	2	380	1	166
Fenerbahçe ve Galatasaray’ı Tebrik	5	802	-	-	4	813

² Yorum yapan gerçek kişilerin kullanıcı adı “yorumcu1, yorumcu2 vb.” şeklinde gizlenmiştir. Dolayısıyla URL’lerdeki kullanıcı isimlerinin olduğu bölümler de aynı şekilde belirtilmiştir.

³Youtube izleyici yorumları olduğu gibi alınmış, herhangi bir imlâ düzenlemesi yapılmamıştır.

Milliyetçi Söylem	1	90	2	343	1	94
Program Sunucularını Tebrik	-	-	7	412	8	1174
Suudi Arabistan'da Maç Oynanması Kararına Oluşan Tepki	1	116	1	87	-	-
Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)'nu Eleştirir	3	287	1	79	-	-

Socrates Dergi ve SkySpor kanallarının yayınlarında, habitusun bileşenlerinden program sunucularının yorumları ön plana çıkmıştır. Socrates Dergi'de yer alan “Mehmet Demirkol, gerçekten tebrik ederim seni. Hayatımda ilk defa youtube yorumu yapıyorum. Yazmadan geçemedim. Hepinizin ayrı ayrı yüreğine sağlık.. (@yorumcu4)” ve SkySpor yayınına yapılan “HELAL OLSUN BATUHAN SANA(@yorumcu5)” izleyici yorumlarında görüldüğü üzere, doğrudan program sunucularına değinilen örnekler bulunmaktadır. Alanın diğer habitusunu meydana getiren izleyicilerin, doğrudan diğer bileşenler olan program sunucularından etkilendiği anlaşılmaktadır. SkySpor'da yer alan “Batuhan gardaşım ben bi Galatasaray olarak ve kendim bir gazi olarak sizin yayını severek izliyorum... bu gün bütün Fenerbahçe camiyasına Ali koç a çok teşekkür ediyorum... kırmızı çizgimiz olan ATATÜRK ümüzü istiklal marşımız. Kansızlar karşısında 3 kuruşa satmadık ben bu vatan için kanımı seve seve akıttım (@yorumcu6)” cümlelerinde görüldüğü üzere, program sunucularının konuşmalarından hareketle yapılan bazı yorumlarda, izleyiciler kişisel fikirlerini de beyan etmiştir. Vole'de en çok beğeni alan “Bir Beşiktaşlı olarak büyük Galatasaray ve büyük Fenerbahçe camiasına çok teşekkür ediyorum. (@yorumcu7)” ifadelerini içeren yorum, izleyicilerin olumlu dile olan ilgisini göstermektedir. SkySpor'un en çok beğenilen yorumu olan “Bir Beşiktaşlı olarak, Galatasaray'ı ve Fenerbahçe'yi onurlu davranışlarından dolayı tebrik ederim.Dünyada örneği varmı bilmiyorum ama Türkiye kupasını maç oynamadan her iki takımımıza verilmesini isterim.Aramız bozuk olabilir ama kanımız bozuk değil çok şükür. (@yorumcu8)” ifadeler, benzer bir sonucu içermektedir. Socrates Dergi yayının en çok beğeni alan “Mezardayken bile dünyaya yön veren tek lider (@yorumcu9)” yorumunda da diğerleri gibi olumlu dil hâkim olmuştur.

Vole'de yer alan yorumlarda program sunucularının fikirleriyle ilgili bilgiler, yorumcular tarafından belirtilmemiştir. İzleyicilerin, program sunucuları tarafından etkilenmediği anlamını çıkarmak için yeterli bir done olmamakla birlikte, izleyicilerin oluşturduğu habitusun futbolun genel havasına dair olan yaklaşımlarında, daha önceden oluşmuş fikirlerini bir anda değiştirmesi de olası görünmemektedir. Beğenilerde, Galatasaray ve Fenerbahçe'nin maça çıkmamak üzere almış oldukları karar olumlarınken, eleştiriler TFF'ye yönelmiştir. Yine beğenilerde, SkySpor'da herhangi bir TFF eleştirisi görülmezken Socrates Dergi'de ise TFF eleştirisiyle beraber iki takıma yönelik de tepkinin olduğu görülmektedir. Socrates Dergi'de yetmiş dokuz beğeni alan “Bizi bu gurur kırıcı duruma sokan, üç kuruş paraya arap eğlendirmek için bu teklifi kabul eden başta TFF olmak üzere Galatasaray ve Fenerbahçe'yi kınıyorum !!! Umarım ders olur ... Ne güzel söylemiş atalarımız "Ne arap'ın yüzü ne Şam'ın şekeri ...”!!! (@yorumcu10)” şeklindeki izleyici fikirleri, kişilerin futbolun dışına çıkarak siyaseten durduğu yere göre konumlandığını göstermektedir. SkySpor'da yer alan “Ne mutlu TÜRKÜM diyene 🇹🇷🇹🇷🇹🇷 (@yorumcu11)” yorumu da futbolun spor olarak kapsadığı alanla ilgili değil, oluşturduğu genel habitusa farklı bir örnek olarak gösterilebilir. Futbolla ilişkilendirilerek yapılan fakat kapsamına siyaseti de alan izleyici yorumları için de benzer değerlendirmeler yapılabilir. Örneğin Vole'de yer alan “Rezil olmadığımız masa yok... Cumhuriyetin 100.yılı neden maç Arabistanda oynanır ki? Paradan daha önemli şeyler var... (@yorumcu12)” yorumda, futbol müsabakası üzerinden herhangi bir kanıtı ihtiyaç duyulmaksızın, izleyicinin Türkiye'nin dünya kamuoyuna “rezil” olduğu, “parasının olmadığı” gibi çıkarımlarda bulunduğunu görmek mümkündür. Futbolun oluşturduğu alan, taraftarlık olgusuyla birleştiğinde, kişi dünya görüşü çerçevesinde maç yorumu yapabilmektedir. Socrates Dergi'de benzer içeriğe sahip “En baştan bu maçın Suudi Arabistan'da oynanma kararı yanlıştı. İlk zamanlarda yeterli tepki gelmedi ama toplumun içine sinmemiştii. 100. Yıla nispet yaparcasına alınmış bir karardı. Bünyeye ters geldi. Çok önceden iptal edilmesi gerekiyordu. Son güne kalmamalıydı. (@yorumcu13)” yorumda da görece ılıman bir dille, kimin “100. Yıla nispet yaptığı” belirtilmeksizin, siyasi bir fikir beyan edilmiştir.

Tablo 5. İzleyici Yorumlarına Gelen Cevap Sayıları

Yorumlara Verilen Cevapların Konu Tasnifleri	Vole		Socrates Dergi		SkySpor	
	Yorum	Cevap	Yorum	Cevap	Yorum	Cevap
Atatürk Eleştirisi	4	9	2	4	3	5
Atatürk Sevgisi	5	16	6	26	5	12
Bağlantı Kurulamayan	5	9	10	13	6	12
Ekonomik Etki	3	8	2	4	1	1
Fenerbahçe ve Galatasaray'a Eleştiri	2	6	1	2	1	1
Fenerbahçe ve Galatasaray'ı Tebrik	5	17	1	1	7	55
Hükümet Eleştirisi	1	2	5	7	3	8
Milliyetçi Söylem	9	23	2	3	3	10
Olumsuz Eleştiri	3	5	1	1	7	18
Sunucularla İlgili	1	1	14	30	17	60
Suudi Arabistan'da Maç Oynanması Kararına Oluşan Tepki	5	17	1	2	1	1
Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)'nu Eleştiri	4	15	1	4	2	3

İnsanların farklılıklarını ortaya çıkaran habitusun “sesli” bileşenleri, kendini yorumlara verilen cevaplarda göstermektedir. Zira asıl tartışma bu yorumlar etrafında şekillenmiştir. On iki konu başlığı çerçevesinde yorumlar kategoriye ayrılmış ve Tablo 5’te yorum ve ilgili yorumlara verilen cevap sayıları gösterilmiştir. Vole’de “Milliyetçi Söylem” ön plana çıkarken Socrates Dergi ve SkySpor’da “Sunuculara Tebrik” daha fazla cevaplandırılmıştır. Diğer bir ifadeyle Vole’de izleyici habitusu ön plandayken, diğer ikisinde tartışmalar izleyiciye sunulan habitus çerçevesinde yoğunlaşmıştır. Bu durum, diğer konu başlıklarından uzaklaşıldığı anlamına gelmemektedir. Zira Vole’de yapılan tartışmalar, sunucu bağlamında cevaplandırılmazken, Socrates Dergi’de yer alan “mehmet demirkol istediğim tshirtle çıkarım falan diye amma şov yaptı sanki uefa fifanın sahaya çıkarken siyasi mesajlara izin vermediğini bilmiyormuş, bu talışmatları hayatında hiç duymamış gibi. İçeriğin siyasi olup olmaması farklı bir tartışma konusu (@yorumcu14)” izleyici yorumu örneğinde görüldüğü üzere, sadece program sunucularının fikirleri noktasında değil farklı kategorilerde değerlendirilebilecek içeriğe de sahiptir. Ayrıca beğenilerdeki “Sunuculara Tebrik” kategorisi, cevaplarda kullanılmamıştır. Yapılan tartışmaların bazılarında program sunucularının olumsuz eleştiriye uğradıkları görüldüğünden kategorinin ismi “Sunucularla İlgili” şeklinde genel bir anlama indirgenmiştir. Örneğin SkySpor’da yer alan “Bu yorumcuların evlerine bakın disney+ üyeliği vardır. Burda esp gürlüyorlar. (@yorumcu15)” yorumunda görüldüğü üzere, sunucular eleştiriye maruz kalmaktadır. Benzer bir sonucu yine aynı kanalda yer alan “Batuhan kagittan okuyo resmen yatılmış kagidi okuyo lan batu netflix e tek kelime diyemedin ama (@yorumcu16)” cümlelerinden de çıkarmak mümkündür. Socrates Dergi’de “Sunucularla İlgili” kategorisinde değerlendirilen cevapların dilinin SkySpor’dakilere göre daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Socrates Dergi program sunucusu Mehmet Demirkol olumlu eleştirilerin odağındaki isim olmuştur. “Tarihe geçecek skandala karşı tarihe geçecek bir yayın olmuş. Demirkol'a helal olsun gerçekten... (@yorumcu17) ve “ADAY OL MEHMET DEMİRKOL TFF BAŞKA ADAYI OL (@yorumcu18)” yorumlarından da anlaşıldığı üzere Demirkol’un ifadeleri içeriğiyle beraber izleyici nezdinde kabul görmüştür.

“Sunucuyla İlgili” konu başlığı, incelenen spor kanalları arasında farklı bir ayrımı daha göstermektedir. Socrates Dergi ve SkySpor’da tartışma, adı geçen konu üzerinden devam ederken, Vole’de en çok tartışılan “Milliyetçi Söylem” konusu olmuştur. Konuyu bağlamından koparmaksızın ifade edilmesi gereken noktalardan birisi de yorumların kategorilendirilmesi sırasında, izleyici yorumlarının altında ilgili yoruma verilen cevapların bunun dışında tutulmasıdır. Bir tartışma ortamının oluşması hasebiyle, yorumlara verilen cevaplarda konularda değişkenlik olabilmektedir. Ayrıca anonim kimliklerle sinkafli cevapların yazıldığı da müşahade edilmiştir. Yorum ve cevaplarla ilgili bütüncül bir örnek vermekteki zorluğun ana sebebinin bu durum olduğudur. Örneğin Vole’de

yer alan “Gurur duyuyorum fenerbahçe ve galatasaray tüylerim diken diken... hava alanını yikmamiz lazim .gök çıksın kizil girsın (@yorumcu19)” yorumuna gelen “MUMKUNSE S... G... KARSILA Y... DEKİ BİRDE PARALARI ALIP IMZA ATARKEN AKILINIZ NEREDEYDI DE OLURMU (@yorumcu20)” cevapta, üç nokta (...) ile gösterilen yerler sinkaflı kelimelerden oluşmaktadır. Örnekleri çoğaltmak mümkün olmakla birlikte çalışmanın ahengini bozmaması adına başka örnek kullanılmamıştır. Bu yönüyle cevapların sinkaflı kelimelerden oluşması, Bourdieu (2014)’un ifade ettiği eril tahakkümün, futbol habitusundaki karşılığını göstermektedir. Siyasete ve inançlara ilişkin yorum ve cevaplar da benzer bir sonuca işaret etmektedir. Socrates Dergi’de “Mezardayken bile dünyaya yön veren tek lider (@yorumcu21)” yorumuna verilen ve içerik olarak ilgisi bulunmayan “Ne Şamın şekeri ne arabın yüzü...ALLAH bizim yardımcımız olsun 10 milyon Arap elimizde patladı... (@yorumcu22)” cevabı, maçın atmosferiyle alakalı olmayıp siyaset gündemin yaşanan tartışmalara tezahürünü göstermekte, diliyle de eril tahakkümün varlığını hissettirmektedir.

İnsanların siyaset ve inanç dünyalarının futbol alanına hâkimiyeti, habitusun sosyal sermaye özelliği yorumlarda ve bilhassa yorumlara verilen cevaplarda kendini hissettirmektedir. Socrates Dergi’de yer alan “Hangi ülkede bu kadar futbolda siyaset var? (@yorumcu23)” yorumunda bir izleyici futbol müsabakasına siyasetin bulaştığını iddia ederken ona verilen, “Fakir ülkelerde (@yorumcu24)” şeklindeki cevap, futbol dışı başka bir vakıyı işaret etmektedir. SkySpor’da yer alan “Disney, Atatürk filmini iptal ettiğinde hangi kulüp veya skor(!) yorumcusu gıkını çıkardı! Şimdi herkes Atatürkçü(!) olmuş! Çok inandırıcısın çok! (@yorumcu25)” yorumunda ise bağlamından koparılan bir durum görülmektedir. Futbol yorumcularının Süper Kupa finali ile ilgili açıklamalarına itirazı olan izleyici, siyasi gündemin farklı bir alanında, ilgili program sunucularının fikir beyan etmemesini eleştirmektedir. Habitusun sosyal ve kültürel sermayesinin futbolla olan ilişkisini muğlaklaştıran bu talebe karşın, “Sabote etmeyin kardeşim son derece eleştiri yapıldı. Git sanat sepet tayfaya feryat et. Futbol camiası gerekeni yaptı birşeye de destek olun (@yorumcu26)” şeklinde bir cevapla, tartışma futbol alanına çekilmek istenmiştir. Fakat yorumun altında süregiden tartışmada, “duran6350” isimli izleyicinin yorumu etiketlenerek “@yorumcu26, beni sanat sepet ilgilendirmiyor, ben futbolseverim amigo değil! Bugün Atatürk üzerinden siyaset yapıp futbola siyaseti karıştırma o zaman! (@yorumcu25)” cevabı verilmiş ve kişinin yazdıklarıyla alakalı olmayan bir şekilde izleyici siyaset yapmakla suçlanmıştır. Bu tartışmanın altında doğrudan “@yorumcu25” isimli izleyicinin etiketlendiği sekiz yorum dâhil, toplam otuz iki cevap bulunmaktadır. Tartışma futbol alanından “Disney+ üyeliği ve Atatürk’ün toplumsal karşılığı” konularına yoğunlaşmıştır. Yukarıda değinilen tartışma, futbol alanında var olan taraftar habitusunun sosyal ve kültürel sermayesinin ne olduğuna dair bir ipucu taşımaktadır.

Futbolun, ekonomik boyutunu önceleyen ve ertelenen maçın oluşturduğu atmosferi olumlu bulan yorumlar da dikkat çekmektedir. Vole’de yer alan “Reklamın iyisi kötüsü olmaz sözü, tamda bu olayda anlam kazanıyor. Galatasaray’ın ve de Fenerbahçe’nin marka değeri kesinlikle artmıştır. Dünya spor medyası şimdiden itibaren tüm hafta sonu, bizim kulüpleri konuşacaktır. Dünya spor alanında, kulüplerimizin duruşları marka değerlerini artırmıştır. (@yorumcu27)” yorumunda, çoğu izleyicinin tartıştığı konulara değinilmediği ve sadece ekonomik olayın ekonomik katkısı üzerinde durulduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu yorumuna gelen sekiz cevabın tamamı ise tersini işaret etmektedir. “Ekonomik Etki” konu başlığında değerlendirilen diğer beş yorumun tamamında ise ekonomi diğer bileşenlerle beraber değerlendirilmiştir. “@yorumcu28” isimli kullanıcı, Suudi Arabistan’ın tavrını Türkiye’de “ekonominin kötü olması”na bağlarken, “@yorumcu29” isimli kullanıcı Türkiye Süper Ligi yayın ihalesinin iptal edilerek, “Katarlı firma”dan alınmasını istemektedir. Futbolla doğrudan ilgiliymiş gibi görünen buna benzer yorumlarda, esasında farklı aidiyetlerin oluşturduğu fikirlerin, habitusun davranışlarını etkilediği görülmektedir. Örneğin Vole’de yer alan “Yeni federasyon başkanı 4 büyük kulübe de uzak takım tutmayan ama futboldan çok iyi anlayan biri olsun yoksa hayatta bitmez bu tartışmalar (@yorumcu30)” şeklinde, futbolun mecrasında akması yönünde fikir beyan eden yorumuna gelen “Knk arap seveci olmasın yeterli. İster gslı ister fbli olsun (@yorumcu31)” cevapta, olayın sıcaklığının da etkisiyle izleyicinin kişisel tercihlerinin konuyu futbol alanından dışarı taşıdığı görülmektedir. Keza “Atatürk Eleştirisi” ve “Hükümet Eleştirisi” konu başlıklarında değinilen yorum ve cevaplarda da benzer durumun olduğu müşahede edilmiştir.

SONUÇ

Dijital platformların etkileşimli yayıncılığı daha görünür hale getirmesiyle, futbol yayıncılığının keskin dönüşümler yaşadığı bilinmektedir. Özellikle de Youtube platformu günümüzde futbol yayıncılığının ana paylaşım alanlarından biri olmuştur. Bu çalışma, maç sonrası canlı yayınların izleyici kitlesi üzerindeki etkisini anlamak ve futbol tartışmalarının geniş bir sosyal ve kültürel bağlama diğer bir ifadeyle habitusa nasıl eklenildiğini inceleme fırsatı vermiştir. Bunun için Vole, Socrates Dergi ve SkySpor isimli Youtube kanallarının canlı yayınlarında gerçekleşen tartışmaların yorumları ve bu yorumlara verilen cevaplar ele alınmıştır. Anılan kanalların izleyicileri, futbol yayıncılığının içeriğini şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla yayınların sohbet bölümlerinde gerek program sunucularına verilen cevaplarda gerekse izleyiciler arasında yaşanan tartışmalar ve etkileşim habitusunun özelliklerini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, alan olarak futbol özelinde, habitusu oluşturan futbol yayınları ve habitusunun diğer bileşenleri olan izleyicilerin, birbirlerinin sosyal ve kültürel sermayelerini ne surette etkilediklerine odaklanılmıştır. Program sunucularının yorumları, izleyicilerin düşüncelerini şekillendirmede önemli bir rol oynamakta, Youtube izleyicilerin etkileşimini elde edebilmek için program sunucularının çaba göstermelerine olanak sağlamaktadır. Özellikle, Socrates Dergi ve SkySpor kanallarındaki program sunucularının yorumları, izleyiciler arasında geniş kapsamlı tartışmalara neden olmuştur. İlgili kanallardaki program sunucularının, siyasi ve/veya futbol dışı diğer konuları yorumlarında belirtmeleri, izleyiciler arasında tartışmaların sunucular üzerinden yürütülmesine yol açmıştır. Bu tartışmalarda, izleyicilerin gerçek hayattaki siyaset, inanç gibi sosyal ve kültürel meselelere bakış açılarının futbola yansıdığı görülmektedir. Vole yayınında yapılan yorumlarda da benzer konular tartışılmakla birlikte program sunucuları olayın önüne geçmemiştir.

Fenerbahçe ile Galatasaray arasında oynanması planlanan Süper Kupa finalinin oynanamamasının nedeni olarak bazı kısıtlamalar gösterilmiştir. İki takımın da problem olarak gördüğü durum, Suudi yetkililerin Cumhuriyetin 100. Yılı temalı pankartla sahaya çıkılmasına ve ısınma sırasında Atatürk baskılı tişört giyilmesine müsaade etmediği şeklinde, medyada paylaşılmıştır. Sürecin yönetilmesinde yaşanan problemler, eğer farklı bir durum varsa bile konunun kapsamlı olarak değerlendirilmesine mani olmuştur. Bununla birlikte, futbol yayınlarının izleyiciler üzerindeki etkisi; siyaset, inanç vb. konuların futbol tartışmalarına nasıl yansıdığını göstermektedir. İzleyici yorumları, futbolun sadece bir spor etkinliği olmaktan çıkıp, toplumun farklı dinamiklerini etkileyen bir aktivite haline geldiğini göstermektedir. Yorumlara yapılan beğenilerde futbol menşeli konular ön plana çıkarken, tartışmaların yapıldığı yorumlarda farklı saiklerin devreye girdiği görülmüştür. Bu durum, tartışma ortamının oluşması halinde futbolun izleyiciler üzerindeki etkisinin sadece kendisiyle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda sosyal ve kültürel boyutlara haiz olduğuna işaret etmektedir.

“Beğeni Yapılan Yorumların Konu Tasnifleri”nin derlendiği tabloya bakıldığında, altı konu başlığından sadece ikisinin futbolla alakalı olmadığı görülmektedir. Yukarıda değinilen sebeplerden ötürü maçın oynanmadığı göz önüne alınırsa “Atatürk Sevgisi” ve “Milliyetçi Söylem” konularının da beğeniler arasında olması anlaşılır olmaktadır. Bunlar dışındaki beğeniler futbolla ilgili olup dikkat çekici diğer bir sonuç olumsuz anlam yüklü yorumlar yoğun beğeni almamış olmasıdır. “Yorumlara Verilen Cevapların Konu Tasnifleri”nin derlendiği tabloya bakıldığında ise oldukça farklı bir sonuç ortaya çıkmaktadır. On iki farklı konu tasnifinin yapıldığı yorumlara verilen cevaplar bölümünde, sadece beş tanesi futbolla doğrudan ilgilidir. Diğer cevapların ana örgüsü, toplumun farklı düşüncelere sahip olduğu konular üzerinden şekillenmiştir. Habitusu oluşturan izleyiciler, bir futbol maçının sadece futbol maçı olmadığını bir kez daha göstermiştir. Kültürel ve sosyal sermayenin bir konu özelinde kalmadığını, farklı alanlarda imkân bulması durumunda kendini gösterdiğini söylemek mümkündür. Tartışma ortamının zamanla sinkaflı kelimelerle bezenmesi ve eril tahakkümün bir futbol maçı sonrası ortaya çıkması şaşırtıcı olmamakla birlikte beğenilerde olumlu dilin rağbet görmesi, habitusunun yalnızca “sesli” gürühten değil “sessiz” çoğunluktan da oluştuğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Alan ve habitus kavramlarının açıklanmasında, izleyicilerin sosyal ve kültürel sermayelerinin belirgin olması istenmekle birlikte, Youtube gibi sosyal medya platformlarının kişi kimliklerini

belirsizleştirmesi diğer bir ifadeyle anonim kimliklerle tanınmazlık üzerinden yeni bir “habitus” oluşturulması gerçeğini de göz önüne almak gerekmektedir. Bourdieu’nun yıllara dayanan gözlemleri üzerine ortaya koyduğu bu iki kavramı, anonim kimlikler üzerinden tekrar ölçmeye çalışmanın bazı noktaları eksik bırakacağı varsayılabilir. Şüphesiz bu fikrin kendi içinde tutarlı tarafları olduğu açıktır. Bununla birlikte medyanın “yeni” formatının da Bourdieu’nun yaklaşımlarıyla açıklanmaya çalışılmasının, alanyazında katkısı olacağı düşünülmektedir. Futbol gibi toplumun hemen her kesiminin ilgi duyduğu bir konuya, futbol dışı olayların da eklenmesiyle toplumsal ilginin arttığını söylemek de mümkündür. Dolayısıyla sosyal medyada bir konu hakkında verilen tepkilerin ölçümü, toplumun olaylara bakış açısını yansıtmaya bakımından önemli hale gelmektedir. Her ne kadar izleyicilerin sosyal ve kültürel sermayelerini belirleyebilmek, kimliklerin gizliliği ve manipülasyona açık olması sebebiyle klasik yöntemlere göre zor olsa da ortaya çıkan “yeni” durumu açıklamak için kullanılmayacağı anlamına gelmemelidir. Bu çalışma özelinde ortaya konan bulguların farklı çalışmalarla elde edilen verilerle birlikte değerlendirilmesi literature sağlayacağı katkıyı arttıracaktır.

KAYNAKÇA

- Arık, M. B. (2008). “Futbol ve Televizyon Bağı: Simbiyoz Beslenme”. Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi. 26: 197-222.
- Aydoğdu, V. (2023). “Dijitalleşen Spor Medyası: İzleyici Kanaatlerinin İncelenmesi”. Turkish Online Journal of Design Art and Communication. XIII/3: 848-857. Doi:
- Baudrillard, J.(2010). Simülasyon ve Simülakr. (çev Oğuz Adanır). Doğu Batı Yayınları.
- Bayram, P. (2022). Dijital Çağda Gazetecilik: Geleneksel ve Dijital Gazetecilik Pratiklerinin Karşılaştırılması. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 2022(58), 153-169. Doi:
- Bourdieu, P. (1995). Pratik Nedenler. (çev. Hülya Tufan). Kesit Yayınları.
- Bourdieu, P. (2014). Eril Tahakküm. (çev. Bediz Yılmaz). Bağlam Yayıncılık.
- Bourdieu, P. (2015a). Ayrım- Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi. (çev. Derya Fırat ve Günce Berkurt). Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015b). Pratik Nedenler-Eylem Kuramı Üzerine. (çev. Hülya Uğur Tanrıöver). Hil Yayınları.
- Bourdieu, P. (2018). Bir Pratik Teorisi İçin Taslak Kabiliye Üzerine Üç Etnoloji Çalışması. (çev. Nazlı Ökten). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Budak, E. (2019). “Türk Medyasında Dijital Spor Yayıncılığı Üzerine Bir Araştırma”. TRT Akademi. IV/8: 226-245.
- Dündar, Y. (2021). Türk Medyasında Dijitalleşen Spor Yayıncılığı: "Socrates Dergi" Youtube Kanalı Örneği. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Evren, F. (2022). “Yeni Medyada Nefret Söylemi ve Türkiye’deki Futbol Kültürü”. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Sanat Araştırmaları. I/1: 1-22.
- Filibeli Erbaysal, T. vd. (2022). “Türkiye’de Medya ve Demokrasi: Medyada Çoğulculuğu İzleme Raporu Üzerine Bir Analiz”. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi. 37: 136-163.
- Gazete Oksijen (30.12.2023). “İptal Edilen Süper Kupa Krizinin Kronolojisi”. Erişim Tarihi: 21.05.2024. <https://gazeteoksijen.com/spor/iptal-edilen-super-kupa-krizinin-kronolojisi-198501#:~:text=Suudi%20Arabistan%C4%B1n%20Riyad%20kentinde,izin%20vermemesi%20nedeniyle%20iptal%20edildi>
- Goode, L. (2009). “Social News, Citizen Journalism and Democracy”. New Media & Society. XI/8: 1287-1305.
- Hase, V. vd. (2023). “Adapting to Affordances and Audiences? A Cross-Platform, Multi-Modal Analysis of the Platformization of News on Facebook, Instagram, TikTok, and Twitter”. Digital Journalism. XI/8: 1499-1520.
- İnce, G. B. (2019). “Bourdieu Sosyolojisi Bağlamında Bir Alt-Alan Olarak Yerel Basın: İzmir Örneği”. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi. 31: 35-65.
- İnternet Araştırmaları Koordinatörlüğü, Türkiye Dijital 2023, <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/HQTL.pdf>
- Kısaoglu, Ö. (2024). “Yeni Medya Olanaklarıyla Değişen Yayıncılık Biçimleri ve Youtube’da Spor Yayıncılığı”. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. XXV/46: 411-427.

- Kızılkaya, Z. Z. (2020). “Sosyal Medya Kullanıcılarının Metalaşması: YouTuberlar Üzerine Bir İnceleme”. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*. 35: 63-91.
- Köse, H. (2020). “Teknik Belirlenimci Medya Kültürü Bağlamında Dijital Gerçeklik-Veri-Anlam İlişkisi Üzerine Epistemik Bir Tartışma”. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*. 5: 7-29.
- Küçükıralı, Z. - K. E. AFŞAR (2022). “Dijital Verinin Finansallaşması ve Platform Kapitalizmi”. *Öneri Dergisi*. XVII/58: 665-690.
- Lazzarato, M. (1996). ““Immaterial Labor” Radical Thought in Italy”. A Potential Politics içinde (ed. Paulo Virno ve Michael Hardt). University of Minnesota Press.
- Nieborg, D. – T. POELL (2020). “The Platformization of Making Media”. *Making media: Production, Practices, and Professions* içinde (ed. Mirjam Prenger and Mark Deuze). Amsterdam University Press.
- Özmen, K. (2022). “Gazeteciliğin Değişimi ve YouTube’daki Temsili”. *Medya ve Kültür*. II/1: 10-27.
- Özsoy, S. (2012). “Türkiye’de Bilişim Teknolojisi ile Değişen Spor Gazeteciliği”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 41: 81-102.
- Pulurluoğlu, T. (2023). *Gazeteciliğin Dijital Dönüşümü ve Spor Haberciliğine Etkileri: Youtube Örneği*. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Swartz, D. (2018). *Kültür ve İktidar: Pierre Bourdieu’nün Sosyolojisi*. (çev. Elçin Gen). İletişim Yayınları.
- Talimciler, A. (2006a). “Sosyolojik Açından Futbol Fanatizmi”. *Sosyoloji Dergisi*. 15: 92-104.
- Talimciler, A. (2006b). “Türkiye’de futbol ve ideoloji ilişkisi: Medya’daki futbol söylemi üzerine bir inceleme”. *Sosyoloji Dergisi*. 15: 129-140.
- Taşdelen, B. – M. Kesim (2014). “Etkileşimli Televizyon Geleneksel Televizyona Karşı: Televizyon İzleyicisi Ne İster?”. *Selçuk İletişim*. VIII/3: 268-280.
- Tok, İ. (2021). “Ulusal Gazetelerin Bir Haber Mecrası Olarak Youtube’u Kullanma Biçimlerinin İncelenmesi”. *Selçuk İletişim*. XIV/1: 306-335.
- Turgut, H. (2023). *Makine Olarak İnternet vs İnternet Makine*. Literatürk Yayınları.
- Vázquez-Herrero, J. vd. (2019). “Ephemeral Journalism: News Distribution Through Instagram Stories”. *Social Media + Society*, V/4:
- Yıldırım, B. (2013). *Gazeteciliğin Dönüşümü: Yöndeşen Ortam ve Yöndeşen Gazetecilik*. *Selçuk İletişim*, 6(2), 230-253. <https://doi.org/10.18094/si.58612>
- Youtube (2024). “YouTube İş Ortağı Programı’nda Para Kazanma Yolları”. Erişim Tarihi:21.05.2024.https://support.google.com/youtube/answer/72857?hl=tr&ref_topic=9257989&sjid=17376561170804464566-EU
- Youtube/SkySpor (29.12.2023). “Galatasaray - Fenerbahçe Süper Kupa Maçı İptal Oldu”. Erişim Tarihi: 21.05.2024. <https://www.youtube.com/watch?v=5Kg4GhKvE10>
- Youtube/Socrates Dergi (29.12.2023). “Riyad’dan Canlı Bağlantı, İptalin Yankıları”. Erişim Tarihi: 21.05.2024. <https://www.youtube.com/watch?v=P9d2oH6UUqk&t=1s>
- Youtube/Socrates Dergi (29.12.2023). “Süper Kupa İptal! Galatasaray ve Fenerbahçe’den 'Atatürk’ Resti’”. Erişim Tarihi: 21.05.2024. <https://www.youtube.com/watch?v=wRIroSaqqh0&t=1s>
- Youtube/Vole (29.12.2023). “Süper Kupa ertelendi!”. Erişim Tarihi: 21.05.2024. <https://www.youtube.com/watch?v=wRIroSaqqh0&t=1s>
- Yüksel, H. (2021). “Sosyal Medyada Futbol Endeksli Spor Gazeteciliği”. *Spor ve Medya İlişkisi* içinde (ed. Güven Necati Büyükbakkal ve Mustafa İnce). Eğitim Yayınevi.

EXTENDED ABSTRACT

In this study, within the framework of Pierre Bourdieu's concepts of field and habitus, audience comments on sports channels broadcasting on YouTube are analyzed. Football was chosen as the field in which the game will be established. Therefore, the focus was on football broadcasts of sports channels. The habitus, the field's actors, was constructed in a dual structure. Firstly, the evaluations of the program presenters were accepted as part of the habitus. Secondly, habitus was constructed through viewer comments. In this study, the secondary habitus is at the center. The analysis focuses on the live broadcast comments on the Super Cup Final, which was scheduled to be played between Fenerbahçe and Galatasaray in Saudi Arabia on 29 December 2023, but neither team took the field. Before the match, the debates about the match's venue attracted the public's attention as it was covered

in the media. The debates that emerged on the day of the match, on the other hand, paved the way for an increase in public interest as they had the quality to increase the impact of football on the social and cultural sphere.

Within the scope of the research, the live broadcasts of the three channels with the most followers on YouTube about the Super Cup final were selected. Since L1 Triangle, in second place, and Sports Digitale, in third place on the list, did not have live broadcasts of the match, the broadcasts of the fourth- and fifth-ranked sports channels were analyzed. Thus, the channels analyzed were Vole, Socrates Dergi, and SkySpor. By analyzing the viewer comments of live broadcasts on selected YouTube channels in the context of Bourdieu's social theory, the way the football field is shaped and the reflections of viewer habitus in this field are evaluated. The viewers' comments above were divided into two categories. Firstly, the comments with fifty or more likes were analyzed under the topics appropriate to their content. Secondly, the responses to the audience's comments were analyzed using the subject headings. While determining the issues that the habitus has in common with the viewer comments with a high number of likes, it was tried to understand the issues that the habitus discusses and diverges in the responses to the comments. Unlike traditional media, YouTube sports channels offer mutual interaction with viewers. This situation leads to a reshaping of the dynamics of the football field. Program presenters can actively see the comments made on their broadcasts while making evaluations. It is assumed that this will be reflected in their speeches. In addition, since viewers can actively participate in the discussion, they can share their opinions with other viewers.

This aspect of social media is also used as a criterion in determining the institutional response to issues such as football. On this occasion, the comments made on live broadcasts reveal how power relations and social capital are distributed in football. The language of the audience comments and the way they narrate the events show the formation of Bourdieu's concept of masculine domination by habitus in football. The viewer comments reflect the beliefs and habits of the viewers about football, as well as their feelings (habitus) regarding politics and faith. In other words, it shows how group belonging is shaped and expressed. The comments made during the live broadcast also reveal how the viewers use their cultural capital and how they are positioned in the social sphere through this capital. According to the results of this study, within the framework of Bourdieu's concepts of field and habitus, viewers' comments can be analyzed meaningfully. The viewers' comments provide valuable information on how football culture is shaped and its relationship with values such as politics and belief. In addition, it allows for an evaluation of the effects of YouTube on football viewers and how viewers interact in the new media environment.

DİJİTALLEŞME ÇAĞINDA MEDYADA DAMGALAMA; VIDEO HABERLER VE KULLANICI YORUMLARINA İLİŞKİN ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

STIGMATIZATION IN MEDIA IN THE AGE OF DIGITALIZATION; A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS OF VIDEO NEWS AND USER COMMENTS

Evin DOĞAN¹
Asuman KUTLU²

ORCID: E.D. 0000-0003-1441-3968
A.K. 0000-0003-2770-3008

Corresponding author/Sorumlu yazar:

¹ Evin Doğan
İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu, Türkiye
E-mail/E-posta: evin.dogan@sisli.edu.tr

² Asuman Kutlu
Beykent Üniversitesi, Türkiye
E-mail/E-posta: asumank@beykent.edu.tr

Received/Geliş tarihi: 12.09.2024

Similarity Ratio/ Benzerlik Oranı: %8

Revision Requested/Revizyon talebi:
07.10.2024

Last revision received/Son revizyon teslimi:
12.10.2024

Accepted/Kabul tarihi: 30.12.2024

Ethics Committee Permission/ Etik Kurul İzni:
There is no element in the study that requires ethics committee approval. / Çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir unsur bulunmamaktadır.

Citation/Atıf: Doğan, E. & Kutlu, A. (2025). Dijitalleşme Çağında Medyada Damgalama; Video Haberler ve Kullanıcı Yorumlarına İlişkin Eleştirel Söylem Analizi. Journal of Communication Science Researches, 5 (1), 16-33.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14250080>

Öz

Damgalama; yalnızlaşma, sosyal dışlama, gizlenme, tedavi/bakım/destek hizmetlerinden yararlanamama, konut, sağlık ve eğitim gibi temel hak ve özgürlüklerden mahrum kalma gibi olumsuz sonuçları olan, dolayısıyla politik, sosyo-ekonomik ve kültürel düzlemde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir sorundur. Bu sorunun çözümü de çok katmanlı bir mücadele sürecini gerektirir. Medya, damgalamaya karşı mücadelede kritik bir rol oynamaktadır; çünkü normallik veya kabul edilebilirlik gibi ölçütler sunan medya, anlamın üretilmesi, inşa edilmesi ve tüketilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla kitleleri ikna ve yönlendirme gücü bulunan medyanın eşitlikçi, kapsayıcı, çoğulcu dil ve söylem pratikleri toplumsal farkındalık ve duyarlılığın sağlanması ile damgalama karşıtı mücadelede belirleyici niteliktedir. Gündelik hayatın bir parçası haline gelen dijital medya platformları damgalamaya maruz kalan bireylerin bir araya gelerek duygu, düşünce, bilgi ve deneyim paylaşımında buldukları eğitim ve örgütlenme alanı sağlamaktadır. Ancak yanlış bilginin hiçbir dönem olmadığı kadar hızlı yayıldığı çevrimiçi ortamlar belirli kişi veya gruplara yönelik yaftalama, ayrıştırma, kategorize etme ve nihayetinde hedef haline getirmeyi içeren damgalanmayı yaygınlaştırmaktadır. Dijital medyanın damgalama pratikleri üzerindeki etkilerini Eleştirel Söylem Analizi çerçevesinde inceleyen bu çalışmada, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen video haberler ve kullanıcı yorumları analiz edilmiştir. Ruhsal/psikolojik rahatsızlık yaşayanlara yönelik damgalama pratiklerine odaklanan çalışmada, dijital ortamda kullanıcıların bilgi ve deneyimlerini paylaşarak inşa ettiği söylemler ve oluşturdukları kolektif anlatılarla, damgaları yeniden ürettiği ve dolaşıma sunduğu tespit edilmiştir. Kullanıcı yorumlarının haber söylemine paralellik göstermesinin yanı sıra eleştirel yaklaşımları içerdiği ve dez/medenformasyonun ifşa ettiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Damgalama, Stigma, Medya, Dijital Medya, Kullanıcı.

Abstract

Stigmatization is a multi-dimensional issue leading to negative consequences such as isolation, social exclusion, concealment, inability to access to treatment and support services, and deprivation of fundamental rights and freedoms including housing, health care, and education, thus requiring evaluation within political, socio-economic, and cultural contexts. Addressing this issue requires a multifaceted approach. The media plays a critical role in the fight against stigmatization, as it shapes perceptions of what is considered normal or acceptable, significantly influencing how meaning is produced and consumed. Therefore, the media's influence in persuading and directing the masses is crucial in the fight against stigma, as it can employ equitable, inclusive, and pluralistic language and discourse to foster social awareness and sensitivity. Now an integral part of everyday life, digital media platforms serve as a platform for educational and organizational efforts for individuals subjected to stigma collaborate to share their feelings, ideas, insights and experiences. However, online environments, where misinformation spreads faster than ever, promote stigmatization including labeling, segregating, categorizing, and ultimately targeting specific individuals or groups. The research investigating the effects of digital media on stigmatization practices within Critical Discourse Analysis analyzed video news and user comments selected through purposive sampling. Focused on stigmatization practices directed at those with psychological disorders, the research discovered that users in digital environments reproduce and disseminate stigma within discourses and collective narratives they construct through sharing their insights and experiences. User comments have been found to align with news narratives while also incorporating critical perspectives and revealing instances of dis/misinformation.

Keywords: Stigmatisation, Stigma, Media, Digital Media, User.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi, farklı özelliklerinden dolayı belirli kişi veya gruplara yönelik aşağılama, ötekileştirme, ayrımcılık, yok sayma, düşmanlaştırma gibi ayrımcılık ve eşitsizlik içeren uygulamalara tanıklık etmiştir. Tarihsel süreç içerisinde köleler, hainler veya suçlular gibi normal görülmeyen kişilerin bedenlerine damga (stigma) kazınmış, böylece kategorize etme, hakimiyet kurma ve yönetme amaçlanmıştır (Goffman, 2014). Günümüz dünyasında fiziki bir iz olmasa dahi çeşitli ırk, etnik köken, siyasal görüş, inanç yapısı, cinsel yönelim, sosyoekonomik durum, sağlık sorunları ve bedensel özellikler damgalamanın hedefi olmaktadır (Uzunbaş & Duyan, 2022). Çok katmanlı ve karmaşık bir yapıya sahip olan damgalama sadece bireyi veya grupları değil, toplumsal yaşamı ve kamusal politikaları etkileyebilecek niteliktedir. Bu nedenle damgalamaya karşı toplumsal farkındalık oluşturmak, toplumsal bilinci geliştirmek ve damgalama ile mücadele etmek önem kazanmaktadır. Damgalama ile mücadele sürecinde rol alması beklenen araçlardan biri medyadır. Çünkü medya; kitlelere ulaşma, toplumsal algı ve tutumları etkileme veya ikna ve rıza üretimi açısından yadsınmayacak bir güce sahiptir. Medyanın sahip olduğu bu gücü, damgalamaya ilişkin toplumsal farkındalığı artırma, toplumsal bilincin gelişimine katkıda bulunma, damgalananların sorunlarını ve taleplerini aktarma, damgalananlarla dayanışma gibi destekleyici ve güçlendirici bir konumda kullanması mümkündür. Fakat günümüz medyasının damgalama pratikleri karşısındaki yaklaşımı eleştiri konusudur. Bu alanda yapılan çeşitli akademik araştırmalar, medyanın damgalama süreçlerine doğrudan dahil olduğunu, damgalamayı süreklileştirdiğini ve yaygınlaştırdığını ortaya koymaktadır (Klin & Lemish, 2008).

Video haberlerde damgalama pratiklerine odaklanan bu çalışmanın ilk bölümünde damga ve damgalama kavramları açıklanmış, literatürde damgalamaya ilişkin çalışmalara yer verilmiştir. İçselleştirilmiş, sosyal ve yapısal olmak üzere üç farklı biçimde gerçekleşen damgalamanın nedenleri ve sonuçları irdelenmiştir. Araştırma bölümünde ise medyada damgalama pratikleri dijital medya platformlarında paylaşılan video haberler üzerinden inceleme konusu olmuştur. Yer ve mekan kavramlarını ortadan kaldıran dijital medya platformları damgalamaya maruz kalan bireylerin bir araya gelerek; duygu, düşünce, bilgi ve deneyim paylaşımında buldukları eğitim ve örgütlenme alanı sağlamaktadır ancak yanlış bilginin hiçbir dönem olmadığı kadar hızlı yayıldığı çevrimiçi ortamlar belirli kişi veya gruplara yönelik yaftalama, ayrıştırma, kategorize etme ve nihayetinde hedef haline getirmeyi içeren damgalamayı yaygınlaştırmaktadır. Bu varsayımlardan hareketle araştırmada etkileşimli/dijital medya ortamlarında anlam inşasında çok yönlü ve dinamik bir rol oynayan kullanıcı türevli içeriklerin mevcut damgalama pratikleri üzerindeki etkisi eleştirel paradigma kapsamında irdelenmiştir. Çalışma kapsamında YouTube video paylaşım platformunda yer alan haberlerden amaçlı örneklem metodu ile veri seti oluşturulmuştur. Damgalamanın hedef kitlesi farklılaşmakla birlikte bu çalışmada ruhsal/psikolojik rahatsızlıklar ve hastalara yönelik damgalama pratikleri odak noktası olmuştur. Örneklem kapsamında belirlenen 4 video haber ve kullanıcı yorumları Eleştirel Söylem Analizi yöntemi ile analiz edilmiş, haberler ve kullanıcı yorumlarında damgalama pratiklerinin nasıl inşa edildiği ve dolaşıma sunulduğu irdelenmiştir.

DAMGALAMA (STİGMATİZASYON)

Damgalama kavramı sosyoloji literatüründe ortaya çıkmışsa da, günümüzde psikoloji, sağlık, hukuk, siyaset, ekonomi ve kültür gibi birçok alanda kullanılmaya başlamıştır. *İz, işaret, belirti ve leke* gibi anlamlara sahip olan damga, tarihsel süreç içerisinde belirli kişi veya grupları tanımlamak, sınıflandırmak veya yönetmek amacıyla kullanılmıştır. İlk damga pratiğinin Antik Yunan döneminde köleler, hainler veya suçlular gibi *normal* görülmeyen kişilerin bedenlerine kazınan işaretlerle gündeme geldiği kabul edilmektedir (Goffman, 2014, s. 29). Fiziki bir iz veya açılan herhangi bir yara ile belirli kişi veya kişileri kolayca ayırt edebilme, kontrol edebilme, yönetilebilme, uzak tutma veya dışlama amaçlanmıştır. Kendi dışındakileri kategorize etme, aşağılama, yok sayma, küçümseme ve değersizleştirmeyi içeren damga; sapkınlık veya kusurlu bir ahlaki bozukluk işareti olarak da kullanılmıştır (McLaughlin, 2021, s. 11). Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (Türk Dil Kurumu, 2024) damga; *belirti, nişan* anlamının yanı sıra “*Bir kimsenin adını kötüye çıkaran, yüz kızartıcı durum*” şeklinde tanımlanmaktadır.

Damgalamanın kendisi sürekli işleyen evrensel bir olgu olarak görülse de zaman, mekan veya kültürel

kodlar damgalamanın biçim veya niteliğini farklılaştırmıştır. Damgalamaya ilişkin zaman içerisinde yeni tanımlar geliştirilmiş, kavram disiplinler arası bir kapsamda incelenmeye başlamıştır. Damga (stigma) kavramını ilk kez kapsamlı bir şekilde açıklayan Erving Goffman (2014), *gözden düşürücü* ve *itibarsızlaştırıcı* bir etki yaratan nitelik veya sıfat olarak damgalamayı ele almıştır. Damgalamayı beden, karakter ve statü işareti olarak tanımlayan Goffman'ın (2014) kuramına göre; ilk damgalama türü beden veya fiziki deformasyonla ilgilidir. Her dönem, farklı bir hastalık damgalamanın hedefi olmuştur. Damgalamaya en fazla maruz bırakılan hastalıklardan bazıları; cinsel yolla bulaşan hastalıklar, AIDS, kanser, cüzzam, verem ve tüberkülozdur. İkinci damgalama türü zayıf irade ve karakter bozukluklarıdır. Bu gruba doğal olmayan tutkular, sapkın ve katı inançlar ve ahlaksızlık girmektedir. Ayrıca psikolojik bozukluklar, bağımlılık, intihar girişimleri, eşcinsellik de bu grupta yer alabilmektedir. Üçüncü grupta ise ırk, din, dil, inanç gibi etnolojik damgalar bulunmaktadır. Bu damga soy bağıyla ve eşit biçimde bir ailenin tüm mensuplarına aktarılabilir. Geçmişten günümüze damgalamaya maruz kalanlar arasında; köleler, akıl hastaları, fiziksel anomalileri bulunanlar, isyancılar, suçlular, seks işçileri ve göçmenler öne çıkmıştır. Etnik köken, ırk, dil, din, sosyal normlar, cinsel yönelimler, bağımlılar, cinsel şiddete maruz kalanlar, ideolojiler, gelenekler veya kültürel değerler ile mekanlar dahi damgalamanın hedefi olmuştur.

Damgalama literatürde; içselleştirilmiş, sosyal ve yapısal olmak üzere üç farklı biçimde ele alınmaktadır (Goffman, 2014; Corrigan, Jonathon & Rüşch, 2009; Hatzenbuehler & Link, 2014). Toplumsal damgalama; bir topluluk içerisinde çoğunluğun dışında yer alan, farklı özelliklere sahip birey veya gruplara yönelik etiketleme, küçük görme, aşağılama, dışlama veya yok sayma gibi olumsuz inanç, tutum ve davranışları içermektedir. Yapısal veya kurumsal damgalama devlet veya kamu kurumları tarafından yapılan damgalama pratiklerini içermektedir. Temel hak ve özgürlüklerden mahrum bırakma, ayrımcılık yapma, kaynaklara erişimi engelleme, yok sayma veya cezalandırma şeklinde ortaya çıkan yapısal damgalama, bireylerin haklarını, fırsatlarını veya refahını sistematik olarak kısıtlayan düzenlemeler, kültürel normlar, politikalar ve kurumsal uygulamalardır (Hatzenbuehler & Link, 2014, s. 2). Toplumsal ve yapısal damgalama, üçüncü damga türü olan içselleştirilmiş damgalamaya neden olmaktadır. İçselleştirilmiş damgalama, bireylerin kendilerine yönelik damgalamayı benimsemesi, kabul etmesi ve uygulamasıdır (Corrigan ve diğerleri, 2009, s. 75).

Yaftalama, kalıpyargılar geliştirme, ayırma, statü kaybı ve ayrımcılık süreçlerini içeren damgalama pratiklerini genel olarak bilgi ve anlayış eksikliği (cehalet), önyargı ve stereotipler ile korku veya kaygı faktörleri belirlemektedir (Thornicroft, 2014, s. 208). Toplumsal temasın yetersizliği, tehlikelilik fikri, kendilerine benzemeyen kişileri farklı kategorize etme ve kendi iç grubunun iktidarını güçlendirme, kendilik değerini yükseltme veya farklı olanlardan kaçınma-korunma çabası da damgalamayı ortaya çıkartan faktörlerdir (Atalay, 2009, s. 17). Damgalamanın psikolojinin yanı sıra yapısal ve ekonomik temeller üzerinde geliştiğine dikkat çeken Haghghat'a (2001) göre; bilgi ve sosyal algı düzeyi, hayatta kalma ve üreme için tehlikelerden ve tehditlerden kaçma çabası, kişisel çıkarlarını ön planda bulundurma eğilimi ve sosyo-ekonomik alanda güç elde etme isteği damgalama pratiklerini ortaya çıkarmaktadır.

Sosyo-politik ve tarihsel bağlamda değerlendirildiğinde damgalamanın egemenlik, güç ve tahakküm ilişkileri üzerinden inşa edildiği görülmektedir. Sosyo-ekonomik veya siyasal açıdan güç odağı haline gelen kişi veya gruplar, kendilerinden olmayan ve alt-grup özelliği gösteren kişi ve grupları kendi ihtiyaçları doğrultusunda isimlendirmekte, tanımlamakta ve damgalamaktadır (Yıldırım, 2021, s. 1814). Eşitsizliği barındıran hiyerarşik veya sınıflı toplum yapısı, kendisinden olmayana aşağılama, küçük görme, yok sayma, dışlama, hedef gösterme gibi pratikleri olağanlaştırmaktadır. Toplumsal eşitsizlik damgalamayı ortaya çıkarsa da damgalamanın pratik sonuçlarından biri toplumsal eşitsizliği yeniden üretmesidir. Yani toplumsal eşitsizlik ve damgalama karşılıklı birbirini beslemekte ve yeniden üretmektedir. İktidar ve güç ilişkilerinin belirlediği dil ve söylemsel yapı ile inşa edilen kültürel normlar aracılığıyla damgalama pratikleri yaygınlaştırılmakta ve süreklilik sağlanmaktadır. *Damgalama gücü* kavramını kullanan Link ve Phelan'a (2014) göre, insanlar diğer insanları aşağıda, içeride veya uzakta tutmak konusunda çıkarları olduğunda, damgalanma onların arzu ettikleri amaçları elde etmelerine olanak tanıyan bir kaynaktır. Damgalama gücü, damgalama süreçlerinin, başkalarının

sömürülmesi, kontrol edilmesi veya dışlanması konusunda damgalayıcıların hedeflerine ulaştığı durumları ifade etmektedir.

Damgalamanın bireyler üzerindeki etkilerine ilişkin yapılan araştırmalarda; damganın içselleştirilmesi, korku, kaygı, sosyalleşememe veya sosyal dışlanma, gizlenme, özgüven kaybı, değersizlik, çaresizlik ve güçsüzlük hissi ve başarısızlık öne çıkmaktadır. Damgalamaya maruz kalanların kimlikleri ile damgalanan bireylerin sosyo-ekonomik durumu damgalamanın sonuçlarını farklılaştırabilmektedir. Örneğin, Ersoy ve diğerlerinin (2022) araştırmasına göre; cinsel istismar ve şiddet mağduru çocuklara yönelik damgalama, lekelenme ve utanç duygusu, sosyal çevre ve ataerkil aile baskısı, tehdit edilme, ensest ilişkiler, mağdurun ve ailesinin itibarının zedelenme endişeleri gibi sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Damgalanma özellikle ruhsal hastalığı olan bireylerde, iyileşmenin ve toplumsal yaşama dahil olmanın önünde büyük bir engel oluşturmakta, kişinin öz saygısına ve öz yeterliliğine zarar vermektedir (Scheyett, 2005, s. 79). Utangaçlıktan intihara kadar birçok psikiyatrik semptomlara ve sosyal sorunlara neden olan damgalama, bireylerin kamusal kaynaklara eşit şekilde erişimi, barınma, sağlık veya eğitim gibi alanlardan faydalanması ve genel olarak eşit yurttaşlık hak ve özgürlüklerinden faydalanması önünde engel oluşturmaktadır (Link & Phelan, 2001, s. 363).

Damgalama genellikle önyargı, kalıpyargı (stereotip) ve etiketleme ile birlikte ele alınmaktadır. Önyargı, kalıpyargı ve etiketlemeler zamanla toplumdaki gruplar, kimlikler veya bireyler arasında reddetme, sosyal dışlama ve ötekileştirme gibi tutum ve davranışları belirlemektedir. Damgalamanın en belirgin sonuçlarından biri ayrımcılıktır. Damgalama süreci, ayrımcı tutum veya davranışların inşa edilebileceği meşruiyet zemini oluşturmaktadır. Karşılıklı ilişki bulunan ayrımcılık ve damgalama birbirini beslemekte, güçlendirmekte ve yeniden üretmektedir (Wood & Aggleton, 2004, s. 5). Burada dikkat edilmesi gereken unsur, ayrımcılık yerine damgalama kavramını kullanılması sorunudur. Abderholden'e (2019) göre, damgalama kavramı insanların barınma, eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerinde ayrımcılıkla ilgili deneyimlerini tam anlamıyla yansıtmaz. Ayrımcılık, kişilere veya gruplara ırk, din, dil, etnik köken ve cinsel yönelim gibi özellikleri nedeniyle farklı muamele yapılmasıdır. Uluslararası insan hakları hukuku veya ulusal mevzuatlarla yasaklanan ayrımcılık suçu yerine damgalama kavramının kullanılması, ayrımcılık suçunu hafifletirip, belirsizleştirilebilir. Çünkü suç tanımı içinde yer almadığı için damgalama pratikleri karşısında yargı yolu bulunmaz, cezai yaptırım söz konusu olmaz.

Damgalamaya maruz bırakılanlara ilişkin yapılan araştırmalara göre, kişiliği rencide edilen, itibarsızlaştırılan, tehlike veya tehdit unsuru olarak gösterilen kişi veya gruplar aynı zamanda siyasal, ekonomik veya sosyal bağlamda dışlamaya maruz bırakılmaktadır. Dışlanan veya ötekileştirilen birey veya gruplar, var olan veya kendisine atfedilen çeşitli özelliklerinden dolayı, siyasal, sosyal, ekonomik veya kültürel alanda eşitsizlik ile karşılaşmaktadır. Damgalananlar temel hak ve özgürlüklerden mahrum bırakılmakta, kaynaklara ulaşamamakta, dezavantajlı konuma itilmekte veya ikincilleştirilmektedir (Yıldırım, 2021, s. 1824). Ayrıca damgalama pratikleri yaygınlaşıp süreklileştikçe, sosyal sermaye kısıtlanmakta, var olan sorunların çözümü için geliştirilmesi gereken kamusal politikalar veya değişim fırsatları engellenmektedir. Dolayısıyla damgalama sadece ilgili kişiyi değil, toplumsal yaşamın sürdürülebilirliğinden, kamu politikalarına kadar birçok alanı etkilemektedir.

Damgalama ile Mücadele

Gündelik yaşam içerisinde cinsiyet, ırk, etnik köken, din, yaş, engellik, sağlık durumu, cinsel yönelim, siyasal tercihler veya sosyoekonomik konum gibi nedenlerle damgalamaya maruz kalanların gösterdikleri tutum ve davranışlar farklılaşmaktadır. Örneğin damgalanan bireyler, damgayı kabul edip içselleştirebilmekte veya tepkisiz kalıp damgayı yok sayabilmektedir. Goffman'a (2014) göre, damga sembolü hâline gelen göstergeleri saklamak veya silmek damgalamaya karşı geliştirilen stratejilerden biridir. Damgalanan bireylerin kendi imajını yenilemeye çalışması, farklı kimliksel öğeleri öne çıkarması gibi genişletme stratejisi ile diğer damgalanan kişilerden uzaklaşarak iletişim ve etkileşimden uzaklaşma gibi kaçma stratejileri de damgalama karşısında gösterilen tepkilerdir.

Damgalama karşısında oluşturulan başka bir yaklaşım da, damgalama ile doğrudan mücadeledir.

Damgalama ile mücadele, dinamik ve ilişkisel bir süreçtir. Damgalanan bireyler kendisi gibi damgalanan diğer kişilerle bir araya gelerek, duygu ve sempati paylaşımı ile yaşadıkları ortak sorunların üstesinden gelmeye çalışabilmektedir (Sevim, 2020, s. 52). *Farklı, istenmeyen, tehlikeli* şekilde damgalanan ve aslında birbirleriyle hiçbir bağları olmayan bireyler, damgalama sonucu zamanla birbirlerine doğru yönelebilmekte, ortak bir zeminde buluşabilmektedir (Lucassen, 1991, s. 90). Damgalanan birey veya grupların, yaşadıkları haksızlık ve adaletsizliğe karşı gösterdikleri tepkiler, yeni bir sosyal kimlik veya aktivist grupları oluşturabilmektedir. Bu sosyal kimlikler veya aktivist gruplar, ayrımcı ve ötekileştirici davranış veya tutumlar karşısında güç birliği yaparak ortak tavır sergilemektedir. Toplumsal hareketlerin kendisi sistematik damgalama ve yapısal dezavantaj koşullarından doğmaktadır (Moon, 2012, s. 1336). Siyahilerin mücadeleleri, kadın ve LGBTIQ+ hareketleri, etnik veya dinsel azınlıkların hak savunuculuğu gibi toplumsal hareketler, *damgalama karşıtlığı* (anti-stigma) veya *damgalamadan kurtulma* (de-stigmatizasyon) içermekte; reddedişin, karşı çıkışın veya hak savunuculuğunun örneklerini oluşturmaktadır. Ancak, kurumsal veya politik düzenlemeler ile yapısal değişim gerekliliğini vurgulayan bu hareketler veya hak savunuculuğunun kendisi de damgalanabilmekte, marjinal olarak nitelendirilebilmekte, tehdit veya tehlike unsuru olarak gösterilebilmektedir. Damgalama ile mücadele genel olarak eğitim, farkındalık, toplumsal değişim ve dönüşüm ile yapısal düzenlemeleri gerektiren bir süreçtir. Damgalananlara destek sağlamak ve güçlendirmek, damgalananların haklarını savunmak, toplumsal içerme ve katılım olanaklarını sunmak damgalama ile mücadelenin gerekleridir. Damgalama ile mücadele etmek amacıyla günümüzde ulusal veya uluslararası alanda çeşitli organizasyonlar ve kampanyalar düzenlenmektedir. Toplumda farkındalık yaratmayı ve önyargıları azaltmayı hedefleyen çeşitli etkinlikler ile damgalamanın son bulması ve damgalananlarla dayanışma amaçlanmaktadır.

Damgalama ve Medya Pratikleri

Damgalama ile mücadele sürecinde medyanın katılımı veya desteği önemlidir. Çünkü medya; kitlelere ulaşma, toplumsal algı ve tutumları etkileme veya ikna ve rıza üretimi açısından yadsınmayacak bir güce sahiptir. Medyanın sahip olduğu bu gücü, damgalamaya ilişkin toplumsal farkındalığı artırma, toplumsal bilincin gelişimine katkıda bulunma, damgalananların sorunlarını ve taleplerini aktarma, damgalananlarla dayanışma gibi destekleyici ve güçlendirici bir konumda kullanması mümkündür. Medya damgalama konusunda eğitim ve bilinçlendirme içeren yayınlarla, toplumda farkındalık ve duyarlılık oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Ancak medyanın bu beklentiyi ne oranda karşıladığı veya gücünü nasıl kullandığı tartışma konusudur. Eleştirel paradigma kapsamında bakıldığında medyanın ekonomik politik yapısı veya mülkiyet rejimi yayıncılık faaliyetini ve dolayısıyla toplumsal sorumluluk alanını belirlemektedir. Medya, bulunduğu konum itibarıyla egemen ideolojik/kültürel kodları yeniden üretme ve dolaşıma sunma aracı olarak konumlanmaktadır. Özellikle dezenformasyon, mezenformasyon aracılığıyla toplumsal algı üzerinde belirli bir etki alanı oluşturan medya, tutum ve davranışı örgütleyebilmekte ve gerçekliği yeniden üretebilmektedir (Utma, 2018 s. 2905).

Medya belirli kişi veya gruplara yönelik yaftalama, ayrıştırma, kategorize etme ve nihayetinde hedef haline getirmeyi içeren toplumsal damgalama süreçlerine dahil olmakta, önyargı ve stereotip oluşmasına katkıda bulunarak, damgalamayı yaygınlaştırmaktadır. Türkiye’de medyada damgalama konusunda yapılan sınırlı sayıdaki akademik araştırmada, medyada belirli gruplara yönelik itibarsızlaştırıcı sıfat kullanımı, tehdit unsuru veya tehlikeli olarak tasvir etme, şiddet ve suçla ilişkilendirme gibi unsurlar ile damgalama pratiklerinin gerçekleştiği tespit edilmiştir. İnternet haberlerinde damgalama pratiklerini inceleyen Coşkun ve Kaymak’ın (2002) çalışmasına göre; ruh/akıl hastalığına sahip bireylere ilişkin yanlış bilgi verilmekte ve psikiyatrik açıdan uygunsuz terimler kullanılmaktadır. Sıklıkla polis/adliye konulu haberlerle şiddet ve suç öne çıkarılmakta, ruh/akıl hastası bireyler *cani*, *katil*, *manyak* şeklinde nitelendirilmektedir. Yüksel ve diğerlerinin (2018) araştırmasında da medyanın eksik ve yanlış sunduğu iletilerle, şizofreni hakkında toplumda mevcut önyargıları daha fazla arttırdığı tespiti yer almaktadır. Damgalamanın ardından şizofreni hastaları ve hasta yakınları ayrımcılığa maruz bırakılmaktadır. Medyanın hastalık ve kişilik arasındaki ayrımı ortadan kaldırdığına dikkat çeken Asan’ın (2019) çalışmasında, medyanın toplumdaki ruhsal hastalık ve hastaya yönelik olumsuz tutumu beslediği ve böylece ruhsal hastalıkların damgalanmasını artırdığı belirtilmektedir.

Şizofreni dışındaki psikolojik rahatsızlıklar da medyada damgalamanın hedefidir. Kişilik bozukluğu, duygu durum bozukluğu veya depresyon damgalamada öne çıkmaya başlamıştır. Kişilik bozukluğuna ilişkin gazete haberlerini inceleyen Karaburun ve Türk'ün (2023) çalışmasına göre, kişilik bozukluklarının cinayet, şiddet, tehdit, taciz, aldatma, kendine zarar verme ile ilişkilendirilerek haberlerde verilmesi toplumdaki olumsuz algıyı ve damgalamayı artıran faktörlerdir. Reklamlar üzerinden damgalama pratiklerini irdeleyen Aslan ve Sezgin'in (2023) çalışmasına göre; medya depresyon hastalığına sahip olanlara yönelik önyargı, kalıpyargı ve ayrımcı yaklaşıma yer vermekte böylece depresyon hastalığı yaşayan bireylerin toplumdaki damgalanma sürecini pekiştirmektedir.

Medyada damgalama pratiklerine ilişkin yapılan araştırmaların başka bir örneğini de obeziteli bireylere yönelik temsiller oluşturmaktadır. Obezitenin medyada temsilini inceleyen Emüler ve diğerlerinin (2021) hazırladığı rapora göre; obezite çok faktörlü (genetik, çevresel, yapısal, hormonal vb.) bir hastalık olmasına rağmen, *iradesiz* veya *kontROLSÜZ* gibi damgalarla bireylere sorumluluk yüklenmekte, obezite hastaları *dombili*, *şişko*, *tombik* gibi sıfatlarla etiketlenmektedir. Benzer şekilde Sezgin ve Yıldırım'ın (2022) çalışmasına göre, medyanın obeziteye yönelik sunduğu içerikler, toplumda obeziteli bireylere yönelik damgalayıcı davranışlara neden olmaktadır. Kalıpyargılar ve damgalayıcı söylemler, obeziteli bireyleri belirli sınırlar içerisinde hapsedmektedir.

Medyada damgalamaya maruz kalan gruplardan biri HIV/AIDS olarak bilinen immün yetmezlik sorunu yaşayanlardır. HIV/AIDS'li bireyler, geçmişten günümüze sosyal, ekonomik ve siyasal alanda pek çok ayrımcı ve ötekileştirici uygulamalarla karşılaşmakta, tıbbi tedavi başvurularını engelleyecek, tıbbi bakım almalarını önleyecek nitelikte damgalamalara maruz kalmaktadır (Bozkurt & Turan, 2020). Yegen'in (2014) çalışmasında, haberlerde kullanılan dil ve söylemlerin, HIV/AIDS'li bireylere nefret söylemi ve sembolik şiddet üreten içeriklere sahip olduğu aktarılmaktadır. Araştırma bulgularına göre, medya kendi ideolojisi çerçevesinde HIV/AIDS'li bireylere yönelik nefret söylemi üretip yayarak toplumu manipüle etmektedir. Durul ve Altuntaş'ın (2019) haberlere ilişkin yaptığı araştırmada da, yanlış bilgi, beyan veya terminoloji kullanılarak HIV/AIDS'li bireylere yönelik önyargı, damgalama ve ayrımcılığın teşvik edilip yaygınlaştırıldığına dikkat çekilmektedir.

Medyada statü temelli veya etnokültürel damgalama pratiklerine ilişkin sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalar medyada özellikle sosyoekonomik durum ile kimliksel ve inanç yapılarına yönelik doğrudan veya dolaylı damgalayıcı, ötekileştirici ve ayrıştırıcı yaklaşımları ortaya koymaktadır. Haber medyasında sokak çocuklarına yönelik damgalama pratiklerini inceleyen Aker ve diğerlerinin (2007) çalışmasında, medyanın sokak çocuklarını suçlu, madde bağımlısı veya çeşitli hastalıkların taşıyıcısı ilan ederek damgalama eğiliminde olduğu aktarılmaktadır. Bu çalışmaya göre, sokak çocuklarına ilişkin medyanın etiketleme ve damgalama pratikleri, mevcut sorunun çözümü için toplumsal desteğin oluşturulmasına negatif etkide bulunmaktadır.

Dijital Medya Platformları

Dijital medya platformları, dijital teknolojilerin gelişimiyle birlikte ortaya çıkan internet tabanlı sosyal ağlardır. We Are Social (2024) verilerine göre, 2023 itibarıyla kullanıcı sayısının 4 milyar 760 bine ulaştığı sosyal ağlar, anlık iletiye veya güncellemelere olanak veren; duygu, düşünce ve deneyimlerin yanı sıra, veri, bilgi ve doküman paylaşımının mümkün olduğu, kullanıcı tabanlı dinamik bir yapıya sahiptir. Dijital medya platformları bu özellikleri nedeniyle; siyasal ve kurumsal iletişim, topluluk hareketleri ve dijital aktivizm için temel araçlar olarak konumlanmaktadır. Betton ve Borschmann'a göre (2015, s. 44), dijital medya platformları damgalama ile mücadelede başat rolü olan iletişim, eğitim ve protestoyu aynı düzlemde bir araya getirebilen ortak bir zemin sunmaktadır. Dijital medya platformları zamansal ve mekansal engeller olmaksızın damgalananların sesini kamuya aktarabilmektedir. Damgalanan bireyler, sosyal medya aracılığıyla bir araya gelebilmekte, duygu, düşünce ve deneyimlerini paylaşabilmekte, dayanışma oluşturabilmektedir. Dijital medya platformları, toplumsal bilinci ve farkındalığı artırmak ve küresel düzeyde sosyal değişimi savunmak amacıyla damgalanan birey veya grupların bilinçlendiği, örgütlendiği veya harekete geçtiği etkili bir araç olarak konumlanabilmektedir.

Dijital medya platformları, damgalama pratikleri karşısında toplumsal farkındalık oluşturulması,

eşitlikçi, adaletli ve destekleyici toplum taleplerinin kamuoyu ile paylaşılması için bir alan sunsa da damgaların yeniden üretilmesi, derinleştirilmesi, normalleşmesi ve yaygınlaştırılmasında da araçsallaşabilmektedir. Dijital medyanın kullanıcı tabanlı yapısı, damgalama sürecine çok daha fazla kişinin dahil olmasına ve süreklileştirilmesine neden olmaktadır. Yanlış bilginin hiçbir dönem olmadığı kadar hızlı yayıldığı çevrimiçi ortamlar belirli kişi veya gruplara yönelik yaftalama, ayırıştırma, kategorize etme ve nihayetinde hedef haline getirmeyi içeren damgalanmayı yaygınlaştırmaktadır. Örneğin Bademli ve diğerlerinin (2023) Twitter’da şizofreni hastalığına ilişkin yaptıkları araştırmada, şizofreni, şizofrenik, psikoz ve psikotik kavramlarının sıklıkla kötüye kullanıldığı ve olumsuz tutumları ifade ettiği tespit edilmiştir. Kara ve Kara’nın (2020) çalışmasında da “şizofreni” hastalığına ilişkin hakaret ve önemsizleştirme içeren damgalama pratikleri ortaya konulmuştur. Çalışmada, damgalayıcı içeriklerin kullanıcılar tarafından daha çok paylaşıldığı, şizofreniyi önemsizleştirici iletilerin de daha fazla beğeni aldığı bulgusu yer almıştır. Dijital medyada damgalanma pratiklerinin şizofreni hastalarını toplumdaki uzaklaşma, toplumsal entegrasyonu engelleme, hastalığı gizleme, tedavi ve tıbbi yardım arama davranışlarını engelleme gibi negatif sonuçları bulunmaktadır. Demirbaş’ın (2021) Covid 19 sürecinde yaşlılara yönelik dijital medyada damgalama pratiklerini incelediği çalışmada, salgın sürecinde yaşlıların “günah keçisi” sayıldığı, yaşlılara karşı ayrımcı, ötekileştirici ve damgalayıcı söylemlerin sergilendiği aktarılmıştır.

ARAŞTIRMA ALANI

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Damgalamaya ilişkin akademik alanda yapılan çalışmalar özellikle yazılı basın haberleri üzerinde yoğunlaşmış, son dönemde ise dijital medya platformlarından biri olan Twitter paylaşımları araştırmaya dahil olmuştur. Görsel medya veya video habercilikte damgalama pratiklerine ilişkin çalışmalar oldukça yenidir. Hareketli görsellerin elektronik bir ortama kaydedilmesi ve gösterilmesini içeren videolar, sosyal bilim araştırmalarında yeni kullanılmaya başlayan, sosyal süreçlerin zengin bir şekilde kaydedilmesini sağlayan yeni bir veri türüdür (Şen, 2020, s. 177).

Bu çalışma kapsamında psikolojik hastalık yaşayan bireylere yönelik damgalama pratikleri YouTube’de paylaşılan video haberler aracılığıyla incelenmiştir. Damgalamanın hangi söylem biçimleriyle inşa edildiği ve dijital medya aracılığıyla dolaşıma sunulduğu araştırmanın temel problemi olmuştur. Video haberlerin yoğunlukla paylaşıldığı dijital platformlar içerisinde yer alan YouTube 2005 yılında kurulmuş ve hızla internet kullanıcılarına ulaşmıştır. 2,68 milyardan fazla aktif kullanıcısı bulunan YouTube, en büyük video paylaşım platformlarından biridir. YouTube verilerine göre, dünya genelindeki internet kullanıcılarının yüzde 52’si YouTube’a ayda en az bir kez erişmektedir. Günde 122 milyondan fazla kişi ise web sitesi ve uygulamaları aracılığıyla YouTube’yi ziyaret etmektedir (Demandsage, 2023). YouTube, internet kullanıcılarına sadece video yükleme veya izleme değil, aynı zamanda beğeni, yorum ve yeniden paylaşım olanağı sunmaktadır. Canlı yayım, gerçek zamanlılık ve etkileşim özellikleriyle öne çıkan Youtube, video habercilik için önemli bir araç olarak konumlanmaktadır. Televizyon kanallarının ürettiği haberlerin yanı sıra, gazetelerin hazırladığı video haberler ile bağımsız haberciler ve kullanıcıların ürettiği videolar YouTube aracılığıyla dolaşıma sunulmaktadır.

Alan araştırmalarına göre; psikolojik sorun yaşayan veya ruhsal hastalığa sahip olan kişiler, toplum içerisinde saldırgan olarak nitelendirilmekte, tehdit olarak görülmekte, suçlanmakta, ayrımcılığa, dışlanmaya veya soyutlanmaya maruz bırakılmaktadır (Bostancı ve diğerleri, 2005). Ruhsal hastalık yaşayan bireylere yönelik damgalamayı içeren pratiklerde medyanın rolü ve sorumluluğunu ortaya koymak amacıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. YouTube platformunda paylaşılan video haberlerde ruh sağlığına ilişkin hasta ve hastalıklara yönelik hangi ifade veya tanımlamalar öne çıkmaktadır?
2. Video haberlerde ruhsal hastalığı bulunan bireylere yönelik damgalama yer alıyor mu?
3. Haberlere yapılan yorumlar, haber söylemine paralellik içeriyor mu?
4. Haber yorumlarında damgalama yineleniyor mu?

Araştırma Yöntemi

Araştırma sorularına yanıt vermek üzere, Youtube platformunun arama motoru olanağından yararlanılarak *akıl hastası, şizofreni, bipolar, ruh hastalığı, ruhsal bozukluk* anahtar sözcükleri ile video haberlere ulaşılmıştır. Araştırma evreninin niceliksel belirsizlik, sürekli yenilenme veya var olan videoların kaldırılabilmesi gibi özellikleri nedeniyle amaçlı örneklem metodu ile 4 video haber araştırma verisi olarak seçilmiştir. Yayın kuruluşu çeşitliliği ve kullanıcı yorumları esas alınarak belirlenen haberlerin araştırma sorularına yanıt verecek yeterliliğe sahip olacağı varsayılmıştır. Çünkü nitel araştırmaların doğası, örneklem kapsamının niceliksel büyüklüğü yerine bilgiye ulaştırarak veya bilgiyi derinleştirecek veriye odaklanmaktadır. Örneklem içerisinde yer alan verilerin analizi için nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan Eleştirel Söylem Analizi yöntemi belirlenmiştir. Yöntem hakkında bilgi vermeden önce söylemin tanımına dikkat çekmek gerekir. Dille inşa edilen anlamlar bütünü olarak tanımlanan söylem; sözlü ifadelerin yanı sıra yazılı veya görsel içeriklere karşılık gelmektedir. Ses, görüntü, yazı, jargon, mimik gibi çeşitli ifadeleri belirli kodlarla alıcılara iletilen söylem; içerisinde bulunan toplum veya toplumsal yapı ile doğrudan ilişkilidir ya da en azından toplumsalın izlerini taşımaktadır. Dolayısıyla söylem; tek başına bir ifadeyi değil aynı zamanda belirli bir dünya görüşünü veya yaklaşımı içermektedir. Tarihsel bağlam içerisinde yer alan söylem, ideolojileri ve sosyo-kültürel süreçleri de kapsamaktadır.

Bu çalışmanın araştırma yöntemi olarak belirlenen Eleştirel Söylem Analizi; toplumsal sorunlar, ideolojiler ve toplumsal yapılara odaklanan sosyal bilimlerde öne çıkmaya başlayan analiz yöntemlerinden biridir. Eleştirel Söylem Analizi siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamlarla birlikte; anlamı ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Disiplinlerarası ve çok katmanlı bir niteliğe sahip olan söylem analizinin odak noktası, toplumdaki güç ve hegemonya ilişkileri ve bu ilişkilerin meşrulaştırılması, yeniden üretilmesi/yapılandırılması veya bu ilişkilere meydan okunmasıdır. Dolayısıyla söylem analizinde, ideoloji, güç, iktidar, tahakküm, eşitsizlik, sınıf, üretim ilişkileri, önyargı ve stereotipler, adalet, kimlik ve ayrımcılık gibi kavramlar sosyal ve siyasal bağlamlarıyla birlikte yer almaktadır (Dijk, 2015). Eleştirel söylem analizi, çözülmesi gereken toplumsal sorunlara odaklandığı veya eleştirel bir konum aldığı için klasik metin analizinin ötesinde açıklayıcı ve yorumlayıcı özelliğe sahiptir (Gül & Nizam, 2021, s. 192).

Eleştirel Söylem Analizi yönteminin referans alındığı bu araştırma kapsamında medya profesyonelleri tarafından hazırlanan ve YouTube video paylaşım platformunda yayınlanan *Komşu korkusu binayı sardı, Bipolar tedavisi gören oğulları yüzünden hayatları cehenneme döndü, Akıl hastası komşu canından bezdirdi!* ve *Ruh sağlığı hastanesinde dehşet* başlıklı haberler ve bu haberlere yapılan yorumlar araştırma verisini oluşturmuştur. Araştırma verisi elde edilirken, haber kanalı çeşitliliği ve yorum sayıları dikkate alınmıştır. Haberler söylemi oluşturan makro ve mikro yapı bakımından incelenmiştir. Makro yapı kapsamında, haber başlıkları, sonuç, ardalın ve bağlam bilgisi incelenmiştir. Mikro yapı kapsamında ise kelime seçimleri, cümle yapıları ve görsel kullanımı analiz edilmiştir. Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla iki araştırmacı ayrı ayrı haberleri incelemiş ve analiz etmiş, ortak bulgu ve tespitlere yer verilmiştir.

Araştırma Bulguları ve Analiz

Araştırma örneğinde yer alan habere ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda yer almıştır. Her bir haber fotoğrafı ile haber bilgisinin paylaşıldığı tablodan sonra, Eleştirel Söylem Analizi kapsamında makro ve mikro analizler yapılmıştır. Ayrıca kullanıcı yorumları analize dahil edilmiştir. Haberlere 5 Ocak 2024 tarihinde erişim sağlanmış, videolar kayıt altına alınmıştır.

Komşu Korkusu Binayı Sardı Haberi

Şekil 1. Komşu korkusu binayı sardı haberi (SHOW Haber, 2021).

Tablo 1. Komşu korkusu binayı sardı haberi.

Başlık	Komşu korkusu binayı sardı!
Bağlantı Adresi	https://www.youtube.com/watch?v=KyMs-Ms29Gw
Süresi	2 dakika 53 saniye
Yüklenme Tarihi	19 Mayıs 2021
Görüntüleme Sayısı	537 bin
Beğeni Sayısı	6 bin 800
Yorum Sayısı	Bin 200

Haberin Makro ve Mikro Yapısı

Eleştirel Söylem Analizine göre, haberin makro yapısını oluşturan haber başlıkları ve girişleri habere konu olan olay veya olguya dair doğrudan mesaj içermektedir. Haber başlıkları haberin konusu ve içeriği hakkında bilgi vermekte, habere konu olan olay veya duruma bakış açısını ortaya koymaktadır. *Olay* kategorisinde “Komşu korkusu binayı sardı” başlığı ile yayınlanan haberin değeri, olağandışılık ve olumsuzluk üzerinden belirlenmiştir. “Binayı sardı” ifadesiyle metafor kullanılan başlıkta, doğrudan gerilim, tehdit ve korku mesajı verilmiştir (Bkz. Şekil 1). Haberın altyazı bandında ünlem işareti kullanılarak izleyicinin merak duygusuna hitap edilmiştir. Haberın giriş cümlesinde ise “İstanbul Ümraniye’deki 18 daireli bir apartmanda, şizofreni hastası komşu çaresizliği yaşıyor” ifadeleri kullanılmış, olay şizofreni hastalığına bağlanmış ve yaşanan durum *çaresizlik* olarak tanımlanmıştır. Haberın devam cümlesinde “İlaçlarını kullanmayan adam, etrafa saldırıyor, gece gündüz bağıyor” ifadeleri yer almış, habere konu olan kişi *adam* tanımlamasıyla kimliksizleştirilmiş ve tehdit unsuru olarak gösterilmiştir. Psikolojik / ruhsal sorunlar yaşadığı ileri sürülen kişi ile yapılan röportajın aktarıldığı haberde, sorulara verilen yanıtların ussal sınırlar içerisinde olmaması nedeniyle dengesiz, ne yapacağı belli olmayan, tehlikeli veya saldırgan imajı oluşturulmuştur. Apartman sakinleriyle yapılan röportajlarda, şizofreni hastasızolarak tanımlanan kişiye ilişkin Emniyet Müdürlüğü ve CİMER’e yapılan şikayetlerin sonuçsuz kaldığına dikkat çekilmiş, haber “Komşu krizine çare istiyorlar” ifadeleri ile sonlanmıştır. Haberde psikolojik/ruhsal hastalıklar veya zihinsel bozukluklar yaşayan bireylerin ihtiyaçları, tedavisi, bakım süreci, yaşadığı sorunlar, çözüm arayışları vb. konulara ilişkin herhangi bir ardaan bilgisi aktarılmamış, sorun ilaç kullanmama ile ilişkilendirilip, bireysel bağlamda ele alınmıştır.

Haberın mikro yapısını oluşturan unsurlara bakıldığında, sözcük seçimleri ve cümle yapıları dikkat

çekmektedir. Şizofreni, adam, çaresizlik, saldırıyor, bağılıyor gibi ifadelerle şizofreni hastalığı negatif bir bağlamda ele alınmış, şizofreni hastaları da her an saldırabilen, tehlikeli, rahatsız edici olarak gösterilmiştir. Haberin giriş cümlelerinde *yaşanıyor, saldırıyor, bağılıyor, girmiyor* gibi ifadeler arka arkaya sıralanmış, kafiye uyumu ve basit cümlelerle haberin etkisi artırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda cümlelerde yer alan aktif yüklem yapıları ile olayların sorumluluğu bir kişiye yüklenmiştir. Haberin retorikini oluşturan video görüntülerinde apartman içerisinde veya dışında yapılan röportajlar yer almıştır. Habere konu olan kişinin konutunun kapısının dahi gösterildiği haberde, pencerede yapılan röportajdan kesitler aktarılmış, görüntüler doğrudan izleyiciye sunulmuştur. Haberde kullanılan metni desteklemek üzere çekilen görüntülerle inandırıcılık artırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca haber görüntülerinde çember içerisine alınıp öne çıkartılan kişi dağınık saçlı, uzun sakallı görüntüsü ile *anormal/bizim gibi değil* mesajı verilmiş ve hedef haline getirilmiştir.

Kullanıcı Yorumları

580 bini aşkın izleme sayısını bulan haber, 6 binden fazla beğeni ve bin 200’den fazla yorum almıştır. Haber yorumları incelendiğinde farklı bakış açılarının bulunduğu, kullanıcıların tek bir perspektifle haberi izlemediği veya yorumlamadığı görülmüştür. Bir yandan haber söylemine paralel biçimde; “*Bu gerçek çok tehlikeli bizim burada şizofren hastası olan kişi annesini keserek öldürdü, bunun dikkate alınıp hastanede tedavi görmesi gerek.*” ve “*Hastanın postasının da kimseyi rahatsız etmeye hakkın yok, sataşma kimseye.*” yorumunda olduğu gibi şizofreni hastalarına yönelik tehdit, tehlike, rahatsızlık verici mesajı yinelenmiştir. “*Sıkın kafasına تنها bir yerde zaten yaşayan ölü, kendisi de kurtulur*” mesajında olduğu gibi doğrudan şiddet çağrısının yer aldığı yorumlar da paylaşılmıştır.

Ancak diğer yandan haberin içeriğine veya aktarılı biçimine tepki gösteren mesajlar da kullanıcı yorumlarına yansımıştır. Hasta hakları ve kişisel mahremiyet ihlali ile etik habercilik eleştirilerinin öne çıktığı yorumlardan bazıları şunlardır:

“*Ruhsal bozukluğu olan kişileri kameraya almanız bence uygunsuz sizi başka bir gözle görüp kendisine garip sanrılar için zemin ayarlayabilir. Herşeyi geçtim iyileştiği zaman bu haberleri izleyip kendini kötü hissedebilir.*”

“*Hastalığı nedeniyle bu tür davranışları bulunan bir insanı çekip ülkeye haber yapmaya çalışmanız o adamın bu hastalığını sonlandırmayacak. Bu tür durumdaki bir insanı binlerce insana izletmeye de zerre hakkınız yok. Boş boş şeyleri haber yapacağınıza insanların gelişimine olumlu katkıda bulunabilecek bir haber anlayışına sahip olsanız bugün ülkecek iyi yerlere gelebilmemizde ufak bir fayda sağlayabilirdi.*”

Ayrıca, “*Evet komşuların işi zor ama adamın işi daha zor isteyerek veya bilerek yapmıyor umarım iyileşir*”, “*Acaba soran oldu mu, parası var mı, ilaçlarını alabiliyor mu diye*” ve “*Yazık ya adama vallah Allah bilir ne dertleri vardır ve onlar da yardım edeceğine habercileri falan çağırıyorlar*” yorumları ile habere konu olan kişinin yaşadığı sorunun görmezden gelinmesi, haberde yer almaması eleştirilmiştir. Yorumlar da dikkat çeken başka bir unsur da, psikolojik rahatsızlıklar yaşayan veya yakın çevresinde psikolojik sorunları olan kişilerin dayanışma, moral mesajları vermesidir.

Bipolar Tedavisi Gören Oğulları Yüzünden Hayatları Cehenneme Döndü Haberi

Şekil 2. Bipolar tedavisi gören oğulları yüzünden hayatları cehenneme döndü haberi (DHA, 2020).

Tablo 2. Bipolar tedavisi gören oğulları yüzünden hayatları cehenneme döndü haberi.

Başlık	Bipolar tedavisi gören oğulları yüzünden hayatları cehenneme döndü
Bağlantı Adresi	https://www.youtube.com/watch?v=cyvqNTecvU0
Süresi	7 dakika 16 saniye
Yüklenme Tarihi	25 Şubat 2020
Görüntüleme Sayısı	124 bin 543
Beğeni Sayısı	601
Yorum Sayısı	Bin 294

Haberin Makro ve Mikro Yapısı

Demirören Haber Ajansı tarafından paylaşılan *olay* kategorisindeki haberin değeri olumsuz bir durum üzerinden belirlenmiştir. Haberin olay kategorisinde olması, ilgili sorunun bireysel bağlamda tekil bir olay üzerinden değerlendirilmesine, siyasal veya sosyo-ekonomik nedenlerinin görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Haber, “Bipolar tedavisi gören oğulları yüzünden hayatları cehenneme döndü” başlığı ile yayınlanmıştır. Bipolar hastalığının öne çıkarıldığı başlıkta, abartılı benzetmeler yapılarak korku, tedirginlik, tehlikelilik algısı oluşturulmaya çalışılmıştır (Bkz Şekil 2). Ayrıca *bipolar tedavisi gören* ifadesi ile tedaviye rağmen tehlike ve tehdidin devam ettiği mesajı verilmiştir. Haber söyleminde, dramatik bir kurgu ile bipolar hastalığına ilişkin çaresizlik ve ümitsizlik aktarılmıştır. Psikolojik hastalıklara ilişkin çaresizlik söylemi, tedavi ve bakım ihtiyacının görmezden gelinmesi veya gereksiz bulunması sonucunu çıkartabilmektedir. Haber videosu röportajlardan oluşmuş, haber metni ise videoya ek olarak paylaşılmıştır. Habere konu olan kişinin görüntülerine açık bir şekilde yer aldığı video, tedavi için ailenin yardım taleplerini dile getirdiği röportaj ile devam etmiştir. Haberde ayrıca bipolar hastalığı bulunduğu iddia edilen kişinin babasının işsiz olduğu ve borçlarının bulunduğu belirtilmiş, acıma hissi oluşturacak şekilde hayırseverlere destek çağrısı yapılmıştır. Habere konu olan kişinin yaşadığı sağlık sorunu, tedavi olamaması veya ailenin ekonomik sıkıntıları gibi sorunlar bireysel bağlamda ele alınmış, çözüm yerine yardım talebi öne çıkarılmıştır.

Haberin mikro yapısına bakıldığında ise, haberin gövde metninin, habere konu olan kişinin hayat

öyküsü ile devam ettiği görülmüştür. Hastalığın başlangıcından günümüze kadar olan süreç basit cümle yapılarıyla hikayeleştirilmiş ve tüm sürece tanık olunmuş gibi olaylar aktarılmıştır. Bipolar olduğu iddia edilen kişinin kullandığı ilaçların etkisi geçince aile bireylerine ve evlerine zarar verdiğine vurgu yapılan haberde, metni desteklemek amacıyla evin içinde kırılan duvar, kapı ve cam görüntüleri kullanılmıştır. Bipolar hastalığına ilişkin dezenformasyonun yer aldığı haberde; *saldırgan, agresif, zarar verme, korkuyoruz* sözcükleri ile birlikte kullanılan bipolar tanısının gerçekliği sorgulanmamıştır. Oysa ailenin kameraya gösterdiği belgelerin Engelli Sağlık Kurulu Raporu olduğu görülmektedir.

Kullanıcı Yorumları

124 binin üzerinde izleme sayısı alan habere bin 294 yorum yapılmıştır. Haber söylemine paralel “*Çok zor, çeken bilir, Allah güç kuvvet versin*” gibi ifadeler yorumlarda yer almış, psikolojik rahatsızlıklar veya zihinsel bozukluklara yönelik haber söylemi yeniden üretilmiştir. Ancak haber söylemine yönelik eleştiriler de yorumlara yansımıştır. Özellikle bipolar hastalığına ilişkin tespitler bazı kullanıcılar tarafından tepki almış, habercilik pratiği etik açıdan sorgulanmıştır.

“Öyle başlık atılır mı habere vicdansızlar, etik mi bu yaptığınız? Farklı olan insanlara tahammülünüz yok herhalde öyle bir başlık yazdığınıza göre.”

“Ben de 14 yıldır bu hastalıkla yaşıyorum, evliyim bir evladım var Allaha şükür iyiyim insanları başlık yazarken düzgün yazın evliyim, anneyim ve eğitimciyim ailesi evladının zihinsel engelli diye söylemiş geçmiş olsun bipolar yazmışsınız başlığı değiştirin...”

“Bu nasıl bir başlık sanki kendisi isteyerek yapıyor !!!”

“Bu nasıl haber başlığı DHA? Gazetecilik bu değildir!”

Yorumlarda dikkat çeken başka bir unsur da psikolojik rahatsızlık yaşayanlar veya yakınlarının kendi deneyimlerini paylaşması, tedavi sürecine ilişkin bilgi vermesi ve moral/motivasyon içeren mesajların aktarılmasıdır.

“Ben de bipolar hastasıyım. 3 defa atak geçirdim. İkisinde farkında değildim bile. Üçüncü atağım çok uzun sürdü. O sıra zarfında aşırı uyuşturucu tüketiyordum. İki ay hastane de yattım. Şu an çalışıyorum. İlaçlarımı alıyorum düzenime dikkat esiyorum. İnsanların size bakışı falan değişiyor ama yine de bence hiçbir şeyden vazgeçmeyin. Bu çocuğun rahatsızlığı bipolar gibi değil. Allah şifa versin.”

Akıl Hastası Komşu Canından Bezdirirdi! Haberi**Şekil 3.** Akıl hastası komşu canından bezdirdi! haberi (Beyaz TV, 2021).**Tablo 3.** Akıl hastası komşu canından bezdirdi! Haberi.

Başlık	Akıl hastası komşu canından bezdirdi!
Bağlantı Adresi	https://www.youtube.com/watch?v=XxZ_7W2ghzQ
Süresi	2 dakika 3 saniye
Yüklenme Tarihi	31 Aralık 2021
Görüntüleme Sayısı	808
Beğeni Sayısı	14
Yorum Sayısı	5

Haberin Makro ve Mikro Yapısı

Beyaz TV tarafından paylaşılan olay kategorisindeki haber, “*Akıl hastası komşu canından bezdirdi!*” başlığı ile yayınlanmıştır. Anlamın inşa edildiği unsurlardan biri olan haber başlığında “akıl hastası” kavramı kimlik ögesi/sıfat olarak kullanılmış, “canından bezdirdi” ifadesiyle “tehlike, sorun, tehdit algısı” oluşturulmuştur. Başlıkta ünlem işareti kullanılarak, haberde dikkat çekicilik sağlanmış, korku, kaygı, tehlike vurgusu yapılmıştır (Bkz Şekil 3). Haber başlığının yanı sıra “Komşu değil, düşman sanki!” ve “*Böyle komşun varsa düşmana gerek yok!*” ifadelerinin yer aldığı yazılı metinler videoya eklenmiş, abartılı nitelendirme kullanılarak düşman benzetmesi yapılmıştır. Olayın başlangıcından sonuna kadar sürecin hikayeleştirilerek aktarıldığı haber, “*Gözüne alınan komşusu hâkim karşısına çıkarıldı ve mahkemeden emsal niteliğinde bir karar çıktı. Kötü komşu Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi’ne sevk edildi*” ifadeleri ile son bulmuştur. Haberin sonuç cümlesi, haberi söylemini belirleyen, izleyiciye ne hissetmesi, nasıl bir tutum veya davranış sergilemesi gerektiğine dair ipucu veren bölümdür. Güvenlik bağlamında ele alınan haberde, soruna neden olarak gösterilen kişinin “kapatılması” ile sorunun çözüldüğü mesajı verilmiştir.

Haberin mikro yapısına bakıldığında ise, *sistemik işkence, canından bezdirme, komşu değil düşman, kötü komşu, şok yaşadı ve daha da iğrençleşti* gibi nitelendirmelerin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Haber söylemini belirleyen bu sözcük seçimi ile doğrudan hedef gösterme, düşmanlaştırma yapılmıştır. Güvenlik kameralarının görüntülerine yer verilen videoda, ok işaretleri ile dikkat çekicilik oluşturulmuş, “*Komşusunun kapısına çöp döküyor!*” yazısıyla izleyicinin olaya tanıklık etmesi sağlanmıştır. Görüntülere ek olarak yüksek ritimli müziğin kullanıldığı haberde, gerilim ve korku atmosferi yaratılmıştır.

Kullanıcı Yorumları

YouTube kanalında 808 kez izlenen ve 14 beğeni alan habere yorum sayısı 5 ile sınırlı kalmıştır.

Yorumlarda, habere konu olan kişiye yönelik küfür ve hakaretler yer almıştır. Haber söyleminin ötekileştirme ve düşmanlaştırıcı niteliği, kullanıcı yorumlarına yansımıştır. “Terbiyesiz” ve “Pis insan, idrarını yapmak ne demek” gibi yorumların yanı sıra, “... kesilmesi lazım”, “... kesilip konuştuğu yere verilmesi lazım” gibi doğrudan öfke, kızgınlık ve şiddet içeren yorumlarla haberin söylemi yeniden üretilmiştir.

Ruh Sağlığı Hastanesinde Dehşet Haberi

Şekil 4. Ruh sağlığı hastanesinde dehşet haberi (Haber 55, 2020).

Tablo 4. Ruh sağlığı hastanesinde dehşet haberi.

Başlık	Ruh sağlığı hastanesinde dehşet
Bağlantı Adresi	https://www.youtube.com/watch?v=zpeWsWRwjB8
Süresi	1 dakika 26 saniye
Görüntüleme Sayısı	5 bin 140
Yüklenme Tarihi	23 Aralık 2020
Beğeni Sayısı	20
Yorum Sayısı	10

Haberin Makro ve Mikro Yapısı

Türkiye’de ulusal yayın yapan televizyon kanallarından biri olan Star Tv’de yayınlanan ancak Haber 55 adlı video kanalı tarafından YouTube’de paylaşılan haber olay kategorisindedir. “Ruh sağlığı hastanesinde dehşet” başlığını taşıyan haberin giriş anonsunda da “Dehşet bir olay yaşandı” şeklinde doğrudan yorum/değerlendirme içeren bir niteleme yapılmıştır. Dehşet sözcüğünün kullanılmasının amacı dikkat çekicilik sağlamanın yanı sıra izleyicide doğrudan korku veya kaygı uyandırmaktır. Haber başlığında enformasyon eksiltimi yapılmış, olayın ne olduğu sorusu belirsiz bırakılmış ve sadece dehşet sözcüğü kullanılarak izleyicide merak duygusu oluşturulmuştur. “Bipolar kadın, şizofreni hastasını uykuda öldürdü” alt yazı metniyle paylaşılan haberde, hastalık bilgileri bir etiket/sıfat olarak ön plana çıkarılmıştır (Bkz Şekil 4). Cinayeti işlediği iddia edilen kişinin bipolar olmasının olayla ilişkisini destekleyecek bilgi, kanıt vb. sunulmamıştır. Haberin giriş cümlesinde “Hem de uykusunda yastıkla boğarak” ifadesi kullanılmış, cinayet suçunun nasıl işlendiğine yönelik detay aktarılmıştır. “Gözaltına alınan kadın tekrar Ruh Sağlığı Hastanesi’ne gönderildi. Özel bir odada

3 hafta boyunca gözlem altında tutulacak, ceza ehliyetinin olup olmadığına dair karar verildikten sonra da hakkında işlem yapılacaktır” ifadelerinin yer aldığı haber *sorun çözüldü* mesajı ile son bulmuştur. Haber söylemi sadece haberde yer alan içerikten oluşmamakta, aynı zamanda görmezden gelinen veya yok sayılan durumları da kapsamaktadır. Haberde, psikolojik rahatsızlık yaşayan hastaların can güvenliği, tedavi süreçlerinde odaların kullanım niteliği, hastanenin güvenlik ve denetim zafiyeti gibi konular görmezden gelinmiş, olay bireysel bir bağlamda cinayet suçu olarak ele alınmıştır.

Haberin mikro yapısı incelendiğinde; haberde inandırıcılık sağlamak üzere Samsun Ruh Sağlığı Hastalıkları Hastanesi'nin görüntüleri eşliğinde hayatını kaybeden kadının fotoğrafının paylaşıldığı görülmüştür. Ayrıca haber metnini desteklemek ve inandırıcılık sağlamak amacıyla ambulans sesi gibi doğal ses kullanılmıştır. Bipolar hasta, korkunç olay, dehşet, dehşet veren olay sözcüklerinin sıklıkla kullanıldığı haberde, doğrudan nitelemelere yer verilmiştir. Basit cümle yapısının kullanıldığı haber, hikayeleştirme ile izleyiciye aktarılmıştır. Haberde aktif cümle yapısı öne çıkmış *öldürdü*, *boğdu* gibi fiillerle katil zanlısına yönelik sorumluluk yüklemesi yapılmıştır.

Kullanıcı Yorumları

5 bin 140 izlenme sayısına ulaşan haber, sadece 10 kullanıcı tarafından yorumlanmıştır. Haberde sorgulanmayan, görmezden gelinen veya yok sayılan hastanede güvenlik, yönetim ve denetim zafiyetine ilişkin eleştiriler yorumlara yansımıştır.

“O tarz hastalar tek kişilik odada yatmalılar sonuç bu olur işte sistem saçma.”
“Bu nasıl bir ihmal...”

Yorumlardan biri de hastanede tedavi gören veya görecektikleri kişilerin yaşadığı kaygı ve korkuya dikkat çekmiştir. *“Çok yanlış gerçekten. Nasıl gazetimin tutmazlar. Bu insanları kime güvenecek aileleri. Bu nasıl sorumsuzluktur”* ifadelerine yer verilen yorumda, psikolojik tedavi hizmeti sunan hastanelere yönelik güvensizlik vurgulanmıştır.

SONUÇ

Damgalama; yalnızlaşma, sosyal dışlama, gizlenme, tedavi/bakım/destek hizmetlerinden yararlanamama, konut, sağlık ve eğitim gibi temel hak ve özgürlüklerden mahrum kalma gibi olumsuz sonuçları olan, dolayısıyla politik, sosyo-ekonomik ve kültürel düzlemde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir sorundur. Bu sorunun çözümü de çok katmanlı bir mücadele sürecini gerektirir. Damgalama ile mücadelede aktif sorumluluk üstlenmesi gereken alanlardan biri medyadır. Çünkü normallik veya kabul edilebilirlik gibi ölçütler sunan medya, anlamın üretilmesi, inşa edilmesi ve tüketilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla kitleleri ikna ve yönlendirme gücü bulunan medyanın eşitlikçi, kapsayıcı, çoğulcu dil ve söylem pratikleri toplumsal farkındalık ve duyarlılığın sağlanması ile damgalama karşıtı mücadelede belirleyici niteliktedir. Ancak günümüz medyasının bu sorumluluğu ne düzeyde yerine getirebildiği tartışmaya açıktır.

Bu çalışmada, Türkiye’de medyada damgalama pratiklerini yazılı haberler ve sosyal medya paylaşımları odağında inceleyen akademik araştırmalara paralel sonuçlar ortaya çıkmıştır (Coşkun & Kaymak 2002; Bademli ve diğerleri, 2023; Asan 2019; Emüler ve diğerleri, 2021). Dijital ağlarda paylaşılan ve kullanıcı yorumlarına olanak sağlayan video haberlere odaklanan bu araştırmanın sonuçlarına göre;

1. Haberlere konu olan şizofreni, bipolar gibi psikolojik hastalıklar; cehennem, düşman, dehşet, saldırı, bağırma, kırma gibi negatif ifadelerle birlikte kullanılarak olumsuz çağrışım yapılmaktadır. Psikolojik rahatsızlığa sahip olanlara yönelik tehlikeli, garip, korkunç, rahatsızlık veren, dengesiz, normal olmayan gibi ötekileştirici ve düşmanlaştırıcı dil kullanılmaktadır.
2. Olumsuz olayların yer aldığı haberlerin söylemlerinde *tedavi gören bipolar hastası* gibi ifadeler, psikolojik rahatsızlıkları bulunanlara yönelik tedavinin dahi sonuç vermediği mesajını içermektedir. Haber dili ve söylemi, toplumsal alanda *“Şizofreni hastaları iyileşmez”*, *“Bipolar*

hayatı boyunca hep dengesiz olmaya neden olur” gibi önyargıları güçlendirecek niteliktedir. Ayrıca psikolojik rahatsızlıkları bulunanların hastanelere ilişkin önyargı, korku ve kaygılarını artıracak, tedavi sürecine engelleyecek içeriğe sahiptir. Damgalamanın psikiyatri hastalarına etkisine ilişkin yapılan çalışmalarda vurgulandığı üzere; toplumdaki dışlanma, yalnızlaşma, gizlenme, tedavi/bakım desteği almama gibi olumsuz sonuçlar haber dili ve söylemlerinde yok sayılmaktadır.

3. *Bipolar kadın, şizofreni hastasını uykuda öldürdü* başlıktaki haberde dez/mezenformasyon yer almıştır. Haberde ön plana çıkartılan hastalık bilgisi ile habere konu olan olayın ilgisini ispatlayacak bilgi, belge olmamasına rağmen doğrudan ilişkilendirme yapılmaktadır. Haberde eksik veya yanlış bilgi aktarılarak dez/mezenformasyon yolu ile önyargı veya kalıpyargılar derinleştirilmektedir.
4. Haber söylemlerinde ardalın bilgisi ve bağlam bilgisi sunulmamakta veya bireysel bağlamda tekil bir olay olarak ele alınmaktadır. Ardalan ve bağlam bilgisinin yer almaması, olayların farklı boyutlarının soyutlanmasını sağlamaktadır. Özellikle kamusal sorumluluğun yok sayılması - *Ruh Sağlığı Hastanesi'ndeki cinayet* haberinde olduğu gibi - hastaların tedavi, bakım, destek, güvenlik ihtiyacının da görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Yani psikolojik rahatsızlıkları bulunanlara yönelik kamusal alanda yürütülmesi gereken destekleyici, güçlendirici politikalar veya kamusal hizmetler yok sayılmaktadır.
5. Haber metinlerinin yanı sıra görsel kullanımında da damgalama yeniden üretilmektedir. Haberlerde şizofreni veya bipolar hastası olduğu iddia edilen kişilerin görüntüleri, rızaları alınmadan izleyicilerle paylaşılmaktadır. Üstelik bu kişiler ekranda çember veya ok işaretleri ile ön plana çıkartılarak hedef haline getirilmektedir.

Dijital medyanın sunduğu olanaklardan biri olan anında geri bildirim özelliği, kullanıcıların haber süreçlerine dahil olmasını sağlamaktadır. Yorum, beğeni veya yeniden paylaşım ile haber süreçlerine dahil olan kullanıcılar, haber dili ve söylemini yeniden üretmekte ve dolaşıma sunmaktadır. Ancak kullanıcıların yaklaşımı haberlerde farklılık gösterebilmektedir. Araştırmada ortaya çıktığı gibi, bazı kullanıcılar haberde sunulan söylem ve dil kalıplarını yenileyerek damgalamayı derinleştirirken, bazı kullanıcılar da haberlerde yer alan damgalayıcı, ötekileştirici veya düşmanlaştırıcı dil ve söylem yapılarını doğrudan eleştirebilmektedir. Özellikle haberlerde yer alan dez/mezenformasyonun kullanıcılar tarafından tespit edilebilmesi ve profesyonel haberciler uyarılmaktadır. Medyaya etik sorumluluğun hatırlatıldığı yorumlarda, haberlerde görmezden gelinen kamusal sorumluluk/sosyal politikalara da dikkat çekilmektedir. Dijital medya kullanıcılarındaki eleştirel yaklaşımın, medya profesyonellerini ne kadar değiştirip dönüştürme gücü barındırdığı ayrıca irdelenmelidir.

KAYNAKÇA

- Abderholden, S. (2019). It's not stigma, it's discrimination. 01 Ocak 2024 tarihinde erişildi. <https://www.nami.org/Blogs/NAMI-Blog/March-2019/It-s-Not-Stigma-It-s-Discrimination>
- Aker, S., Dündar, C., Pekşen, Y. (2007). Sokaktakiler, yazılı basın ve damgalama. *Aile ve Toplum*, 3(11), 83-90.
- Asan, Ö. (2019). Ruhsal hastalıklar ve damgalama; toplumda, medyada, sağlık çalışanlarında, her yerde... *Sakarya Tıp Dergisi*, 9(2), 199-205.
- Aslan, S., Sezgin, D. (2023). "Depresyonda mısınız? hiç dert değil!": reklamlarda depresyon temsilleri ve damgalama. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (43), 161-186.
- Atalay, H. (2009, Mart-Nisan). Psikiyatride stigma. *Psikeart* (2), 10-20.
- Bademli, K., Kılıç, A., Kayakuş, M. (2023). Şizofreni ve psikoza yönelik damgalamayı değerlendirmede Twitter kullanımı: nitel çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 34(3), 154-161.
- Betton, V., Borschmann, R., Docherty, M., Coleman, S., Brown, M., Henderson, C. (2015). The role of social media in reducing stigma and discrimination. *The British journal of psychiatry: the journal of mental science*, 206(6), 443-444. 10.1192/bjp.bp.114.152835
- Beyaz TV. (2021). *Akıl hastası komşu canından bezdirdi!* Youtube. 05 Ocak 2024 tarihinde www.youtube.com/watch?v=XxZ_7W2ghzQ 01.05.2024 erişildi.
- Bostancı, N. (2005). Ruhsal bozukluğu olan bireylere yönelik stigma ve bunun azaltılmasına yönelik

- uygulamalar. *Düşünen Adam Dergisi*, 18(1), 32-38.
- Bozkurt, O., Turan, D. B. (2020). HIV/AIDS ile ilgili bilgi ve damgalanma düzeyinin ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(1), 41-48.
- Corrigan, P., Jonathon, E., Rüsch, N. (2009). Self-stigma and the “why try” effect: impact on life goals and evidence-based practices. *World Psychiatry*, 8(2), 75-81. 10.1002/j.2051-5545.2009.tb00218.x
- Coşkun, A., Kaymak, A. (2022, Haziran). Ruh/ağıl hastalığına sahip bireylerin Hürriyet ve Sabah haber sitelerinde temsili. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (37), 187-207.
- Demirbaş, B. (2021). Goffman’ın Damgalama Kuramı Bağlamında Türkiye’de Covid-19 Süreci ve Yaşlılar Üzerine Bir Söylem Analizi: Twitter Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) *Yıldız Teknik Üniversitesi*. 10 Şubat 2024 tarihinde <http://dspace.yildiz.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/1/12652/6133.pdf?sequence=1&isAllowed=y> erişildi.
- Demirören Haber Ajansı (DHA). (2020) *Bipolar tedavisi gören oğulları yüzünden hayatları cehenneme döndü*. Youtube. 05 Ocak 2024 tarihinde www.youtube.com/watch?v=cyvqNTecvU0 erişildi.
- Department of Mental Health and Substance Abuse Services. (2024). Reducing Stigma. <https://www.tn.gov/behavioral-health/stigma.html>
- Demandsage. (2023). “How many people use Youtube”, Youtube Statistics 2023: Data For Brands&Creators. <https://www.demandsage.com/youtubestats/#:~:text=YouTube%20has%20more%20than%202.6,via%20its%20Website%20and%20Apps>
- Dijk, T. A. (2015). Critical discourse analysis. T. Deborah, H. Hamilton, S. Deborah içinde, *The Handbook of Discourse Analysis* (s. 466-485).
- Durul, S. S. & Altuntaş, E. Y. (2019). Hate speech in online health news: news about HIV/AIDS in Turkey. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (31), 643-664.
- Emüler, D. S., Yıldırım, İ. E., Dinç, Y., Tuncer, B., Akpınar, E., Günbeyi, G., Kulubaş, S. (2021). *Obezite haberlerinin medyadaki temsili - 2021 yılında Türkiye’de yayınlanan obezite haberlerinin nicel ve nitel analizi raporu*. Ankara Üniversitesi - Türkiye Obezite Araştırma Derneği. 2 Ocak 2024 tarihinde <https://rolumagir.com/wp-content/uploads/2022/05/Obezite-Haberlerinin-Medyadaki-Temsili-Ozet-Rapor-1.pdf> erişildi.
- Ersoy, E., Çetintaş, A. & Aksüt, Y. (2022). Çocuk cinsel istismarının gizlenmesi ve cinsel damgalama ilişkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 59-78.
- Goffman, E. (2014). *Damga örselenmiş kimliğin idare edilişi*. (Ş. G.-L.-S. Ağırnaslı, Çev.) Heretik Yayıncılık.
- Gül, S. S. & Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (42), 181-198.
- Haber 55. (2020). *Ruh sağlığı hastanesinde dehşet haberi*. Youtube. 05 Ocak 2024 tarihinde www.youtube.com/watch?v=zpewswrwb8 erişildi.
- Haghighat, R. (2001). A unitary theory of stigmatisation: Pursuit of self-interest and routes to destigmatisation. *The British Journal of Psychiatry*, 3(178), 207-215. 10.1192/bjp.178.3.207
- Hatzenbuehler, M. & Link, B. (2014). Introduction to the special issue on structural stigma and health. *Social Science & Medicine* (103), 1-6. 10.1016/j.socscimed.2013.12.017
- Kara, B. Ş., & Kara, U. Y. (2020). Türkçe Twitter’da şizofreni: Hatalı kullanım, damgalama ve önemsizleştirme üzerine betimleyici bir inceleme. 56. *Uluslararası Psikiyatri Kongresi Bildiri Özetleri*. 31, 22. Türk Psikiyatri Dergisi.
- Karaburun, M. & Türk, B. (2023). Examination of personality disorders on national news websites in terms of stigmatization. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 971-978.
- Klin, A. & Lemish D. (2008) Mental disorders stigma in the media: Review of studies on production, content and influences. 434-449 10.1080/10810730802198813
- Link, B. G. & Phelan, J. (2001). Conceptualizing stigma. *Annual Review of Sociology* (27), 363-385. 10.1146/annurev.soc.27.1.363
- Link, B. G. & Phelan, J. (2014). Stigma power. *Social Science & Medicine* (103), 24-32. 10.1016/j.socscimed.2013.07.035
- Lucassen, L. (1991). The power of definition. Stigmatisation, minoritisation and ethnicity illustrated by the history of Gypsies in the Netherlands. *Netherlands Journal of Social Sciences* (27), 80-

91. https://adatbank.ro/html/cim_pdf461.pdf
- McLaughlin, K. (2021). *Stigma, and its discontents*. Cambridge Scholars Publishing.
- Moon, D. (2012, Mart). Who am i and who are we? Conflicting narratives of collective selfhood in stigmatized groups. *American Journal of Sociology - AJS*, 117(5), 1136-1379. 10.1086/663327
- Scheyett, A. (2005). The mark of madness stigma, serious mental illnesses and social work. *Social Work in Mental Health*, 3(4), 79-97. 10.1300/J200v03n04_05
- SHOW Haber (2021). *Komşu korkusu binayı sardı*. Youtube. 05 Ocak 2024 tarihinde <https://www.youtube.com/watch?v=KyMs-Ms29Gw> erişildi.
- Sevim, K. (2020). Sosyal çalışma ve damga. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4(1), 44-54.
- Sezgin, D. & Yıldırım, İ. E. (2022). Obeziteli bireylerin gözünden Türkiye'de medyada obezite. *International Journal of Social Sciences*, 6(2), 19-35.
- Şen, A. F. (2020). Bir dijital gazetecilik uygulaması olarak video gazeteciliği ve çevrimiçi haber videoları. Ö. Erkmen, B. Ataman ve B. Çoban içinde, *Yeni Gazetecilik Mecralar, Deneyimler, Olanaklar* (s. 177-214). Epsilon Yayınevi.
- Thornicroft, G. (2014). Toplumun reddettiği ruhsal hastalığı olan insanlara karşı ayrımcılık. (H. Soygür, Çev.) Oxford University Press / Şizofreni Dernekleri Federasyonu.
- Türk Dil Kurumu. (2023). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/?q=damga&aranan=>
- Utma, S. (2018). Dijital çağda medyanın psikolojik gücü: Algı yönetimi perspektifinden kuramsal bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22 (Özel Sayı): 2903-2913.
- Uzunaslın, Ş. & Duyan, V. (2022). Damgalanmış bir grubun “farklılık” algısı ve damganın yeniden üretilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(1), 1-21. DOI:10.33417/tsh.933131
- We Are Social. (2024). We Are Social 2023 Global ve Türkiye Raporu. <https://www.clicksus.com/we-are-social-2023-global-ve-turkiye-raporu>. 1 Temmuz 2024 tarihinde erişildi.
- Wood, K. ve Aggleton, P. (2004). Stigma, discrimination-promoting young people’s sexual and reproductive health: stigma, discrimination and human rights. *Thomas Coram Research Unit Institute of Education*, University of London.
- Yegen, C. (2014, Mart). Türk yazılı basınının HIV/AIDS haberlerindeki nefret söylemi: "Posta". *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi e-GİFDER*, 2(3), 317-349. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/83948>
- Yıldırım, Z. M. (2021). Ayrımcılık ve şiddetin toplumsallaşması: Sosyal adalet ve toplumsal barış. *Çalışma ve Toplum* (3), 1813-1838.

AN UNDERGROUND DRAMA FROM GENERATIONAL CONFLICT TO CULTURAL TRANSMISSION: ŞANZELİZE DÜĞÜN SALONU

JENERASYON ÇATIŞMASINDAN KÜLTÜREL AKTARIMA BİR YERALTI DİZİSİ: ŞANZELİZE DÜĞÜN SALONU

Murat ÖZER¹

ORCID: 0009-0006-6845-6532

Corresponding author/Sorumlu yazar:

¹ Murat Özer

Çanakkale Onsekiz Mart University, Türkiye

E-mail/E-posta: humurat@gmail.com

Received/Geliş tarihi: 08.10.2024

Similarity Ratio/ Benzerlik Oranı: %7

Revision Requested/Revizyon talebi:

04.11.2024

Last revision received/Son revizyon teslimi:

05.11.2024

Accepted/Kabul tarihi: 30.11.2024

Ethics Committee Permission/ Etik Kurul İzni:

There is no element in the study that requires ethics committee approval. / Çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir unsur bulunmamaktadır.

Citation/Atıf: Özer, M. (2025). Jenerasyon

Çatışmasından Kültürel Aktarıma Bir Yeraltı

Dizisi: Şanzelize Düğün Salonu. Journal of Communication Science Researches, 5 (1), 34-52.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14250442>

Abstract

One of the most distinct examples of the cultural transformation Turkey is undergoing is seen in religious life and its extensions. In addition to the fact that this religious-spiritual way of life is shaped by the dynamics of time, the relationship of its members with the next generation as cultural transmission is also remarkable. The fundamental dynamic of many studies on this subject focuses on the culture of conflict. Such that the rapid transformation between two or three generations also reflects on ideas and lifestyle habits, and largely conflicts. Tarık Tufan's novel "Şanzelize Düğün Salonu" and the subsequent series he scripted, introduces us to the intriguing lifestyle of the last century centered on Sufi-mystical living and the generation conflict at its core. The series, named "Tabii," meets the audience on the broadcasting platform under TRT. It defines itself as a drama-comedy genre and is an eight-episode miniseries. In the article, how this personality and cultural conflict is processed in the series is examined based on Realism Theory, and sequences that address the status of the underground story of the entertainment culture based on Sufism and the wedding hall in the last century have been analyzed according to Roland Barthes' semiotics and Vladimir Propp's structural method. Furthermore, an analysis of the locations used in the series has been conducted, and based on real data, the functions of these locations in the "real" and "fictional" relationship have been identified.

Keywords: Miniseries, Sufism, Culture Clash, Consumer Society, Şanzelize Düğün Salonu.

Öz

Türkiye'nin içerisinde geçtiği kültürel dönüşümün belki de en belirgin örneklerinden birisi dinî hayat ve onun uzantılarıdır. Bu dinî-manevi hayat biçiminin, zamanın dinamikleri ile şekillenmesi yanında, kültürel aktarım olarak mensuplarının bir sonraki nesil ile olan ilişkisi de dikkat çekicidir. Bu konudaki pek çok çalışmanın temel dinamiği ise çatışma kültürü üzerine yoğunlaşmaktadır. Öyle ki iki ya da üç jenerasyon arasındaki hızlı dönüşüm, fikirlere ve hayat alışkanlıklarına da yansımaktadır ve büyük oranda da çatışmaktadır. Tarık Tufan'ın kaleminden çıkan "Şanzelize Düğün Salonu" romanı ve sonrasında kendisinin senaryolaştırdığı dizisi son yüzyıldaki ilgi çekici hayat tarzı olarak tasavvufî-mistik yaşamı ve bunun merkezinde yer almış bir jenerasyon çatışmasını bizlerle buluşturmaktadır. Dizi "Tabii" isimli TRT bünyesinde yer alan yayın platformu tarafından izleyici ile buluşmuştur. Dram-Komedi türünde kendisini tanımlamış sekiz bölümlük bir mini dizidir. Makalede bu kişilik ve kültür çatışmasının dizide nasıl işlendiği Gerçekçilik Kuramı'na dayanarak irdelenmiş, tasavvuf ve düğün salonu temelinde eğlence kültürünün yer altındaki son yüzyıldaki hikayesinin güncel durumuna dair işlenmiş sekanslar Roland Barthes'in göstergebilimi ve Vladimir Propp'un yapısalci yöntemine göre incelenmiştir. Ayrıca dizide kullanılan mekanların incelenmesi gerçekleştirilmiş ve gerçek verilerden yola çıkarak mekanların "gerçek" ve "kurmaca" ilişkilerindeki fonksiyonları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mini Dizi, Tasavvuf, Kültür Çatışması, Tüketim Toplumu, Şanzelize Düğün Salonu.

INTRODUCTION

Within the context of the new digital world, cinema, as a product of cultural transmission, has formed one of the fastest and largest habitats from the past to the present. It is observed that a cinema culture, which reminds us of the need to question our lives up to our personal positions with the new experiences and knowledge it possesses, is increasingly developing day by day. With the advent of the technology era, people's viewing durations are increasing day by day, presenting us with substantial data in terms of the diversity of cinema. Particularly with the newly developed concept of mini-series, which are structured with a beginning and an end akin to a film script, focusing on a single season, new generation production projects have started to occupy a place in the industry.

The novel "Şanzelize Düğün Salonu" penned by Tarık Tufan, and the subsequent mini-series adaptation, possess a narrative structure built upon two significant cultural elements of Istanbul. One of these is the Sufi life that must continue in an illegal manner in terms of laws in Istanbul, and the other is a wedding hall habitat, which is one of the significant cultural formations of modern Türkiye. Setting aside the debates regarding the places indicated by this fictional story, from the publication of the novel to its adaptation into a series, the personal interests of individuals related to this culture have been engaged, and comments on its real-life traces have been made. While Andre Bazin and the theory of realism draw attention to the critiques of the relationship between screenwriters, novelists, and directors, he notes that scripts adapted from their own novels become continuously elongated scenarios as a result of filmmakers' unending demands from novelists (Odabaş, 2013, pp. 178). In this sense, the series is also noteworthy in terms of the theory of realism.

Cüneyt Gök conveys to us the following sentence from the work of the renowned theorist James Monaco:

"Film serves a purpose. It does not exist solely for itself as a pure aesthetic object. It exists in the world that surrounds it. Because it is born from reality, it must return to it." (Gök, 2007, pp. 116).

The subject of reality occupies a broad literature in film research and analysis. It is observed that this series project, which is written and filmed with a human-centered reality phenomenon, contains extremely important spatial and characteristic patterns in terms of realism.

The series is introduced on the platform with the following paragraph:

"Turgut, the son of Ahmet Niyazi Efendi, who is the sheikh of one of Istanbul's ancient lodges, has distanced himself from his father and the lodge for the sake of Eda, whom he loves. Eda, on the other hand, has chosen to marry Savaş; however, she has not found happiness. Years later, as the paths of Eda and Turgut cross again, interesting surprises await them." (<https://bit.ly/3TOSTpZ>, Date of Access 16 October 2023)

The series project, which fundamentally explores the themes of multiple identities and cultural conflict, is observed to be underpinned primarily by a subcultural domain. One of these is the lodge life created by individuals living within a Sufi-mystical existence, while the other pertains to the wedding and entertainment culture, which stands as a significant phenomenon of modern Türkiye. The author has adeptly unveiled the occurrences within these two subcultural lives and presented this story as an expression of social reality at the very heart of life (Şengül, 2018, pp. 117). Another element in the series that addresses social reality is its foundation upon a love story, which serves as a signifier on the apparent, superficial layer. Regarding his novel about these two subcultures, the words of Tarık Tufan, the author of the book, are significant:

"There have been novels that touch upon lodges, but these were generally highly prejudiced and ideological texts concerning how corrupted these places had become. This is particularly the case in novels from the early period of the Republic. Everything old was viewed negatively to establish the new paradigm. We need to contemplate why spaces that are so integral to social life and have such a deep cultural background are either not represented at all in our literature and cinema, or when they

are, they are invariably evaluated in a negative context. We are literary figures, and the places where life flows are ordinary locales for us. Goodness and evil are not qualities acquired by belonging categorically to one place. Good and bad people are everywhere.” (Palabıyık, 2016: bit.ly/3Tw2uHm Date of Access: 18 October 2023).

When considered as a layered counter-cultural narrative model, a story based on a male-female relationship pushes the battles with their true lives behind these visibilities. The series' main character, Turgut, possesses an introverted character in his Sufi life and turns his face to the outside world with the identity he wishes to embody. On the other hand, two significant elements of the story are the lodge culture and the wedding-entertainment habitat. The writer-director presents to the audience the common aspects of these two very opposite environments, transforming the similarities and intersections that can exist within cultural conflict into new clues in our minds. Moreover, as the story progresses, it provides certain examples. The innermost layer of the series prompts us to contemplate the relativity of good and evil within the polyphonic culture of Istanbul. For instance, it poses questions to the audience that challenge perceptions, such as the notion that being religious cannot be something between good and evil, just as anarchy is presented somewhere between good and evil.

“The noteworthy point here is that subculture does not signify a complete detachment from the dominant culture, but rather expresses a partial differentiation that does not disrupt the foundation and structure of the dominant culture. In contrast, counterculture is the culture that entirely rejects certain characteristics of the dominant culture and enters conflict with it. Therefore, while subcultures represent a natural state alongside the dominant culture, countercultures signify a condition of discordance and lawlessness.” (Aydınalp, 2014, pp. 30).

The description provided above suggests the existence of a "partial" counterculture within the series. This opposition is evident in both generative and cultural domains. As the protagonist continues their quest for identity, they position a serious yet silent resistance against the culture they were raised in, albeit partially. This is depicted in the series through the concepts of the inside and outside at various times. Although this situation may seem to challenge reality, the characters' extreme reactions to this issue can be considered a result of the author's attempt to describe it at the fringes. The most significant message regarding the culture of entertainment is the reality that people exist within a field of consumption. The most crucial characteristic placed upon the main character is the forced establishment of the relationship between the concepts of knowing and being (with its conflicting and intersecting aspects) on a foundational basis. Moreover, the stance of conflict between the existing ontological situation and a level of knowledge leads us to the confrontations between epistemology and ontology. The character's ability to achieve a synthesis at this juncture occasionally manifests itself within the narrative.

Sufism, arguably one of the most significant phenomena of Eastern culture, stands before us as a culture that has left deep marks on almost every domain from art to philosophy through its millennia-old journey in our geography. Fundamentally, Sufism is known as a religious interpretation that aims at spiritual elevation through a journey of the soul. Considering the basic characteristics and historical progression of Sufism, it seems almost impossible to summarize its essence. The Sufism culture to be described will be in the context of practices and discourses personally laid out by the author. The relationship between Sufism culture and cinema fundamentally necessitates first describing their common points as a model of observation. In an article he wrote on Sufism culture in cinema, Sadık Yalsızuçanlar conveys the philosophy of cinema and Sufism belonging to the renowned filmmaker Ayşe Şasa as follows:

“Attempting to establish a connection between cinema and television receivers and the principle of monotheism inevitably leads, over time, to the conception that the receiving machine, known as the camera, transcends its mechanical nature to become an organism, an entity bearing blood and life. (...) The philosophy of Sufism is tasked with approaching the contemporary international television landscape as a universal screen of admonition, obligated to observe and demonstrate the workings of the Divine therein. I believe that this approach will yield results that are unexpectedly astonishing.”

(Yalsızuçanlar, 2014, pp. 16-17).

From a cinematographic perspective, there are many projects about Sufi culture. A significant portion of these can be considered documentary in nature due to their focus on historical and ancient time periods. On the other hand, it can be observed that the subject of Sufi life is not directly addressed, but rather superficially incorporated within a general narrative. The novel "Şanzelize Düğün Salonu" and the subsequent series, however, possess two important characteristics that go beyond these descriptions. The first is that Sufism is the main subject in terms of both story and setting. The second is that the story takes place in the present day, rather than in a historical period. This second feature makes the analysis of the series in these respects even more significant.

Space Analysis Literature (Conceptual Space)

When viewed from the perspective of the media world, attention spans are diminishing to seconds in terms of depth of meaning and are becoming more simplified, while the depth of meaning in cinema production is developing and deepening in its own lane day by day. Today, to an increasing extent, cinema is creating its own virtual reality. This virtual reality, along with the codes it contains, becomes a meaningful whole for the viewer and aims to compile and convey the information it holds (Bayrak, 2015, pp. 35). From this perspective, the application of the concept of conceptual space in cinema presents scenes with extraordinarily rich content.

"The physically bounded space, which can only be perceived through observation, constitutes the perceptual space. The conceptual space gains its functionality within the human mind. Behavioral space, with its emphasis on movement, directs the lives of its inhabitants. Positive space fills a void with definitive boundaries, while negative space transforms a pre-existing area into a void. Personal space describes the distance maintained among individuals of the same species. These are the primary types of space" (Roth, 2006, pp. 78).

The production of the television series project has notably been attentive to the realism created by its spatial settings. The primary reason for examining the project conceptually within the framework of realism theory is due to the historical tendency for such projects to be analyzed through a humanist perspective, focusing primarily on the human element. Analyzing this series from a realism standpoint can be considered a control mechanism to prevent the narrative from drifting into surrealism (post-truth) with respect to the real period we witness.

In Türkiye, there exists a multitude of series and film projects related to the mystical life. Notably, authentic performances that can be characterized as "Sufi folklore," such as Sema, Zıkr, and Semah, have been observed to be staged as scenes in projects in recent years. Despite all these aspects, it is rare to find projects that primarily focus on the life within a Sufi lodge in the present day. In this context, "Şanzelize Düğün Salonu" occupies a unique position by narrating the dual facets of life and describing the contemporary existence within a Sufi lodge. Moreover, the setting of this story in the "present day" is particularly striking as it reflects the real-time aspect. However, perhaps the most significant feature of the series is its impartiality. Although fundamentally addressing a clash of characters and cultures, the series does not present a claim to the audience. It is crucial to note that these platforms, designed for projects and now securing budgets for major productions, are becoming a significant decision-making mechanism regarding "how film and series projects should be." On the other hand, it is recognized that these projects will be determinative in their stance on trends and styles in the new period. To put it more clearly, the identification of a project as a "platform project" or the observation that "this project was made for a platform" is becoming increasingly evident day by day. Within such definable platform projects, a new narrative concept is also emerging. In this context, cross-narratives and the concept of time are among the significant attractions for these series, especially in terms of their rapid sequential consumption (viewing).

A Space Enrichment Extending From The Wedding Hall To The Lodge

The use of qualified locations for most of the series shootings in a real Istanbul geography is crucial. The series is structured around the fixed locations of Sufi places, specifically the Caferpaşa Madrasa

and the Sertarikzâde Mehmed Emin Efendi Lodge located in the Nişanca neighborhood of Eyüp, Istanbul. The authentic elements of the lodge significantly contribute to the narrative development, as it is perceived. Indeed, conceptually, understanding a Sufi enthusiast's lifestyle through the depiction of concepts such as “Meydan”, “Semahâne”, and “Türbe” in scenes is a crucial step in terms of realism. (Özer, 2013, pp. 58). It is observed that the use of religious sites in the series is extremely effective in reflecting their authentic state. However, alongside these, it does not escape notice that certain uses of spaces, both from the perspective of conceptual space literature and in terms of Sufism and countercultures, are filmed in areas that could be described as non-Sufi, such as madrasas. Even if this is done merely with the intention of capturing a good shot, the idea of giving a dervish lodge appearance to a madrasa courtyard could potentially convey some nonsensical and incorrect images to the viewer.

“The objective of semiotic research, in accordance with its design oriented towards creating an outline of all types of structural activities and observed subjects, is to identify and reveal the workings of meaning-making systems beyond language” (Barthes, 1979, pp. 93).

On the other hand, wedding halls as a modern production of entertainment stand before us as a significant reality of society.

“Discussing weddings solely in terms of traditions and deviations resembles the superficiality of a movie trailer. However, delving into the depths of this domain, by examining aspects such as societal perceptions of weddings, the ritualistic structure of weddings, their place in everyday life, and all the underlying factors, reaches the essence of the subject. It is through this exploration that one can truly uncover the nature of society and the era, thus completing the narrative as if finalizing a film” (Ak, 2020, pp. 75).

The series presents the viewer with elements that can be described as the background of this habitat, with many details. From the working life surrounding a wedding hall to the subculture that forms, nearly every aspect has been explored in the series, with a focus on the human dimension.

Spatial Analysis Of The Şanzelize Düğün Salonu Series

In the context of semiotics theory, summarized as the study of the image behind what is said and shown in cinema, a series of observations have been made regarding certain scenes in an eight-part series. These observations focus on the fundamental form, content, literal and connotative meanings of the scenes. The selection of shots is crafted to reflect the situation surrounding the main character, especially in the first sequence of the same shots, through the choice of rich and expressive shots.

Picture 1. Episode 1 - Scene 1

Table 1. Episode: 1 / Scene: 1 Time: 00:00-01:55

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
A void space in an apartment building, in front of the door of an apartment unit.	Three individuals are knocking on the door of the main character, Turgut.	Due to a problem, they are facing and the absence of anyone at the head of the lodge, the dervishes are seeking assistance from Turgut.	The respectful posture of the dervishes and their reverence towards the sheikh's child as an authority, resulting in their stillness extinguishing the apartment's motion sensor light.	The manifestation of language and meaning conflicts when individuals from two distinct cultures come together, without impairing each other's personalities.

This scene has been designed as a crucial sequence to understand the relationship between folklore, which strives to continue a way of life from years past, and the concept of modernity in our times. Dervishes stand respectfully before an authority. However, motion-sensitive lights strip the scene of its mystical aura, replacing it with the ordinariness of stillness, leaving the characters in the presence of their interlocutors. The scene's distinctive feature evolves somewhat in the following sequence, where, in a university lecture hall, a professor discusses a novel by Peyami Safa, concluding his sentence with the question: "East or West?"

Picture 2. Episode 2 - Scene 4

Table 2. Episode: 2 / Scene: 4 Time: 07.21-11:47

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
A bench located in front of a merry-go-round within an amusement park.	Turgut and Eda are seated on a bench. Rain is falling, and	Meeting again after a long time on the bench in the amusement	Reflecting on the imagery memories of the past	The act of carrying an umbrella transcends a

	Turgut is protecting them both with an umbrella.	park they have been visiting for many years, Eda is recounting the events that have transpired.	within a complex and fragmented relationship between two individuals, with the intent to evoke these memories in the viewer, thereby elucidating the variables between two periods of time.	mere gesture of politeness; it is an expression of the effort to keep it by one's side.
--	--	---	---	---

In this scene, designed as an extension of an old memory, there is a reference to the continuity of the time-space relationship, and the scene is constructed with this understanding. The bench, conceptualized as an image between the disruptions and reunions in the ongoing relationship of two individuals, is described as a space where they sit during the times they do not see each other, providing an emotional imagery through this bench.

Picture 3. Episode 2 - Scene 8

Table 3. Episode: 2 / Scene: 8 Time: 27.42-28:49

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
Turgut, who is standing in the center of the wedding hall's dance floor.	Turgut, standing during the wedding hall left in disarray from the previous evening, endeavors to comprehend the	The living room, cluttered due to the evening's chaos, presents a scene of disarray to the observer.	We are faced with a level of disarray that reflects the turmoil experienced during the night.	The fragmentation of chairs and tables indeed describes an act of vandalism. Turgut,

	circumstances surrounding him.		However, alongside this, a void has been created in the living room that also arouses curiosity in the viewer about what transpired.	meanwhile, connects this incident to the escape of the bride from last night.
--	--------------------------------	--	--	---

The most striking aspect on stage is the tense atmosphere created by lighting, despite it being daytime. Contrary to the general light level of the series, the limited connection of the room to daylight and the continued operation of the indoor lamps significantly contribute to the intended “underground” imagery.

Picture 4. Episode 3 - Scene 14

Table 4. Episode: 3 / Scene: 14 Time: 26.50-28.05

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
Mr. Halil is seated on the sofa, hosting his guests.	Attempting to escape the problems they are facing, Turgut and his friends have decided to seek refuge in the house of Mr. Halil.	Mr. Halil has entered the hall with his bow tie, embodying the air of attending a significant event. His words and actions convey to the guests the impression of being at a highly distinguished gathering.	The orderly yet equally dark ambiance of the house imparts a sense of mystery to the audience, alongside a feeling of psychological decline. The theme of the	Mr. Halil's and the orderliness of the house not only indicate an economic and social status but also convey a profound sense of solitude to us.

			house on stage presents a solitude to the viewer.	
--	--	--	---	--

This scene, which rescues the audience from action and chaos, conveys to the viewer that the noise of life is extremely distant and meaningless for another human being breathing the same air. The surreal behaviors of Mr. Halil on stage stem from his perspective on life, thus this excess reflects a serious "reality" to the audience.

Picture 5. Episode 5 - Scene 17

Table 5. Episode: 5 / Scene: 17 Time: 28.26-40.49

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
Bâki Semih is engaged in a conversation with the two former figures of the lodge.	Two individuals and Bâki Semih are engaging in a conversation regarding the condition of the lodge and matters of separation.	Individuals encountering Bâki Semih share information and provide comments regarding the recent experiences of the lodge.	This scene in the garden presents a highly significant counter-cultural sequence in terms of the interaction between the lodge's regular patrons and the newly emerged individuals.	The discomfort of former dervishes who cannot accept the mediocrity existing between two opposing cultures manifests itself as an issue of tolerance.

In this scene, which delves into the chaos instigated by certain individuals seeking to exploit the vacuum created following the death of the lodge's sheikh, a convergence of the series' most pivotal characters occurs. With the assembly of numerous elements of counterculture, who are guests at the lodge, alongside the regular attendees, the ensuing dialogues present a situation that not only

highlights the instinct of culture to preserve itself but also suggests that similar significances can be embodied within the human dynamic at large. This narrative serves to underscore the multifaceted interactions at play within a culturally rich setting, illuminating the complexities and inherent desires of communities to maintain their identity amidst challenges.

Picture 6. Episode 6 - Scene 10

Table 6. Episode: 6 / Scene: 10 Time: 23.05-24.20

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
Following his psychiatric evaluation, Mr. Halil is seen walking down the corridor of the hospital.	In front of him, a mentally ill individual is being apprehended and taken away.	The situation Mr. Halil finds himself in within the mental hospital initially presents itself as a testament to a madman's struggle with life.	This suggests that classifying a person entirely as sane or insane based on certain criteria can sometimes be impossible.	While painting a wall might pose a problem for the system, from another perspective, it can be seen as a display of talent and achievement. The emphasis here is on the importance of discipline in an individual.

In one of the most traumatic scenes of the series, Mr. Halil, after being interrogated by a medical board regarding the state of his mental health, is seen walking down the hospital corridor. We, too, feel the burden life has placed upon him. Amidst all this weight, the effort to restrain a madman in the hospital serves as a counter-reality, showing us that life's energy, in fact, derives from struggle.

Picture 7. Episode 7 - Scene 20

Table 7. Episode: 7 / Scene: 20 Time: 45.24-49.20

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
Mr. Halil breathes his last while eating an apple in the garden.	From the moment he consumes the apple, his breath ceases, and Mr. Halil becomes motionless all at once. However, the scene continues as if he has not died.	This sudden death, being what Mr. Halil most desired in his recent years, presents the final moment of life to the audience in a straightforward manner.	In this scene, which revisits the mystical appearance of the sheikh of the lodge that emerges at certain times in the series, Mr. Halil's death within a culture he never believed in signifies that at the end of life, everyone's experience converges on the same path.	The solitude and mystical experience of Mr. Halil provide us with a significant image to describe the spiritual aura of a secular individual like him.

Mr. Halil, in recent years, has unexpectedly grasped his desire for his solitude to end with death. Given that death is a mystical experience, this scene, filled with surreal imagery, has been divided into two distinct patterns, creating a profound meaning on the reality left by death.

Picture 8. Episode 8 - Scene 3

Table 8. Episode: 8 / Scene: 3 Time: 05.54-06.24

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
Turgut and Eda are seated in the inner courtyard of the mosque at the funeral of Mr. Halil.	Turgut sits wearily on the stones of the mosque's courtyard, while Eda, wearing a headscarf, stares into the void.	The narrative describes the sorrow felt at a relative's funeral and the observation of individuals gathering to fulfill their duties, encapsulating the emotional state of two individuals.	Seated on the stones, Turgut and Eda contemplate their current state, pondering over the accumulation of past events.	The people passing by seem to bear witness to the unfolding story, feeling like guests who have completed their roles and are departing after fulfilling their duties.

The arrival of the coffin in the courtyard of the mosque confronts the viewer with reality, leaving them with a surreal sense of emotion after witnessing all the conflicts that have transpired. In the series, Turgut and Eda, whom we occasionally see as two conflicting characters, have abandoned all their defense mechanisms in the face of this situation.

Picture 9. Episode 8 - Scene 6

Table 9. Episode: 8 / Scene: 6 Time: 14.45-15.14

Format	Content	Literal Meaning	Figurative Meaning	Commentary
In his former life, at a venue he frequented, Derviş K. becomes utterly engrossed upon hearing an electric guitar.	After enduring numerous ups and downs, the sound of Rock music, a significant symbol of his past life, overwhelms Derviş, compelling him to start nodding his head uncontrollably.	Depicted as having discovered a means to alleviate his mental fatigue and stress, Derviş K. appears to lose himself in the moment.	Derviş K, immersed in listening to Rock music in the locale of his former existence, becomes enraptured. Divesting himself of his garments, he appropriates a bottle as a makeshift microphone, engaging in a solo performance. He discerns that all the counter-cultural experiences he has endured serve as a remedy to the very issues that have shaped the development of his character.	It is described as an important expression in terms of conveying to us that some images from his former life have merely transformed in form in his new life as a dervish.

The arrival of the coffin in the courtyard of the mosque confronts the viewer with reality, leaving them with a surreal sense of emotion after witnessing all the conflicts that have transpired. In the series, Turgut and Eda, whom we occasionally see as two conflicting characters, have abandoned all their defense mechanisms in the face of this situation.

Derviş K.'s return to a place he has not visited since the challenging days of his life signifies that confronting his past is more meaningful than fleeing from it. This act communicates to the audience that the context and culture within which a person expresses their emotions hold no significance from the perspective of reality; what matters is the relationship that individual has with this reality.

Plot And Structural Analysis of The Story

Vladimir Propp is a pivotal figure in structuralist theory, particularly noted for his structuralist methods applied to the fairy tales of his own geography. These methods advocate that a narrative possesses some indispensable common structures in terms of human communication. According to Propp's narrative analysis method, the functions in the plot of events correspond in a comparative manner at the end as follows:

Episode 1

The dervish of the lodge visits Baki Turgut's door and informs him about the situation of the lodge. (Distance-β) Turgut and Eda meet after a university class. (Recognition-Q) Ahmet Niyazi, after the surroundings quiet down at night, descends into the basement of the lodge to bring out one of his dervishes from his cell, taking him outside. This incident is sorrowfully observed by Turgut through a window, who feels neglected. (Acquisition of the Magical Object-F) The following day, Turgut finds Eda in the university garden and gives her a piece of writing he prepared. Upon reading the letter, Eda cannot hold back her tears and embraces Turgut. (Lack-a) Upon his evening arrival at the lodge, Turgut encounters Dervish K., who shares his own story. Subsequently, he manages to meet with his father, Ahmet Niyazi. Eda invites Turgut to a karaoke club in Beyoğlu. (Transgression of the Prohibition-δ) On Istiklal Avenue, he experiences his first hallucination of a whirling dervish. Upon returning to the lodge at dawn, he confronts his father. Later, he is reluctantly seen exchanging glances with his father during a chanting session. (Special Sign-I) Turgut decides to leave the lodge life and in the morning meets Rüstem, with whom he views an apartment for rent to become roommates. In the evening, he discusses his decision to part ways with his father. (Detachment-β) In a group therapy scene, Eda, through tears, expresses her longing for her father to Turgut. Turgut, in turn, articulates the indescribably complex aspects of his life. Due to a deficiency (labelled as "a"), Turgut, upon seeing a poster on the university bulletin board about "earning money through conversation," initiates his first paid conversation trial with Mr. Halil (marked as "M" for a difficult task). The narrative then jumps forward eight years to a scene in Turgut's home, where, upon the door being knocked, Rüstem appears at the doorstep with a bride, indicating a progression to marriage (notated with "W").

Episode 2

In a presentation given by Rüstem, a bride decides to flee from her wedding and escapes with Rüstem. (Participation in a crime-θ) Turgut and Eda engage in conversation sitting on a bench in an amusement park where they had met during their youth. Eda shares that she has separated from her husband, Savaş. Turgut invites Eda to his home. While at home, Turgut talks about his father's demise and his current life circumstances. (Flashback-↓) Rüstem and Nurhan knock on the door and enter the house, creating a tense situation due to their being sought after. The women and men are compelled to sleep in separate rooms. (The first function of the donor-D) Turgut visits the doctor he worked for as a subject a year prior, then proceeds to scout a wedding hall before returning home to recount the events. (Gathering information-ζ) Turgut, upon being summoned to a psychiatric hospital, learns that Mr. Halil attempted suicide, but his daughter did not visit the hospital. He then takes him home to discuss his beliefs. (Transformation-T) Stepping outside, he learns in a local shop about the neighborhood's search for the runaway bride and the landlord's intention to evict her. Upon returning home, he finds Rüstem has arrived. Subsequently, Derviş K. and Bâki knock on the door. (Arrival under disguise-O)

Episode 3

Dervish K. and Baki Semih visit Turgut's home and relay the events at the lodge, extending an invitation to him. Eda, however, cannot accept this situation. (Recognition-Q) Turgut, experiencing a hallucinatory (mystical state) encounter, converses with his father at his grave during the night. Turgut visits Mr. Halil to confide and share his troubles. (Private signal-I) Upon returning home, he realizes the absence of the girls, which causes him to panic. To find the girl's address, he decides to steal the address book from the wedding hall. He goes to the hall, convinces the owner to leave the room, and takes the book. Upon their return, they find the girls have come back, but the landlord has evicted them. Turgut then takes everyone to Mr. Halil's place, where they spend the night. (Hero's response-E) Mr. Halil shares his life's sorrows with Eda. Seeking to persuade the landlord, Turgut visits his home and converses with his wife. The following evening, Mr. Halil prepares dinner, and they dine together.

Nurhan attempts to arrange a meeting with her cousin. Suddenly, Mr. Halil's daughter, Feray, storms in, demanding their expulsion from the house. While awaiting her cousin in the garden in front of the house, they realize they have been deceived as they witness the son-in-law and his men entering the house. (The benefactor's initial function-D) Turgut returns to Mr. Halil for a check and persuades him to leave the house with him; they first go to his house but find the lock changed by the landlord. Desperately, everyone seeks refuge in the dervish lodge. (Transformation-T)

Episode 4

Seeking refuge in the lodge, Turgut and his companions relay the events to Bâki Semih and express their desire to stay there. Mr. Halil disappears, prompting Turgut to start searching for him. Bâki Semih leaves the lodge to intervene in the situation, accompanied by a guide. Bâki Semih encounters some individuals in front of Mr. Halil's house. Meanwhile, Derviş K. finds Mr. Halil in a retreat. Undergoing a transformation, he later returns to the lodge covered in blood. While cleaning the blood off himself in the lavatory mirror, he looks at his reflection with anger. In the morning, at breakfast, Rüstem recounts the events he experienced to his friends and his mother. The daughter of Mr. Halil arrives at the lodge with the police, accusing them of abducting her father. Bâki Semih has relayed the events that took place in the lodge's courtyard to Derviş K. Turgut starts to follow Eda's ex-husband. In the evening, while sitting in the garden of the lodge for dinner, Bâki Semih has disappeared. Turgut meets with Eda's ex-husband, Savaş, and Eda's mother at her home. When they step outside, Savaş draws a gun to find out Eda's location, but it is then revealed that Bâki Semih is with them, and he offers to take him to Eda. This moment marks the onset of conflict.

Episode 5

Bâki Semih, under the pretense of bringing Savaş to Eda in a car, takes him to a deserted place. Mr. Halil, unable to sleep, sits in the garden with Dervish K., Eda, and Rüstem. At one hour of the night, Eda's mother arrives at the lodge to relay the events. (Revelation-Ex) Bâki Semih takes Turgut and Savaş into a coffeehouse and warns them against disturbing Eda again. (Assistance-Rs) Dervish Safer delivers a notice of eviction to Bâki Semih at the lodge. They discuss the implications of this event. (Difficult Task-M) Turgut learns that a new business is opening in the park and goes there to discuss the rent. When the landlord insists, Eda eventually proposes to take the lease herself. (Elimination-K) Dervish K. and Rüstem visit their mother in prison. Rüstem shares the recent happenings. The woman, in tears, expresses joy at having a daughter-in-law and mentions dreaming of someone named Ayhan for the past three days. As they leave, they see Dervish K. being taken away at the door. (Assistance-Rs) Two former dervishes visit the lodge to inquire about the situation from Bâki Semih, while Mr. Halil inadvertently joins the conversation, questioning traditions with an external perspective, thus souring the atmosphere. The visitors quickly depart. (Transformation-T) Mr. Halil and Dervish Bâki take a walk to the shore, discussing the lodge. Eda tells Turgut she wants to leave the lodge again and they part with a hug. (Lack-a) Turgut sees his father in a hallucination (mystical state) that evening, just as Bâki Semih knocks on the door to discuss the situation of the lodge. (Special Sign-I) Rüstem swiftly arrives to report that Dervish K. has been kidnapped. (Difficult Task-M)

Episode 6

Turgut begins to follow Eda and once again takes medication due to feeling unwell. Dervish K. is held somewhere with his hands tied. Mürsel arrives, threatening and beating him to learn the whereabouts of Rüstem. (The beginning of counteraction-C) Eda meets with Savaş, expressing her desire to no longer remain enemies with him, leading to an argument. Savaş leaves the scene angrily. (Transgression-δ) Rüstem, Mr. Halil, and Nurhan discuss the situation in the lodge's garden. At that moment, following a complaint to the prosecution, police arrive and take Mr. Halil to the police station, where he argues with his daughter. (Deception, symbol-η) Mr. Halil is subjected to a mental and psychological health evaluation at Taksim Hospital. (Surveillance-Pr) Nurhan and Rüstem talk about the events in the lodge's garden. The door knocks, and Rüstem's mother enters, meeting Nurhan. Shortly after, Bâki Semih enters, and a sense of familiarity is felt between him and his mother from a previous mystical plane encounter. (Acquisition of the magical object-F) Bâki Semih finds Turgut at a nightclub and tries to convince him to visit the lodge again. (Mediation-B) Bâki Semih goes to a car wash to purchase a gun, and the man addresses him by his real name from his past life, Ayhan. He

arrives at a wedding hall under the cover of darkness, deals with the man waiting at the door, and confronts Mürsel to discuss the matter. Bâki Semih, brandishing his gun, is countered by Mürsel showing him the image of Dervish K. on the screen. Eventually, Bâki Semih is forced to place his gun on the table. (Conflict-H) At that moment, Turgut enters, threatening him with a black notebook, retrieves the gun, and takes back Dervish K. Mürsel then reveals that Siirtli Arap Tahir is looking for them. (Investigation-ε)

Episode 7

Rüstem proposes to Nurhan in the garden of the lodge at night. Nurhan is unable to give a response. (Resolution-K) Turgut goes to Eda's mother's house, but Eda is not at home. Suddenly, Savaş appears. Turgut finds Eda at the beach. Eda, with a cold demeanor, tells him she no longer wants to see him and leaves. (Separation-β) Rüstem decides to resolve the issue once and for all by visiting the groom. (Recognition-Q) While Bâki, Semih, and Derviş K. are sitting in the garden of the lodge, Turgut arrives. Nurhan thinks that Rüstem has gone to Tuncay to resolve the proposal. At that moment, officers from the foundations arrive, announcing that they have only two more days before they must leave the lodge and then depart. (Transformation-T) Bâki and Semih go to the carpentry workshop where Turgut and Tuncay are supposed to be but find no one there. Tuncay is seen taking Rüstem away, hands tied to a location in Sarıyer. (Complicity-θ) Bâki meets with Tahir seeking help, but Tahir, dredging up the past, refuses to help and draws a gun. However, his wife (Bâki Semih's former love) stops Tahir. (Return-↓) In a forest, Tuncay points a gun at Rüstem's head, demanding to know Nurhan's whereabouts. When Rüstem does not respond, Tuncay makes him start digging his own grave. (Conflict-H) Rüstem, complaining about the hard soil and his herniated disc, convinces Tuncay to dig the grave himself. At this moment, Derviş and Bâki Semih find them in the forest. With the gun out of reach, Bâki Semih hits him on the head, causing him to fall into the grave he was digging. (Complicity-θ) Rüstem returns to the lodge to explain what happened. Bâki Semih tells them they must leave the lodge tomorrow. (Hardship-M) In the morning, Derviş K. hands a breakfast plate to Rüstem when the doorbell rings. Mr. Halil has arrived. Bâki Semih and Turgut, while taking Rüstem and Nurhan to their new residence, stop by Nurhan's mother's place at her request. In a desolate place, Bâki Semih tells them he must leave, informing them someone else will come to pick them up, and they say their goodbyes. (Assistance-Rs) Returning to the lodge, Bâki Semih and Mr. Halil talk about the day of the lamp while the bell rings, and a child painter from the hospital visits for the lamp day. The bell rings again, and the sheikh announces his arrival with his dervishes to join the lamp day. (Return-↓) An evening assembly is gathered, and as the mawlid is recited, Mr. Halil and Turgut watch the events in the garden. Mr. Halil, feeling unwell, sits down in a corner of the garden. As he bites into an apple, he feels worse and sees Ahmet Niyazi Efendi beside him. (Acquisition of the Magical Object-F) When Mr. Halil says, "you are dead," the reply is "so are you." Mr. Halil is surprised at the ease of death. They leave the lodge together. When Turgut finds Mr. Halil, he realizes he has passed away. Bâki Semih arrives and announces his death. (Transformation-T)

Episode 8

Eda arrives at the lodge's door at midnight. Turgut, surprised, opens the door and admits Eda inside. (Observation-Pr) Turgut tearfully delivers the news of Mr. Halil's passing. Eda leaves the lodge in a saddened state and is seen being followed by Savaş. (Investigation-ε) Mr. Halil's funeral is brought to the mosque courtyard. In the courtyard, there is a man distributing business cards for legal consultancy for the destitute. Turgut and Eda sit quietly in the courtyard. Dervish K. steps in front of the congregation and asks everyone to remove their glasses as a metaphor for seeing the truth. The imam arrives, prays, and requests Bâki Semih to lead the prayer. Bâki makes a beautiful speech. (Mediation-B) As Dervish K. walks down the street, an old friend from his previous life as a musician recognizes him and runs after him. Dervish K. loses himself listening to Rock music at their old meeting spot. (Transformation-T) While walking down the street, Eda tells Turgut that her mother paid their house rent. They visit the landlord and see that he has changed his live animal shop. He is persuaded to rent the house to them again but mentions that someone is currently staying there, hence temporarily relocates them to another house. However, that house is also occupied by a Japanese person who is on their last day. (Resolution-K) Turgut thanks Eda's mother, who, in return, offers her condolences. (Completion of a challenging task-N) They are gathered at the lodge. Baki Semih announces that they

can no longer stay in this lodge. Dervish K., making a critical proposal, suggests taking them all to a new place together. In the morning, they pack their belongings at the lodge. When Turgut visits Mr. Halil's house, he sees that it too has been emptied and takes a clock from the table as a keepsake. Dervish K. then takes them to the new location. Shortly after, Turgut and Eda arrive at the place and are unable to hide their surprise upon entering. Remembering that no halva was made for Mr. Halil, if the intent is to eat something sweet, a cheesecake from the fridge is offered instead. When the guests ask for tea and none is available, the host offers filtered coffee. Dervish Baki recites a Fatiha for the soul of Mr. Halil. Turgut and Eda quietly discuss the uniqueness of the venue. (Arriving under a concealed identity-O)

Propp Character Analysis

“Postmodernism is primarily concerned with reinterpreting phenomena such as standardization, the emergence of a global synthesis culture, rule-following, and stereotyping, which were consequences of modernism, from an entirely different perspective. Hence, postmodernism emerged in response to the detrimental effects of modernism, a construct of human creation, and has gained considerable popularity.” (Bayrak, 2015, pp. 44)

When a novel is adapted into a series by its own screenwriter, it results in the emergence of two distinct works of art, which sometimes diverge in their modes of expression and narrative language due to the transformation and expression inherent in each form. In analyzing the series, it is evident that, despite the defense mechanisms developed against our environment, our personalities continue to be influenced by it. This continuity can be explained as follows: Viewing the meeting or clash of two different cultures within a certain period as if they are encountering each other for the first time can lead to a significant analytical mistake. When personalized, this is seen much more effectively in the context of the series. Even if the main character denies the life and environmental conditions in which they were born and raised, it is observed that some of their reactions to events are shaped according to the norms of the society they are part of (Arslantaş, 2008, pp. 106).

Characters

Turgut (Halil Babür): Turgut is a university student whose father is the sheikh of a lodge. The story is built upon a segment of his life experiences. Characteristically introverted and disconnected from the life he lives, his floundering in the outside world following a secluded lodge life is a general trait.

Eda (Ezgi Eyüboğlu): Eda has been a friend of Turgut's at university, and their interactions have continued in a fluctuating manner. She has understood his interest in her but has not reciprocated.

Ahmet Niyazi (Sait Genay): Ahmet Niyazi serves as the sheikh of the lodge. He is Turgut's father and is portrayed as an enigmatic character in the series.

Dervish K. (Erdem Şenocak): Dervish K. is a character who lived a rebellious youth within the rock music scene and the underground life. After losing his spouse, he questioned his life and his outlook changed after becoming a dervish.

Derviş Bâki Semih (Erdem Akakçe): Following a life filled with trauma, violence, and ruthlessness, Bâki finds refuge in a Sufi lodge, repenting his former ways. However, his potential for violence occasionally surfaces due to unfolding events, compelling him to reconnect with certain aspects of his past life.

Rüstem (Musab Ekici): A delayed student studying public relations, he works as a host in a wedding hall. His mother is incarcerated for murder.

Bride Nurhan (Gözde Mutluer): Portrayed as a girl who has lived an introverted life, never having been asked what she wants. She escapes from the wedding hall during her forced marriage, leading to various incidents.

Tuncay: The groom attempting to marry Nurhan. A dark character who first kidnaps Nurhan and then attempts to marry her to avoid disgrace.

Mr. Halil (Metin Coşkun): A man who continues his life alone at home. His children have abandoned him and never inquire about him.

Feray (Burcu Halaçoğlu): The ungrateful daughter attempting to seize all of Mr. Halil's possessions.

Mürsel (Sedat Kalkavan): The owner of the wedding hall. He is perceived as a man involved in nefarious activities.

Savaş (Onur Gürçay): The former husband of Eda. He is a man with psychological fixations who has inflicted violence on his spouse, leading to a troubled marital life.

Mrs. Sümül (Hülya Çıvıgın): The stepmother who raised Rüstem. She has been convicted of murdering his father and is currently incarcerated.

The main character is positioned as an umbrella character, capable of understanding both cultures but burdened and worn out by the weight of this ability. Rather than situating the other characters within two main masses, the author has designed them as identities sharing common elements with each other. One of the significant outcomes of character conflict is the state of "alienated consciousness." This alienated consciousness is clearly observed (Kulak, 2020, pp. 37) in the main character.

CONCLUSION

The series "Şanzelize Düğün Salonu," produced and directed by Osman Nail Doğan and adapted from his own book into a screenplay by Tarık Tufan, possesses a significant structure that can be related to the theory of realism from a theoretical standpoint. It has been observed that this adaptation of a novel to cinema surpasses the critical perspective regarding realism theory. Such that, in this series' screenplay, where different human models are designed in the search for counterculture and sub-culture, characters have never been entirely detached from the image of realism. On the other hand, outcomes that can be described as surrealism and framed with a fairy tale analysis show that it is possible for a story to possess elements that can be described as mystical or surreal without detaching from the concept of reality. It is evident that, depending on the quality of the work presented by cinema and the concern for art, the audience can experience spiritual perceptions and feelings (Durak, 2023: 135). In this sense, the series also demonstrates that the story, constructed upon the concept of reality, gains extraordinariness through aesthetic and spiritual presentations.

"Films that do not adhere to the standard arrangement of introduction, development, and conclusion, display differences in terms of fictional narrative, exhibit variations in the use of technical equipment (such as the use of natural lighting, the incorporation of authentic sounds, etc.), and can include non-professional actors in roles, are examples of postmodernist cinema." (Bayrak, 2015, pp. 46).

"New societal designs are predominantly derived from the tensional relationship between the accumulation of critical thought and the claim of historical objectivity. The legitimate justification for these new societal designs is usually based on the humanization of life, bringing it to a condition that is worthy of humanity" (Kula, 2002, pp. 17).

The concept of "the Other" has been explored and conveyed across all disciplines worldwide. In the series, it is observed that significantly important data on this subject have been presented to us. We can say that these human stories, which transcend the idea of defining people with a fixed identity, are grounded in a post-humanist philosophy of life. However, as Fidan Terzioğlu rightly points out, we also witness that this philosophy has not devised a method that can analyze these identities and transcend them. From this perspective, it could be argued that Sufism, as a philosophy, offers a more meaningful and comprehensive response to this human-centered situation than its current counterparts. In this context, the series expresses itself through the lens of realism, sometimes clashing and at other

times intersecting with each other (Terzioğlu, 2022, pp. 15).

The phenomenon of being drawn into the depth of situation and image is directly proportional to the most impressive realism that has gained general acceptance in the last century, in terms of positioning the individual within an event with empathy, which is extremely important. The culture of Sufism, as well as those of entertainment and marriage, have been seen to contribute to the interpretation of cinema art without detaching from the concept of reality. When addressing the theme of reality, significant efforts have been expended to eliminate the potential negative prejudices caused by sensitive subjects such as anarchy and Sufism. To avoid criticism for not adapting to the necessities of the era, the philosophy of Sufism has been handled with care, and a work far more advanced than previous literary and cinematographic studies on this topic has been produced.

REFERENCES

- Ak, E. (2020). *Tarihsel Süreç İçerisinde Düğün ve Bir Eylem Sahası Olarak Düğün Törenleri*. (Unpublished Master Thesis). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Arslandaş, H. A. (2008). Kültür – Kişilik ve Kimlik. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi* 7 (1), 105-112.
- Aydınalp, H. (2014). Bir Karşıt Kültür Unsuru Olarak Çağdaş Tekfircilerin Türkiye de Dini Hayata Bakışı ve Anlamları. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 7, 47-68.
- Barthes, R. (1979). *Göstergebilim İlkeleri*. Kültür Bakanlığı Yay.
- Bayrak, T. (2015). *Türk Sinemasında Mekân Yaklaşımı: Yılmaz Güney'in "Yol ve Nuri Bilge Ceylan'ın "Kış Uykusu" Filmlerinin Mekânsal Çözümlemesi*. (Unpublished Master Thesis). Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 15 (1). 89-104.
- Durak, E. (2023). *Yeni Türk Sinemasında Tasavvuf İmgeleri*. (Unpublished Master Thesis). Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gök, C. (2007). Sinema ve Gerçeklik. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 112-123.
- Doğan, O. N. (2023). *Şanzelize Düğün Sarayı*, Türkiye, Tabii.
- Kolektif. (2016). *Sinema Kuramları II Beyaz Perdeyi Aydınlatan Kuramlar*. Ed. Zeynep Özarslan. Su Yayınevi.
- Kolektif. (2019). *Sinema Kuramları I Beyaz Perdeyi Aydınlatan Kuramcılar*. Ed. Zeynep Özarslan. Su Yayınevi.
- Özer, M. (2013). *Eyüp Tarihinde Gelenekli Bir Sanat Mahfili Sertarıkzâde Tekkesi*, Eyüp Belediyesi Kültür Yay.
- Kula, O. B. (2002) *Çoğulcu Düşünce-Karşıt Kültür Anadolu'da Karşıt Kültür Birikiminin Kökleri*. Büke Kitapları.
- Monaco, J. (2002). *Bir Film Nasıl Okunur*. Oğlak Yayınları.
- Odabaş, Battal. (2013). Zeynep Özarslan. (Ed.). Andre Bazin. *Sinema Kuramları I Beyaz Perdeyi Aydınlatan Kuramcılar*. (pp. 155-184). Su Yayınevi.
- Palabıyık, O. (2016). Bir Yazarı Sevmekle Komşuluk Etmek Aynı Şey Değil (Interview with Tarık Tufan). *ArtLiving Dergisi*. (Date of Access 18 Ekim 2023)
- Roth, L. M. (2006). *Mimarlığın Öyküsü*. Kabalcı Yay.
- Sönmez, M. F. (2014). Televizyon Dizilerinde Dindarlığın Temsili "Huzur Sokağı" Dizisi Üzerinden Bir İnceleme, *Atatürk İletişim Dergisi* 7. 113-126.
- Şengül, M. B. (2018). Aşkın Gölgesinde Bir Arayış Romanı: Şanzelize Düğün Salonu. *Journal of Turkology*, 28, 115-138.
- Terzioğlu, F. (2022). *İnsanı İnsan Yapan Nedir*. Metis Yay.
- Tufan T. (2005). *Şanzelize Düğün Salonu*. Profil Yay.
- Yalsızuçanlar S. (2014). *Rüya Sineması*. Palto Yay.
- Yıldız, P. (2007). Film Sahnelerinde Sosyo-Kültürel Yansımaları İlişkin Türkiye'den Seçilen Örneklerle Analiz Çalışması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 261-275.
- https://www.tabii.com/browse/149106_149112?dt=155752 (Date of Access 16 Ekim 2023)

SOSYAL PAYLAŞIM PLATFORMLARINDA BENLİK SUNUMU ÜZERİNE KURAMSAL BİR ÇERÇEVE

A THEORETICAL FRAMEWORK ON SELF-PRESENTATION ON SOCIAL NETWORKING PLATFORMS

Buğra ÇAVUŞOĞLU¹

ORCID: B.Ç. 0000-0001-8664-0997

Corresponding author/Sorumlu yazar:

¹ Buğra Çavuşoğlu

Sakarya University, Türkiye

E-mail/E-posta: bugracavusoglu@gmail.com

Received/Geliş tarihi: 19.08.2024

Similarity Ratio/ Benzerlik Oranı: %6

Revision Requested/Revizyon talebi:

19.08.2024

Last revision received/Son revizyon teslimi:

22.10.2024

Accepted/Kabul tarihi: 30.11.2024

Ethics Committee Permission/ Etik Kurul İzni:

There is no element in the study that requires ethics committee approval. / Çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir unsur bulunmamaktadır.

Citation/Atf: Çavuşoğlu, B. (2024). *Sosyal Paylaşım Platformlarında Benlik Sunumu Üzerine Kuramsal Bir Çerçeve*. Journal of Communication Science Researches, 5 (1), 53-62.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14250801>

Öz

Günümüzde internetin dönüştürücü gücüne sahip olan bireyler geleneksel iletişim biçimlerinden uzaklaşmış ve sosyal paylaşım platformları aracılığı ile dijital dünyada var olmaya başlamışlardır. Sosyal paylaşım platformlarının kullanım kolaylığı ve sınırlarının kullanıcılar tarafından belirleniyor olması beraberinde bazı değişimleri de getirmiştir. Çalışmada amaç yeni medya ve benlik kavramlarına yönelik bir literatür taraması yapılarak günümüzde sosyal paylaşım platformları üzerinden gerçekleştirilen benlik sunumuna yönelik daha önce yapılan çalışmalar ve tanımlar da göz önünde bulundurularak bir çerçeve oluşturulmasıdır. Sosyal paylaşım platformlarında bireyler gerek karşı tarafta yer alan bireylerin daha fazla ilgi ve beğenisini almak için gerekse gerçek dünyada sahip olmadığı, ulaşmak istediği benliğine ulaşabilmek için olduğundan farklı özellikler ile kendisini yansıtarak benliğini ve kimliğini şekillendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Sosyal Paylaşım Platformları, Benlik Sunumu.

Abstract

Today, individuals with the transformative power of the internet have moved away from traditional forms of communication and have begun to exist in the digital world through social media platforms. The ease of use of social media platforms and the fact that their limits are determined by users have brought about some changes. The aim of this study is to conduct a literature review on new media and self-concepts and to create a framework by considering previous studies and definitions on self-presentation carried out on social media platforms today. Individuals on social media platforms shape their self and identity by reflecting themselves with different characteristics in order to receive more attention and appreciation from the individuals on the other side and to reach the self they do not have in the real world and want to reach.

Keywords: New Media, Social Networking Platforms, Self-Presentation.

GİRİŞ

Günümüzde iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve kullanım kolaylığı sunan yeni medya ortamları, bireylerin gündelik yaşam pratikleri üzerinde ve içinde yer aldıkları toplumların davranışları üzerinde etkisini göstermektedir. Sosyal paylaşım platformları günümüzde bireyin içinde yer aldığı toplumsal gerçekliğe bir alternatif oluşturarak onun varlığını sürdürebileceği yeni bir düzen ortaya koymaktadır. İnternet altyapılarının ve taşınabilir cihazların herkes tarafından erişilebilir olması ile birlikte daha yoğun bir kullanım alanına sahip olan sosyal paylaşım platformları bireylerin bireyler ile iletişim kurarak sosyalleşmesinin ötesinde onların tüm dünyadan haberdar olmalarını ve kendi benliklerini sunmalarını sağlamaktadır.

Benlik, bireyin kendisine yönelik sahip olduğu deneyimlerinden, diğer bireylerin tepkilerinden ve bireyin içinde yer aldığı toplumsal grubun yaklaşımlarından oluşan zihinsel bir süreçtir (Mutlu, 2012, s. 45). Birey, diğer bireyler tarafından kişiliğinin nasıl görüldüğünü ve değerlendirildiğini tam olarak bilemez ancak bireyin kişiliğine yönelik oluşturulan yaklaşımlar, kendisini tanıma ve değerlendirme çabası olan benlik; onun diğer bireyler tarafından nasıl algılandığını ortaya koyma noktasında etkili olur (Köknel, 1986, s. 78). Bireyler, toplum tarafından algılanmak istedikleri şekilde benliklerini oluşturmaktadırlar. Benlik sunumu, bireyin içinde yer aldığı toplumda diğer bireyler tarafından algılanma biçimini kontrol etmesidir (Stefanone, 2010, s. 52). Dolayısı ile de diğer bireylerin algılarına yönelik fikir sahibi olmasalar da kendilerini algılanmak istedikleri şekilde gösterebilmektedirler.

Doğduğu ilk andan itibaren içinde yer aldığı toplumsal kurallara bağlı olan birey çeşitli görev ve sorumlulukları yerine getirmekte, çevresine uygun kimlik rollerini benimsemektedir. Modernleşme öncesi dönemde bireyin içinde yer aldığı toplumda sahip olduğu kişilik, meslek, aile ve çevre gibi özellikler onun kimliğinin belirlenmesinde etkili olurken teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişen toplumsal yapı ile birlikte birey kendi kimliği üzerinde kontrol yetkisine sahip olmaya başlamıştır. Yaşanan dönüşümlere bağlı olarak bireyler arası gerçekleştirilen yüz yüze iletişim süreci yerini sosyal paylaşım platformları üzerinden gerçekleştirilen iletişime bırakmış ve bu süreçte bireyler kimlikleri üzerinde yetkili konuma gelmişlerdir. Çünkü bireyin sosyal paylaşım platformlarında var olabilmesi için sadece bir profilinin bulunması yeterlidir. Oluşturulan profillerinde yaş, eğitim, cinsiyet, meslek gibi kişisel bilgiler diğer kullanıcıların bilmesi istenilen ölçüde düzenlenmektedir. Artık sahip olunan kimlikler, bireylerin içinde yer aldıkları topluma ve çevresel faktörlere bağlı olarak kazanılan kimlikler değil sosyal paylaşım platformları üzerinden diğer bireyler tarafından algılanmak istenilen görünümün oluşturulduğu kimliklere dönüşmüştür.

Farklı yaşam standartlarına sahip olan ya da farklı toplumlarda yaşayan bireyler sosyal paylaşım platformları üzerinden bir araya gelebilmektedirler. Görsel içerik paylaşımına izin veren birçok uygulama bireylere benliklerini istedikleri gibi sergileyebilecekleri demokratik ortamlar sunmaktadır (Nalçaoğlu, 2007, s. 46). Bireyin sosyal paylaşım platformlarında oluşturmuş olduğu profil tıpkı gerçek yaşamındaki kimliği gibi onun içinde yer aldığı toplulukta temsilini sağlamaktadır (Çetin, 2015, s. 780). Dolayısı ile sosyal paylaşım platformları çoğu zaman bireyler tarafından birer araç olmanın ötesine geçerek benlik sunumlarının gerçekleştirilmesi ve kimliklerin inşasında benimsenen birer araca dönüşmektedir (Göker, 2015, s. 394). Ancak bireylerin sosyal ağlarda oluşturmuş olduğu kimliğinin bütün özellikleri ile gerçeği yansıttığı söylenemez çünkü bireyler paylaşım platformlarında kimliğini oluştururken kendisinde beğendiği özelliklerini ön plana çıkartırken beğenmediğini özelliklerini de gizleme eğilimindedir.

Bireyin sürekli olarak başkaları tarafından beğenilme ve onlar tarafından takdir edilme arzusu onun sahip olduğundan farklı bir kimlik oluşturmaya ve oluşturduğu bu kimlik ile dijital ortamda yeni bir hayat sürmesine neden olmaktadır. Bu yaklaşımdan hareketle çalışmada öncelikli olarak yeni medya ve benlik sunumu kavramlarına yönelik bir literatür taraması yapılmış, literatür taraması sonucunda elde edilen bilgilerden hareketle bireylerin sosyal paylaşım platformlarında gerçekleştirmiş oldukları benlik sunumları tartışılmıştır.

YENİ MEDYA

Medya, bireylerin ve grupların içinde yer aldıkları toplumlara yönelik bilgi edinme ve sahip oldukları

bilgiler ile gündelik yaşam pratiklerini yeniden düzenlemeleri noktasında etkin bir role sahip olan mesajların bütünüdür (Karaman, 2016, s. 327). Teknolojik gelişmeler ile birlikte ortaya çıkan kitle iletişim araçları bir yandan bireyler arası iletişim süreçlerinde bir yandan da birey ve toplum arasındaki iletişim süreçlerinde etkisini göstermeye başlamıştır. Yaşanan bu gelişmelere bağlı olarak kitle iletişim araçlarının sahip olduğu etki ve meydanın işlevleri noktasında büyük değişimler yaşanmış ve günümüzde aktif bir kullanım alanına sahip olan yeni medya kavramı ortaya çıkmıştır.

İnternet teknolojik altyapısına ve bilgisayarlar arasında kurulan iletişim sistemlerine bağlı olarak varlığını sürdüren yeni medya, iletişim süreçlerinde etkisini göstererek bireylerin bilgiye daha hızlı ve daha kolay erişebilmelerine imkan tanımakta ve etkileşim kurma yeteneğini ön plana çıkarmaktadır (Köseoğlu, 2012, s. 433-435). Kavram olarak ilk kullanımı 1970'li yıllara dayanan yeni medya, bilgisayar teknolojileri ve ağ sistemlerinde yaşanan gelişmelerle birlikte 1990'lı yıllarda önem kazanmıştır (Thompson, 1995, s. 23-25). Günümüzde teknolojinin daha fazla kişi tarafından ulaşılabilir hale gelmesi ile birlikte yeni medya kavramının sahip olduğu anlam ve önem daha farklı boyutlara ulaşmıştır.

Binark (2007, s. 21) yeni medyayı, birbirinden farklı altyapı ve özelliklere sahip çeşitli görüntü, metin, ses gibi sistemleri tek bir araç üzerinde toplayabilme gücüne sahip olan bir araç, bir sistemler bütünü olarak tanımlamaktadır. Yeni medya bir araç ya da ortam olmanın ötesinde, bireylerin yaşam pratikleri üzerinde etkin bir role sahip olan, onları yönlendiren ve aynı zamanda dönüştüren bir sistemler bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Sahip olduğu bütün altyapısı ile yeni medya, daha önce hiç var olmamış bir teknolojik yenilik değil, kendisinden önce var olan bütün altyapı ve sistemleri bünyesinde barındıran, bir yanı ile onlarla aynı bir yanı ile de onlardan tamamen farklı bir ortam olma özelliğine sahiptir. Wardrip - Fruin ve Montfort (2003, s. 16-23) 6 temel önerme ile yeni medyayı tanımlamaktadırlar:

1. Yeni medya bir siber kültür değildir. Bilişim sistemlerine bağlı olarak mevcut kültür ile ilgilenmektedir.
2. Yeni medya, mesajlarını paylaşmak için bilgisayar teknolojilerini kullanmaktadır.
3. Yeni medya ortamlarında yer alan veriler geliştirilen çeşitli yazılımlar aracılığı ile kontrol edilmektedir.
4. Yeni medya ortamları, bireylerin içinde yer aldıkları kültürlerin ve geliştirilen yazılım teknolojilerinin bir arada olduğu sistemlerdir.
5. Yeni medya ortamları gelişimleri aşamasında çeşitli estetik yaklaşımlar ile ortaya çıkmaktadır.
6. Yeni medya, geleneksel yöntemlere bağlı olarak gerçekleştirilen ve yürütülen işlemlerin daha kısa süre içinde yapılmasına imkan tanımaktadır.

Yeni medya enformasyonun iletilmesinde, sunulmasında ve en önemlisi depolanması sürecinde geleneksel medyadan farklı yeni özellikler ile karşımıza çıkmaktadır (Balle & Eymery, 1991, s. 34). Yeni medya ile birlikte artık enformasyon daha hızlı sürede, daha geniş bir alıcı kitlesine ulaşabilmekte ve enformasyon sonsuza kadar depolanabilmektedir. Yeni medya bireylere içerikler üzerinde kontrol ve müdahale imkanı sunmaktadır (Aktaş, 2007, s. 1). Mesajın iletim sürecinin radyo sinyalleri, televizyon antenleri, televizyon alıcısı gibi araçlarla gerçekleştiği, hedef kitlenin mesajı kabul etmeme ya da mesaj üzerinde değişiklik yapma gücü bulunmadığı geleneksel medyanın aksine yeni medyada hedef kitle mesaj üzerinde istediği değişikliği yapma ve onu tekrar gönderme gücüne sahiptir (Çakır, 2007, s. 125). Asenkron özelliği ile geleneksel medyadan farklı olarak yeni medyada kullanıcılar istedikleri zaman ve istedikleri sürede gönderip alma imkanına sahiptirler.

Mekandan bağımsız bir kullanım özelliği sunan yeni medya ile birlikte bireyler birbirleri ile daha az fiziksel iletişime geçerken aynı zamanda oluşan sanal dünyalar ile de sosyalleşme imkanı bulmaktadırlar (Binark, 2007, s. 23). Sürekli ve kesintisiz iletişim imkanı sunan yeni medya aracılığıyla bireyler kısa bir süre içinde toplumsal olaylara dahil olabilmekte ve tepki verebilmekte, zamandan ve mekandan bağımsız bir şekilde iletişim kurarak bastırılmış olan grupların da düşüncelerini paylaşarak aktif birer yurttaş olmalarına imkan tanımaktadır. Özellikle sosyal paylaşım platformları ile birlikte bireyler sosyalleşme, diğer bireyler ile iletişim kurma ihtiyaçlarını sosyal paylaşım platformları üzerinden gerçekleştirilmeye başlamışlardır.

Topluluk halinde yaşayan bireyin kaliteli bir yaşam sürdürebilmesi sadece yeme, içme, barınma gibi ihtiyaçlarının karşılanması ile değil aynı zamanda içinde yaşadıkları toplumun diğer üyeleri ile sosyal bir yaşam sürmeleri ve kendi aralarında sosyal bir ağ oluşturmaları ile sağlanmaktadır. Çünkü sosyal bir varlık olan insanın yaşamının devamlılığını sağlayabilmesi çevresinde yer alan diğer bireyler ile ilişki kurmasını gerektirir (Coyle & Vaughn, 2008, s. 13). Yeni iletişim teknolojilerine bağlı olarak ortaya çıkan ve varlığını sürdüren sosyal medya, hedef kitlenin katılımına imkan sunan, bünyesinde yer alan gruplar ile çevrimiçi olarak etkileşim kurmaya yarayan, geliştirilebilir iletişim kanallarının bütünüdür (Tosun, 2010, s. 388). Genel olarak sosyal medya bireylerin sahip oldukları görüşleri, düşünce sistemleri ve yaşam biçimlerini çeşitli içerikler ile paylaşabilmesine imkan sunan ortamlardır.

Sosyal paylaşım platformları, herkesin rahat bir şekilde erişebilmesine imkan sunan, kişisel profillerin oluşturulabildiği ve mevcut profiller ile bireylerin iletişim kurmasına olanak sunan son teknoloji çevrimiçi iletişim araçlarıdır (Kirschner & Karpinski, 2010, s. 3). Kullanıcılar, kolay kullanım özelliğine sahip sosyal paylaşım platformlarında diğer kullanıcılar ile ilişkiler kurabilmekte, birbirleri ile irtibata geçebilmekte, içerik paylaşım kurdukları gruplar aracılığı ile sosyalleşebilmektedirler (Karadağ, 2010, s. 82). Ancak kolay kullanım ve hızlı iletişim imkanı sunan sosyal paylaşım platformları beraberinde yasadışı içeriklerin üretilmesi tanımadığımız kişiler ile kurulan iletişim ve pedofillerin varlığı, cinsel şiddet ve saldırganlık, kendine zarar vermeye yönelik içerikler, nefret söylemi, yanlış enformasyon, kişisel bilgilerin istismarı, mahremiyetin ihlali, siber zorbalık ve siber taciz gibi riskleri de getirmektedir (Binark, 2007, s. 165). Sahip olduğu bu riskler göz önünde bulundurulduğunda dikkat edilmesi gereken önemli nokta bireylerin sosyal paylaşım platformlarını kullanımları değil bireylerin bu platformları kullanımları sırasında sergilemiş oldukları benlikleridir.

Sosyal medya bireylerin deneyimlerini, bilgilerini paylaşabilmesine ve farklı bakış açılarını, çeşitli düşünceleri internet altyapısına ve bilgisayar teknolojilerine bağlı olarak web siteleri aracılığı ile özgürce ifade etmelerine yarayan bir yaşam alanıdır (Weinberg, 2009, s. 1). Sosyal medya, bireyin kimliğinin inşası sürecinde sunduğu çift yönlü etkileşim ile önemli bir yer edinmektedir. Yeni medya ortamları ile birlikte değişen sosyal etkileşime yönelik kurallar, benlik sunumu için yeni sistemlerin görünür hale gelmesine ve buna bağlı olarak bireylerin kimliklerini kişiselleştirebilecekleri ve kontrol edebilecekleri ortamların oluşmasına imkan vermiştir. Yeni medya ortamları ile birlikte birey kendi kimliğini doğrudan oluşturabilme ve benliğini istediği şekilde sunabilmektedir.

BENLİK SUNUMU

Benlik sunumu kavramı ilk olarak 1959 yılında Erving Goffman tarafından “Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu” isimli çalışmada kullanılmıştır. Gelişen internet teknolojileri ve artan kullanım kolaylığı ile birlikte sosyal paylaşım platformlarının gündelik yaşamımızın önemli bir parçası haline gelmesi sonucunda benlik sunumu, günümüzde sosyal paylaşım platformlarına yönelik yapılacak olan çalışmalar için önemli bir kuramsal dayanak noktasıdır. Bireyin sahip olduğu beğenilme arzusu, diğer bireyler üzerinde bırakacağı izlenim ve bütün bu süreçlere yönelik göstermiş olduğu çabaların bütünü olan benlik sunumu, bireylerin içinde yer aldıkları toplumdaki diğer bireylere karşı daha güzel görünebilmek ve onların üzerinde daha iyi bir izlenim bırakabilmek için göstermiş oldukları davranışlardır (Bilbil & Çerçi, 2015, s. 281). Benlik sunumu, bireyin düşünsel olarak oluşturduğu kimliğinin fiziksel yapısı ile birleşmesi, onu yönetmesidir.

Benlik sunumu, bireyin içinde yer aldığı toplumda elde ettiği deneyimler ve sahip olduğu bu deneyimler süresinde çevresinde bulunan diğer bireyler ile kurduğu ilişkilerin bir bütünüdür içinde yer aldığı topluluk ve gruplara yansıtılmasıdır (Mead, 2017, s. 165). Bireyin kendini beğenmesi ve hayran olması olarak ele alabileceğimiz narsisizmden farklı olarak benlik sunumu bireyin içinde yer aldığı toplumdaki diğer bireylerin kendisi hakkındaki düşüncelerini ve fikirlerini kontrol etmesi, onları yönlendirmesidir. Genel olarak benlik, kişiyi diğer kişilerden ayıran, onu kendi özellikleri çerçevesinde tanımlayan ve toplumda yer alan kişiler arasında bulunan farkları tanımlayan bir kavramdır (Hortaçsu, 2007, s. 11). Dolayısı ile de benliğin bireyin gerek düşünce sistemi gerekse davranış biçimi olarak diğer bireyler ile arasındaki fark olduğunu söyleyebiliriz.

Benlik, bireyin kendisi hakkında sahip olduğu bilgilerin, diğer bireylerin kendisine yönelik sahip oldukları görüşlerinden elde ettiği yansımalar ve bireyin kendisine yönelik yapılan değerlendirmelerin sonucunda ortaya çıkmaktadır (Ertürk, 2010, s. 98). “Ben kimim” sorusuna verilen yanıt olan benlik, birey olarak kendimize yönelik sahip olduğumuz bilgilerin bir bütünüdür. Doğduğu ilk günden itibaren bireyin kendini keşfetmesi ile başlayan ve devam eden bir süreç olan benlik aynı zamanda bireyin içinde yer aldığı toplum tarafından da şekillenmektedir (Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2014, s. 250). Bireyin kendini tanıma süreci olan benlik, içinde yer alınan toplumla kurulan etkileşim, sahip olunan kişisel görüş ve düşünceler ile zaman içinde gelişip değişmektedir.

Birey, bulunduğu toplumda ve içinde yer aldığı sosyal gruplarda varlığını sürdürebilmek için sürekli olarak benliğini geliştirme çabası içine girmektedir. Çünkü benlik bireylerin toplumsal yaşamlarında ve oluşturdukları sosyal çevrelerinde kendilerini diğer birey ya da gruplara etkili bir şekilde ifade etmeleri noktasında önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireysel bir gelişim süreci olan benlik, toplumsal yapıdan etkilenip şekillendiği için zamana ve mekana bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bazı toplumlarda hoş görülen davranışlar diğer toplumlar tarafından hoş karşılanmayıp büyük tepkiler alabilmektedir. Farklı gelişim evrelerinde farklı toplumlarda yetişen bireylerin sergilemiş oldukları benlikleri de birbirlerine göre farklılık gösterecektir (Hayes, 2011, s. 28). Benlik, gelişen ve değişen bir yapıya sahip olduğu için bireylerin yaşamları boyunca tek tip bir benlik yaklaşımı sergilemesi beklenemez.

Goffman (2014, s. 40-81) bireyin diğer bireyler ile kurmuş olduğu etkileşim sürecinde kendini sunum biçimi, şekillendirdiği karakter ve bu karaktere yönelik izlemiş olduğu stratejileri ifade eden benlik sunumu davranışı sırasında bireylerin sergilemiş oldukları sunum davranış değişkenlerini şu şekilde sıralamaktadır:

- Dramatik canlandırma, bireyin içinde yer aldığı toplumdaki diğer bireylere karşı toplumsal yararı da göz önünde bulundurarak sergilemiş olduğu davranışları ifade eder.
- İdealize etme, bireyin sergilemiş olduğu davranışları sırasında toplumun anlayış ve beklentisine uymak amacıyla sadece olumlu özelliklerini sergilemesidir.
- İfade denetiminin elde tutulması, bireyin içinde yer aldığı toplumda olumsuz tepkiler almamak için üstlendiği rollere uygun olarak davranış göstermesidir.
- Yanlış sunum, bireyin diğer bireylere karşı sergilediği rolün inandırıcı olmasının simgeler, sembollerin ve toplumsal ve kültürel değerlerin doğru bir şekilde kullanılması gerektiğini ifade eder.
- Gizem yaratma, bireyin kuracağı ilişkiler sırasında toplumsal ya da kişisel mesafesini koruması ve kendisi hakkındaki bazı bilgileri sunmamasıdır.
- Gerçeklik ve düzmece, bireyin göstermiş olduğu performansı sırasında gerçek benliğini ortaya koyması ya da üstlenmiş olduğu rol çerçevesinde sergilemiş olduğu sahte performansdır.

İçinde yer aldığı toplum ve çevresi ile bir ilişki içinde olan birey, çevresi tarafından sürekli olarak izlenildiği düşüncesinden hareketle kendisine yönelik olumlu düşüncelerin oluşturulması için iletişim halinde olduğu kişiyi memnun etme ve kendi sosyal benliğini oluşturma olmak üzere iki farklı yaklaşım ile benliğini sunmaktadır (Baumeister, 1984, s. 13). Birey ve çevresi arasında kurulan bu ilişki sonucunda ise bireyin sahip olduğu kişilik özelliklerini ya da içinde yer aldığı topluluğun farklı yanlarını tanımlayan, onun için anlamlı olan özelliklerin bütününe meydana getiren kimliğin inşası gerçekleşir (Giddens, 2008, s. 1065). Benlik sunumu davranışının temelinde belirli bir kimliğe sahipmiş gibi davranma; o kimliğe ya da istenilen niteliğe gerçekten sahip olmak kadar büyük önem taşıdığı düşüncesi yer almaktadır (Uğurlu, 2015, s. 238). Yeni medya ortamlarının gündelik yaşamda kendisine daha büyük bir yer edinmesi ile birlikte benlik sunumu oluşan yeni kamusal alanda görünür olmanın ötesine geçerek bireyin var olmasının temeli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal bir varlık olan bireyin, içinde yer aldığı toplulukta kendisine yönelik hangi bilgileri topluluk ile paylaşacağı, kimliğini nasıl göstereceği benliğini sunum stratejilerine bağlıdır. Benlik sunum stratejisi, kişisel bilgilerin gösterilmesi aşamasında ya da ideal benliğin sergilenmesi noktasında hangi bilgilerin kullanılacağıdır (Schau & Gilly, 2003, s. 385). Benlik sunum stratejileri bireyin kendini ifade etmesini

kolaylaştıran araçlardır ve bireylerin sahip oldukları olumsuz yönlerini gizlemeleri benlik sunum stratejilerini aktif bir biçimde kullandıklarını göstermektedir (Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2014, s. 256). Bireyler, diğer insanların kendileri hakkında sahip oldukları düşüncelerini şekillendirebilmek ve özellikle de onların görüşlerini kendi istedikleri yöne çekebilmek için benlik sunum stratejilerinden yararlanmaktadır.

SOSYAL PAYLAŞIM PLATFORMLARINDA BENLİK SUNUMU

İnternet altyapısında meydana gelen gelişmelere bağlı olarak bireylerin gündelik yaşamlarında da dönüşümler yaşanmaya başlamıştır. Gelişen internet teknolojilerinin kitle iletişim araçlarına uyumlu bir şekilde çalışması ile birlikte bireyler ağlar üzerinden paylaşım yapma ve gerek yaptıkları paylaşımlarda gerekse kurdukları iletişimde hızlı geri dönüş alma imkanına sahip olmuşlardır (Kırık, 2013, s. 75). Yaşanan bu dönüşüm sonucunda gazete, dergi, televizyon, radyo gibi geleneksel kitle iletişim araçları bireylerin gerçekleştirmiş olduğu iletişimde yetersiz kalmış ve sosyal paylaşım platformları yaşamın her alanına etki etmeye başlamıştır. Gündelik yaşamın önemli bir kısmında etkisini gösteren sosyal paylaşım platformları ile birlikte birey daha etkin bir konuma gelmiş ve bu platformlar küreselleşen dünyada, modern toplumların benliklerinin sunumu ve benliklerini oluşturmaları noktasında etkili olmaya başlamıştır.

Üretilen her türlü içeriğin daha hızlı bir şekilde diğer bireyler ile paylaşılabilmesine ve diğer kullanıcılar ile daha hızlı bir iletişim kurulabilmesine olanak tanıyan sosyal paylaşım platformları sahip olduğu bu özellikleri ile bireylerin gündelik yaşam pratiklerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Daha samimi bir iletişim imkanı sunan yüz yüze iletişimin, sosyal paylaşım platformları üzerinden sürdürülmesi bireylerin kimliklerini olduğundan farklı olarak gösterebilecekleri bir ortam hazırlamıştır (Barıtcı & Fidan, 2018, s. 41). Yeni medya ortamlarında bireyin sunmuş olduğu benlik, gerçek yaşamda diğer bireylere karşı göstermiş olduğu benliğinden daha farklı bir yapıya sahiptir (Çalışır & Çakıcı, 2015, s. 275). Çünkü birey yeni medya ortamlarında yaşamak istediği ancak farklı çevresel ve kişisel nedenlerden dolayı yaşayamadığı, olmak istediği benliğini sergilemektedir.

Sosyal paylaşım platformları ile içinde yer aldığı sanal kültür bireye, yaşamın maddi sorunlarını unutturmanın yanı sıra kendisini farklı yollarla ifade etmesine izin vermekte ve bireyleri sınırlarını kendi hayal dünyalarının belirlediği, yapay olarak üretilmiş olan bir sistemin içinde yer almaya davet etmektedir (Schroeder, 1994, s. 524-525). Sosyal paylaşım platformlarının kullanıcıyı sürekli olarak paylaşım yapmaya yönlendirmesi sonucunda kimliğini sergilemek zorunda kalan birey fotoğraf paylaşmak, gruplara üye olmak, yorum yazmak için kimlik oluşturmak zorundadır. Tıpkı gündelik yaşamda olduğu gibi bireyler arası etkileşimin ön planda olduğu sosyal paylaşım platformlarında bireyin sahip olduğu beğenilme arzusu yapılan paylaşımlarda etkisini göstermektedir. Birey göz önünde olmak, diğer bireyler tarafından görülmek ve en önemlisi de kendisini özel hissetmek için en iyi olduğu görselleri, en düzgün olduğunu düşündüğü içerikleri paylaşır. Goffman (2016, s. 30), bireyin yeni medya ortamlarında sergilemiş olduğu bu davranışı idealize performans olarak ifade etmektedir. Bu yaklaşıma göre bireyler tıpkı tiyatro oyunlarında olduğu gibi kendisini izleyen insanların olduğu düşüncesinden hareketle davranışlarını olumlu bir imaj oluşturacak şekilde, onlar tarafından beğenilme arzusu ile gerçekleştirir. Sosyal paylaşım platformları sahip olduğu özellikleri ile bireylere performanslarını en iyi şekilde sergileme imkanı sunmaktadır.

Kişilerarası iletişimden boş zaman değerlendirmeye kadar birçok işleve sahip olan yeni medya bireylerin kimlik oluşumları üzerinde etkili olmaktadır. Örneğin, geleneksel medyadan farklı olarak anlık geribildirim alabilme imkanı sunan yeni medya ile birlikte bireyler takipçilerinden almış oldukları bildirimler ile paylaşımlarını şekillendirebilmekte ve kimliklerini kendilerine yönelik beklentilere göre şekillendirebilmektedirler. Dolayısı ile de sosyal paylaşım platformları, kimi zaman doğrudan kimi zaman da dolaylı olarak bireylerin yapmış oldukları paylaşımlar üzerinden bireylerin benliğini etkilemektedir. Bireyin çeşitli bilgiler ile oluşturduğu sosyal medya hesapları onun benliğine yönelik ayrıntılı bir fikir sunmaktadır. Ertürk ve Eray (2016) yaptıkları çalışma sonucunda bireylerin kendilerini sunma davranış biçimlerini şu şekilde sıralamıştır:

- Kendini ifşa, sosyal paylaşım platformlarında durum ve profil güncelleme, sanatsal ve kültürel

etkinlikler paylaşma, gündelik olaylara dair paylaşımlar yaparak bireyler benliklerini sunmaktadır.

- Duygusal ifşa, bireylerin yaşantılarından çeşitli anları paylaşarak kendilerini diğer bireylere karşı sunmalarıdır.
- İlgi çekme, bireyler yeni medya ortamlarını içinde yer aldıkları toplumda diğer bireylerin ilgisini çekmek amacıyla kullanılmaktadırlar.

Sosyal paylaşım platformları ile benlik sunumları üzerinde daha fazla kontrol imkanına sahip olan birey oluşturmuş olduğu yeni kimlikleri ile mucizeler yaratabileceğini düşünmektedir (Castells, 2002, s. 213). Dijital dünyada birey hiçbir şekilde yaşlanmayan, hastalanmayan, herhangi bir zarar görmeyen bir bedene sahip olabilir ve sahip olduğu bu bedenle şahane evlerde sonsuz bir yaşam sürebilir. Çünkü herkes kontrolün tamamen kendisinde olduğu ikinci bir hayat ister ve bu hayatı çevrimiçi dünyada tasarlayabilir (Hood, 2012, s. 315). Dijital ortamlarda kendi kimliklerini oluşturarak sanal hayatlarını kurma ve kurdukları bu sanal hayatlar ile sanal toplulukların içinde yer alma imkânı elde eden bireyler yeni davranış kalıpları ve yaklaşımlar geliştirerek dijital bir kültür inşa etmektedirler (Yıldırım & Becan, 2018, s. 160). Oluşturulan bu yeni kültür bireylerin gerçek kimliklerinin ötesinde, onlardan izler taşıyan aynı zamanda da onlardan bağımsız değerlerden meydana gelmektedir. Yapılan paylaşımlarda kullanılan dil, paylaşımın türü ve içerik diğer kullanıcılara bireyin sahip olduğu benliği hakkında fikir vermektedir. Birey her ne kadar kendine yeni bir kimlik oluşturuyor olsa da oluşturulan kimlik bireyin gerçek benliği ile bir ilişki içindedir.

SONUÇ

Yeni medya ortamlarında yaşanan gelişmeler ve buna bağlı olarak toplumsal yapıda meydana gelen değişimler ile birlikte artık bireyler pasif birer izleyici konumunda olmaktan çıkmış ve kendi takipçileri üzerinde etkisi ve gücü olan aktif birer kullanıcı haline dönüşmüştür. Özellikle gerek kullanım kolaylığı gerekse sahip olduğu teknolojik özellikleri ile sosyal paylaşım platformları bireylerin gündelik yaşamlarının merkezi haline gelmiştir. İnternet teknolojilerinin gündelik yaşamın her alanında etkisini göstermesi ile birlikte teknoloji odaklı bir yaşam süren bireyler, gerçek yaşamlarında sergilemiş oldukları benlik sunum davranışlarını sanal dünyada da göstermeye başlamışlardır.

Yeni medya, geleneksel medyadan farklı olarak bireye daha fazla kontrol imkanı vermektedir. Gündelik yaşamda sergileyeceği kimliği üzerinde sınırlı bir kontrol gücüne sahip olan birey dijital dünyada kimliği üzerinde kontrol sahibidir ve kimliğini istediği gibi şekillendirebilmektedir. Bireyler elde ettikleri bu kontrol gücü ile çevrimiçi benlik sunumlarında, benliklerinin hangi yönlerini sunacakları ya da sunmayacaklarını belirleyebilmektedirler. Sosyal paylaşım platformlarında, kullanıcıların profillerinde yer alan bilgiler, yaptıkları paylaşımlar kendilerinin olumlu özelliklerini ön plana çıkarmakta, olumsuz olduğunu düşündükleri özelliklerini gizlemektedirler.

Goffman (2016, s. 15-28), bireylerin günlük yaşamlarında tiyatro oyunlarında sergilenen performanslara benzer bir performans sergilediklerini ve bu performanslar aracılığı ile seyirciler ya da gözlemciler olarak ifade edebileceğimiz, kendisini izleyen insanların beğenebileceği olumlu bir imaj oluşturabileceklerini belirtmektedir. Performans bireyin belirli bir gözlemci kitlenin karşısında her zaman göstermiş olduğu ve izleyiciler üzerinde etkisi olan davranışlardır, vitrin ise bireyin sergilediği performans sırasında bilinçli ya da bilinçsiz olarak kullandığı kalıplaşmış ifadelerdir (Goffman, 2014, s. 33). Goffman'ın yaklaşımı çerçevesinde sosyal paylaşım platformlarının birer sahne, bu platformlar üzerinde paylaşım yapan bireylerin oyuncu, bireylerin sergilemiş oldukları benlikleri, yapmış oldukları paylaşımları performans ve sosyal paylaşım platformları üzerinde sahip oldukları takipçileri de onların izleyicisi rolünü üstlenmektedir.

Bireylerin sahip oldukları benlikleri onların kimliklerinin oluşturulması üzerinde etkili olmaktadır. Benlik, bireyin duygu ve düşünceleri ile birlikte içinde yer aldığı toplumda ve ait olduğu grubun etkisi ile birlikte şekillenen, onu tanımlayan niteliklerin tamamını ifade ederken kimlik ise bireyin çevresi tarafından tanınmasında etkin rol oynayan özelliklerin bütünüdür. Kimlik bireyin benden kim olduğuna doğru yolculuğunu ifade etmektedir. Kimlik, bireyin çevresi ile kurduğu ilişkilere bağlı olarak gelişir ve kurulan bu ilişkiler sonucunda birey yeni kimlikler elde etmeye başlar. Sosyal paylaşım platformlarında

bireyin çevresi ile kurduğu iletişimin daha kolay olması ve benliğini istediği şekilde tanımlayabilmesi sonucunda kısa bir süre içinde birey yeni kimliklere sahip olmaktadır.

Bireylerin benliklerinin inşasında duygu ve düşüncelerinin yanı sıra içinde yer aldıkları toplumda yer alan diğer bireyler ve çevresel faktörler etkili olmaktadır. Özellikle kullanıcıların sosyal paylaşım platformlarındaki hesaplarında yer alan bilgiler, bireylerin benlik sunum davranışlarını şekillendirmektedir. Bireyler kişisel bilgi alanlarını istedikleri gibi doldurabilmekte ve arzuladıkları benliklerini diğer kullanıcılara karşı istedikleri gibi sunabilmektedirler. Kullanıcılar kişisel bilgi kısmında yaşadıkları şehir, cinsiyet, ilgi alanları, doğum tarihi gibi kendileri hakkında diğer kullanıcıların bilmesini istedikleri içerikleri paylaşmaktadırlar. Kişisel bilgiler bir yandan bireyin diğer kullanıcılar ile içinde yer aldığı toplulukta ayırt edilmesini sağlarken bir yandan da onun arzuladığı benliğinin sunulması noktasında etkisini göstermektedir.

Yeni medya ortamlarında birey kurduğu ilişkide kullandığı iletişim biçimleri ile karşı tarafta oluşturmak istediği izlenimi oluşturabilmekte ve kendi istediği imajını yansıtabilmektedir. Benliğin kurgulandığı sosyal paylaşım platformları kusursuzluğu yaratarak her insanın kendisini özel hissetmesini sağlamaktadır. Sosyal paylaşım platformları bireye kendisini görmek istediği daha başarılı, daha iyi, daha güzel, daha zengin, daha yetenekli gibi farklı kimliklere sahip olabileme imkanı sunmaktadır. Yurdigül ve Elitaş (2015) gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda bireylerin daha fazla beğenilme psikolojisi ile mahremiyet sınırlarını aşabildiklerini ve çeşitli yöntemler ile fazla beğeni alma çabasına girdiklerini belirtmiştir.

Yeni medya ortamları bireylerin hem gerçek benliklerini hem de sahip olabilecekleri olası benliklerini deneyimleme ya da sahip oldukları imkanlardan daha fazlasına ulaşabilmelerini sağlamaktadır. Bireyler oluşturdukları çevrimiçi profilleri ile fiziksel dünyanın sınırlarını ortadan kaldırarak kendilerini istedikleri biçimde ifade edebilecekleri bir dünyaya dahil olmaktadır. Kırık ve Yazıcı (2017) tarafından yapılan çalışmaya göre bireyler kendilerini nasıl görmek istiyorlarsa sosyal paylaşım platformlarındaki paylaşımlarını ona göre şekillendirmektedirler. Ancak çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre bireylerin gerçek benlikleri, yapmış oldukları paylaşımlar ile aykırı özelliklere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum bizlere dijital ortamların bireylere istedikleri benlikleri oluşturabilme imkanı verdiğini ama aynı zamanda da kendi benliklerinden de uzaklaşmalarına neden olduğunu göstermektedir.

Sosyal paylaşım platformlarında bireyler hedef kitesinde yer alan takipçilerinin ilgisini çekebilmek adına çoğu zaman gerçek duygu ve düşüncelerini olduğu gibi paylaşmak yerine hedef kitlesinin bakış açısına göre yorumlayarak paylaşmakta ya da takipçilerinin ilgisini çekeceğini düşündüğü gerçek olmayan içerikler üretmektedir. Beğenilme arzusunun ön planda olduğu sosyal paylaşım platformlarında bireylerin oluşturduğu benlik her geçen gün gerçeklikten daha fazla uzaklaşmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, C. (2007). Yeni medyanın geleneksel medya ile karşılaştırılması. Gülbuğ Erol (Ed.), *Medya üzerine çalışmalar* içinde. Beta Yayınları.
- Balle, F. & Eymery, G. (1991). *Yeni medyalar* (M. S. Şakiroğlu, Çev.). İletişim Yayıncılık.
- Barıtcı, F. & Fidan, Z. (2018). Sosyal ağlarda benlik sunumuna dair bir distopya: Black Mirror dizisi örneği. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 54, 37-63.
- Baumeister, D. M. (1984). Role of self-presentation and choice in cognitive dissonance under forced compliance: necessary or sufficient causes? *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 5-13.
- Bilbil, E. K. & Çerçi, M. (2015). Sosyal medyada benlik sunumu: Facebook üzerine bir analiz. Deniz Yengin (Ed.), *Sosyal medya araştırmaları* (281-293) içinde. Paloma Yayınevi.
- Binark, M. (2007). *Yeni medya çalışmaları*. Dipnot Yayınları.
- Castells, M. (2002). *Gerçek sanallık kültürü*. Cogito Yayınları.
- Coyle, C.- L. & Vaughn, H. (2008). Social networking: communication revolution or evolution? *Bell Labs Technical Journal* 13 (2), 13-17.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel gazetecilik karşısına internet gazeteciliği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal*

- Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1), 123-149.
- Çalışır, G. & Çakıcı, F. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında sosyal medyada kurulan benlik inşasının temsili. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 10 (10), 267-290.
- Çetin, E. (2015). Sosyal paylaşım ağlarında fotoğraf, yer/mekân bildirim paylaşımları ve mahremiyet: Facebook örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (41), 779-788.
- Ertürk, Y. D. (2010). *Davranış bilimleri*. Kutup Yıldızı Yayınları.
- Ertürk, Y. D. & Eray, T. E. (2016). Fenomenolojik bir kavram olarak kendilik ve sosyal ağlarda kendilik sunumu ile narsistik eğilimler ilişkisi: iletişim fakültesi (i.ü.i.f.) öğrencileri üzerine bir ön çalışma. *Intermedia International e-Journal*, 12-29.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. Kırmızı Yayınları.
- Goffman, E. (2014). *Günlük yaşamda benliğin sunumu*. (B. Cezar, Çev.). Metis Yayınları.
- Göker, G. (2015). İletişimin McDonaldlaşması: sosyal medya üzerine bir inceleme. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (2), 389-410.
- Hayes, N. (2011). *Psikolojiyi anlamak*. Optimist Yayın ve Dağıtım.
- Hood, B. (2012). *Benlik yanılması: sosyal beyin kimliği nasıl oluşturur*. (E. Özdemir, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Hortaçsu, N. (2007). *Ben biz siz hepimiz toplumsal kimlik ve gruplararası ilişkiler*. İmge Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar: sosyal psikolojiye giriş*. Evrim Yayınevi.
- Karadağ, L. (2010). *İnternet sizi bekliyor*. Mess Yayıncılık.
- Karaman, K. (2016). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4 (1), 326-350.
- Kırık, A. (2013). Gelişen web teknolojileri ve sosyal medya bağımlılığı. Kırık, A. ve Büyükaslan, A. (Ed.). *Sosyalleşen birey: sosyal medya araştırmaları* (s. 69-101) içinde. Çizgi Kitapevi.
- Kırık, A. M. & Yazıcı, N., (2017). Instagram örneği üzerinden sosyal medyada hikaye anlatıcılığı. *Erciyes İletişim Dergisi* 5(2), 82-100.
- Kirschner, P.- A. & Karpinski, A.- C. (2010), Facebook and academic performance,. *Computers in Human Behavior*, 26 (6), 1237-1245.
- Köknel, Ö. (1986). *İnsanı anlamak*. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köseoğlu, Ö. (2012). Halkla ilişkilerde yeni medyanın kullanımı. Aylin Göztaş Pira, Füsün Topsüner (Ed.). *Stratejik halkla ilişkiler yönetimi, araştır, planla, uygula, değerlendir* (s. 421-455) içinde. Seçkin Yayıncılık.
- Mead, G. H. (2017). *Zihin, benlik ve toplum*. Heretik Yayınları.
- Mutlu, E. (2012). *İletişim sözlüğü*. Sofos Kıta Basın Dağıtım Yayıncılık.
- Nalçaoğlu, H. (2007). İnternet ve görselin imhası: internet içeriğini analiz etmek için kuramsal model arayışları. Mutlu Binark (Ed.). *Yeni medya çalışmaları* (s. 46-68) içinde. Dipnot Yayınları.
- Schau, H. & Gilly, M. (2003). We are what we post? self-presentation in personal web space. *Journal of Consumer Research* 30 (3), 385-404.
- Schroeder, R. (1994). Cyberculture, cyborg post-modernism and the sociology of virtual reality technologies. *Futures*, 26 (5), 519-528.
- Stefanone, M. (2010). The relationship between traditional mass media and social media: reality television as a model for social network. *Journal of Broadcasting and Electronic Media* (3), 508-552.
- Thompson, J. B. (1995). *The media and modernity: a social theory of the media*. Polity Press.
- Tosun, N.- B. (2010). *İletişim temelli marka yönetimi*. Beta Yayıncılık.
- Uğurlu, Ö. (2015). Kadının benlik sunumunun güncel bir aracı olarak sosyal ağlar tasarım unsuru: kusursuzlaştırma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 231-248.
- Wardrip- Fruin, N. & Montfort, N. (2003). *The new media reader*. The MIT Press.
- Weinberg, T. (2009). *The new community rules: marketing on the social rules*. O'Reilly.
- Yıldırım, G. & Becan, C. (2008, Ekim, 18-19). *Kişisel marka iletişimi sürecinde sosyal medyada benliğin sunumu: instagram'da sporcular üzerinden bir araştırma* [Bildiri sunumu]. Mersin Üniversitesi Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu.

Yurdigül, Y. & Elitaş, T. (2015). Sosyal medyada bir mahremiyet sorunu olarak voyörizm (Instagram örneği). “*Medya ve Mahremiyetin Sınırları*” *Ulusal Sempozyumu*, 237-244.

ACCEPTANCE CONDITIONS FOR ARTICLES

*The title of the article must be written in, bold and big letters, 14 font size, times new roman font and centered.

*The name of the writer(s) should be centered and written in times new roman font and 11 font size.

*The title of the writer(s), the institutional information, and email addresses should be centered and written in arial font and 11 font size (the information should be listed under the name of the writer(s)).

*The abstract should be written in Turkish and in English. It should be between 150-250 words, written in times new roman font, 11 font size with a 1 line spacing, and the paragraph justified.

*The English and Turkish articles should mention the aim and method of the study. The articles which do not mention these will not be evaluated.

*There should be a maximum of five key words listed under the abstracts.

Download article format:

E-mail your manuscripts to:

ibadergi@gmail.com

MAKALE YAZIM KURALLARI*

ÖNEMLİ: Lütfen Dergipark ana sayfamızda yer alan makale yazım şablonunu dikkate alınız.

Yazım kuralları, American Psychological Association (APA) 7. baskısı gözetilerek hazırlanmıştır.

Yapılan ön incelemede yazım kurallarına uymadığı tespit edilen makaleler reddedilir. Reddedilen makaleler düzeltilmiş dahi olsa tekrar önerilmesi durumunda kabul edilmez. Alıntılarının tamamı Word dosyası içinde yer alan Başvurular/References sekmesi içerisinde yer alan alıntı ekle

1. Makale şablonu: Makale önerileri mutlaka derginin web sitesi (Dergipark > IBAD > Yazım Kuralları > Makale Şablonu ya da <https://dergipark.org.tr/tr/download/journal-file/24645>) üzerinden makale taslağı dosyası indirilerek hazırlanmalıdır. Makale şablonu makale formatı ile ilgili her türlü ayrıntının (başlık, yazar adı, adresi, öz, altbaşlıklar, tablo, şekil, kaynakça, font tipi, büyüklüğü vs.) hangi biçimde yazılacağını açıklamaktadır. Yazarlar makalelerini bu şablonun içine şablona uygun biçimde yazarak farklı isim ve dosya türü ([.docx](#)) olarak kaydetmeli ve sisteme yüklemelidir.

2. Öz/Abstract: 150-250 kelimelik Türkçe **öz** ve İngilizce **abstract** yazılmalıdır. Öz içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve tablo numaralarına atıf yapılmamalı ve dipnot kullanılmamalıdır.

3. Anahtar sözcükler/Keywords: Türkçe ve İngilizce özetlerin altında 3-9 sözcükten oluşan anahtar sözcükler (*keywords*) verilmelidir.

4. Ana Metin: Makaleler öz, abstract, şekil ve tablo yazıları ve kaynakça dahil 5.000---8.000 kelime arasında olmalıdır. Metin içinde vurgulanması gereken kısımlar için koyu font (**bold**) veya **çift tırnak** (“”) kullanılmamalı bunun yerine *eğik harfler* kullanılmalıdır. Nokta/Virgül, çift tırnak bitişinin içinde; diğer noktalama işaretleri (iki nokta, noktalı virgül...vb.) dışında yer almalıdır. Metinde hem tırnak işareti hem de eğik harfler gibi çifte vurgulamalara yer verilmemelidir (bkz. <https://apastyle.apa.org>). Metnin genel kullanımında noktadan sonra, parantezden önce boşluk konularak cümleye devam edilmelidir. Yazı tipi Times New Roman ve 11 punto olmalıdır. Ana başlık 14 punto olmalıdır.

5. Tablolar: Tabloların numarası ve başlığı bulunmalıdır. Tablolar sıra sayısı verilerek numaralandırılır. Makalede yer alan tüm tablolara metin içinde referans verilmelidir (Tablo 1).

Tablonun üstüne tablo numarası (**bold**) yazılır, tablo numarasının yanına ilk kelimenin baş harfi büyük olmak üzere tablo adı/açıklaması yazılır.

Tablo 1. İletişimin alt disiplinleri (Bayrak, 2022, s. 36)

6. Şekiller: Kaynak olarak kullanılacak görsellerin telif haklarından, kalitesinden ve yayımlanıp yayımlanmamasından yazar sorumludur.

Makalede resim, fotoğraf, nota ya da özel çizimler varsa bu belgeler **kısa kenarı 10 cm olacak şekilde 300 PPI (300 pixels per inch)** kalitesinde taranmalıdır. Şekiller ayrı ayrı sıra sayısı verilerek numaralandırılmalı ve makalede yer alan **tüm şekillere metin içinde referans verilmelidir.**

Makaledeki görseller için kullanılan kaynaklar (basılı veya çevrimiçi resim, fotoğraf, grafik, şekil, nota vb.) görselin altında verilmelidir ve **Online Kaynaklar, Görseller, Resimler, Nota** vs. gibi ayrı başlıklar **kullanılmamalıdır.**

Ayrıca tüm görseller için hem metin içinde atıfta hem de görselin altındaki başlıkta **sadece Şekil (Figure) ifadesi kullanılmalıdır. Resim, fotoğraf, grafik, şekil, nota vb. görseller için resim, fotoğraf, grafik, şekil, nota vb. ifadeler kullanılmamalıdır.** Şekilin altına numarası (bold) yazılır, şekil numarasının yanına ilk kelimenin baş harfi büyük olmak üzere (italik) şekil ismi, gerekirse yanına notlar (eser, yazar, yıl, sayfa, telif hakkı..vb.) yazılır.

7. Dipnot: Dipnot **kaynak göstermek için kullanılmamalı**, dipnot kullanımına yalnızca açıklayıcı ek bilgileri için başvurulmalı ve otomatik numaralandırma yoluna gidilmelidir. Dipnotlarda kaynak göstermek için, metin içi kaynak gösterme yöntemleri kullanılmalıdır. **Dipnot kelime uzunluğu 60 kelime sayısından daha az olmalıdır. Atıflar için dipnot kullanılmamalıdır.**

8. Alıntılar: Yazar doğrudan ya da dolaylı olarak yaptığı tüm alıntılara atıfta bulunmalıdır. Doğrudan alıntı yaparken eğer alıntılanan bölüm **40 kelimeyi geçerse blok alıntı olarak yazılmalıdır.** Blok alıntıda çift tırnak kullanılmamalı, ek bir girintiyle alıntı verilmemeli ve kapanış parantezinden önce nokta eklenmelidir (bkz. <https://bit.ly/3vKyZqx>).

Örn:

-Researchers have studied how people talk to themselves:

Inner speech is a paradoxical phenomenon. It is an experience that is central to many people's everyday lives, and yet it presents considerable challenges to any effort to study it scientifically. Nevertheless, a wide range of methodologies and approaches have combined to shed light on the subjective experience of inner speech and its cognitive and neural underpinnings. (Alderson-Day & Fernyhough, 2015, s. 957)

40 kelimedenden az ise bu alıntı metinde çift tırnak içinde verilir. Alıntıya metnin ortasındaki cümlelerde yer verilmişse, alıntı yapılan kısım çift tırnak içinde verildikten hemen sonra parantez içinde kaynağa gönderme (atıf) yapılır.

bkz. <https://bit.ly/3KLQHhD>

9. Metin içi atıflar:

-Tüm göndermeler parantez içinde ve aşağıdaki biçimde yazılmalıdır.

Tek yazarlı çalışmaya genel göndermelerde;

Tunalı (1996), ...; Tunalı'ya (1996) göre.....; (Tunalı, 1996). Tek yazarlı çalışmanın alıntı yapılan belirli bir yerine göndermelerde;

(Artun 2003, s. 11).

-İki yazarlı göndermelerde yazar soyadları arasında ‘ve’ İngilizce metinler için ise ‘and/&’ kullanılmalıdır.

İki yazarlı çalışmalara göndermelerde;(Al ve Soydal, 2014, s. 290).

-Üç ve daha fazla yazarlı göndermelerde yalnızca ilk yazarın soyadı ve “vd.” ya da “et al.” ifadesi kullanılır (ilk kullanımdan itibaren):

(Hargreaves vd., 2003).

-- Aynı parantez içerisinde yapılan çoklu göndermelerde, ilk yazarın soyadına göre alfabetik sırada; aynı yazar ise geçmişten güncele yıl sırasıyla belirtilmelidir:

(Akbulut ve Doğan, 2013; Şencan, 2003; Tonta, 2010)

(Doğan, 2000, 2004, basım aşamasında)

-Yayın tarihi olmayan yapıtlarda ve yazmalarda yalnızca yazarların adı; (Seydî)

-Yazarı belirtilmeyen ansiklopedi vb. yapıtlarda ise kaynağın ismi, varsa cilt ve sayfa numarası yazılmalıdır. (Britannica 8, 2010, s. 189)

-İkincil kaynaktan yapılan alıntılarda yalnızca ikincil kaynak esas kaynakça listesinde gösterilir. Birincil kaynak sadece yazar adı ve kaynak tipi (kitap, makale, günlük vs.) bahsedildikten sonra, ikincil kaynak “aktaran” şeklinde belirtilir.

Eleştirmen Laverdant’ın ifade ettiği gibi “.....” (aktaran Artun 2003, s. 11).

veya

“... ..” (Laverdant’tan aktaran, Artun 2003, s. 11).

-- Kişisel görüşmeler, metin içinde soyadı ve tarih belirtilerek gösterilmeli; kaynaklarda (ek/arşiv kısmıyla belirtilmediği müddetçe) belirtilmemelidir.

“Gerekirse kaset alıp çalışıyoruz. Müşteriye karşı yok, yok” (K. Ürün, kişisel görüşme, 15 Temmuz, 1997).

-Çok nadir olarak yazar soyadı ve tarih bilgisinin ikisi de parantezsiz ve metnin bir parçası şeklinde kullanılabilir.

Konuyla ilgili olarak Edzan’ın 2008 yılında gerçekleştirmiş olduğu çalışma örnek gösterilebilir.

-Kişisel görüşme dışındaki künyeler, yıl ve ay bilgisini birlikte içeriyor olsa bile, göndermede sadece yıl bilgisi kullanılmalıdır.

-- Yayın yılı tam olarak bilinmeyen klasik eserler için yayın yılı kısmında çev. kısaltması ile birlikte çeviri yılı ya da sür. kısaltması ile birlikte kullanılan sürümün (versiyonun) yılı verilir. Klasik eserin orijinal tarihi biliniyorsa o da gönderme içinde kullanılır.

(Aristotle, çev. 1931)

(Balzac, 1836, çev. 1941)

-- Yazar olarak bir grup/tüzel kişi (dernekler, şirketler, devlet kurumları ve diğer çalışma grupları gibi) ifade ediliyorsa bu gruba ilişkin ad bilgisi metin içindeki göndermede oldukça açık ve anlaşılır biçimde verilmelidir. Grup adı bazı durumlarda kısaltılabilir. Eğer grup adı uzunsa, kısaltma herkesçe anlaşılır oluyorsa veya ada yönelik zaten bilinen bir kısaltma var ise ilk kullanımda hem açık hali hem kısaltma hali kullanılıp, sonraki kullanımlarda ise sadece kısaltma kullanılabilir. Eğer grup adı kısa ise veya kısaltması herkesçe anlaşılır olmuyorsa tüm göndermelerde adın açık hali yazılır.

(Cümlenin sonunda) İlk gönderme:

(Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu [TÜBİTAK], 2013)(Cümlenin sonunda) İkinci ve sonraki göndermeler

(TÜBİTAK, 2013)

(Cümlenin içerisinde) İlk gönderme

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK, 2013)(Cümlenin içerisinde) İkinci ve sonraki göndermeler

TÜBİTAK (2013)

-Parantez içinde yapılacak bir açıklama esnasında gönderme yapılması gerekirse tarih için köşeli parantez değil,

virgöl kullanılmalıdır. (Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Doğan, 2010)

10. Kaynakça

Kaynakça metnin sonunda, yazarların soyadına göre alfabetik olarak aşağıdaki örneklere göre yazılmalıdır. Kaynakları göstermek için **Kaynakça** dışında hiçbir başlık (**URL, İnternet kaynakları, Görseller, Resimler, Fotoğraflar** vb.) **kullanılmamalıdır**. Başlıktaki ve alt başlıktaki ilk kelimenin ilk harfi ve eğer varsa özel adların **ilk harfleri büyük, diğerleri küçük** yazılmalıdır. Kaynaklar, bir yazarın birden fazla yayını olması halinde, yayımlanış tarihine göre sıralanmalı; bir yazara ait aynı yılda basılmış yayınlar ise (1980a, 1980b) şeklinde gösterilmelidir. Çevrimiçi kaynak gösterilmesi durumunda “DOI:”, “Erişim adresi:” ifadeleri yerine doğrudan link yazılmalı; “Erişim adresi” ifadesi yalnızca erişim tarihi verilmesi gereken durumlarda kullanılmalıdır.

Kitapların gösterilmesi

Eser başlığı özel harfler dışında küçük harf kullanılarak, italik yazılmalıdır.

bkz. <https://bit.ly/39Frs3G>

Yazar, A. A. (Yıl). *Eserin başlığı*. Yayıncı.

Yazar, A. A. (Yıl). *Eserin başlığı*.

<http://www.xxxxxxxxxx> Yazar, A. A. (Yıl). *Eserin*

Özer, Y. (2002). *Müzik etnografisi*. Dokuz Eylül

Yayımları.(Özer, 2002)

Foucault, M. (2007). *Cinselliğin tarihi* (H. U. Tanrıöver, Çev.). Ayrıntı

Yayımları.(Foucault, 2007)

Saygun, A. A. (1936). *Türk halk musikisinde pentatonizm*. Numune

Matbaası.(Saygun, 1936)

Saygun, A. A. (1937). *Rize Artvin ve Kars havalisi türkü, saz ve halk oyunları hakkında bazı malûmat*.Nümune Matbaası.

(Saygun, 1937)

-20 ye kadar tüm yazarlar yazılır, yazar sayısı 21 ve daha fazla olduğunda ise ilk 19 yazarın soyadı ve adı yazılıp üç nokta eklenir ve son yazarın adı ile yazar kısmı kapatılır.

Soyadı, A.A., Soyadı, B.B., Soyadı, C.C., Soyadı, D.D., Soyadı, E.E., Soyadı, F.F., Soyadı, G.G., Soyadı, H.H., Soyadı,

I.I., Soyadı, J.J., Soyadı, K.K., Soyadı, L.L., Soyadı, M.M. , Soyadı, N.N., Soyadı, O.O., Soyadı, P.P., Soyadı, Q.Q.,Soyadı, R.R., Soyadı, S.S., . . Soyadı, W.W.

-Basılı kitabın elektronik sürümü:

“Erişim adresi:” ifadesi olmadan, doğrudan link vererek (hyperlink) yazılmalıdır, “Erişim adresi” ifadesi yalnızca erişim tarihi verilmesi gereken durumlarda kullanılmalıdır:

Morville, P. ve Rosenfeld, L. (2006). *Information architecture for the World Wide Web* (3. bs.). [Adobe Digital Editions sürümü]. <http://shop.oreilly.com/home.do>

-Sadece elektronik sürümü olan kitap:

O’Keefe, E. (t.y.). *Egoism & the crisis in Western values*. <http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp?itemID=135>

Çocuk kitaplarının gösterilmesi

bkz. <https://bit.ly/3KNtcVn>

-İllustratörüyle yazarı aynı olma durumunda:

Yazar S, A. (Yıl). Kitap ismi (Yazar/Çizer ismi, Illus.). Yayıncı.

Crimi, C. (2019). Küçük garip robotlar (C. Luyken, Illus.).

Candlewick Press.(Crimi, 2019)

Pitman, G. E. (2016). This day in June (K. Litten, Illus.). Magination Press.(Pitman, 2016)

-İllustratörüyle yazarı farklı olma durumunda:

Yazar S, A. (Yıl). Kitap ismi (Çizer ismi, Illus.). Yayıncı.

Beaton, K. (2016). *Kral bebek* (K. Beaton, Illus.). Arthur A. Levine Books.(Beaton, 2016)

-Dizinin parçası olma durumunda (Seri/Dizi başlığı kitap başlığına eklenmemelidir):

Yazar S, A. (Yıl). Kitap ismi (Çizer ismi, Illus.). Yayıncı.

O'Connor, J. (2017). *Nancy Clancy, late-breaking news!* (R. Preiss Glasser, Illus.). HarperCollins Publishers.
(O'Connor, 2017)

-Yeniden basılması durumunda:

Yazar S, A. (Yıl). *Kitap ismi* (varsa özel baskı bilgileri) (Çizer ismi, Illus.). Yayıncı. (Orjinal çalışma yayın tarihi bilgisi)

Numeroff, L.J. (2007). *Fareye bir çerez verirseniz* (varsa özel baskı bilgileri) (F. Bond, Illus.). Laura Geringer Books.(Orjinal çalışma 1985'te yayınlanmıştır)
(Numeroff, 1985/2007)

Dini eserlerin referans gösterilmesi

bkz. <https://bit.ly/3LQRLSO>

Kitap formatındaysa kitapların gösterimine; websitesi formatındaysa web kaynakları gösterimine uygun yapılır. Yazarı bilinmeyen eser başlığındaki formata uygun gösterilebilir.

The Bhagavad Gita (E. Easwaran, Trans.; 2nd ed.). (2007). The Blue Mountain Center of Meditation.(The Bhagavad Gita, 2007)

King James Bible. (2017). King James Bible Online. <https://www.kingjamesbibleonline.org/> (Original work published 1769)

(King James Bible, 1769/2017)

-Açıklamalı dini eser:

Kaiser, W. C., Jr., & Garrett, D. (Eds.). (2006). *NIV archeological study bible: An illustrated walk through biblical history and culture*. Zondervan.

Sözlüklerin gösterilmesi

bkz. <https://bit.ly/3vKc52k>

-Çevrimiçi sözlük

Çevrimiçi sözlükler güncellendiği ve arşivlenmediği için tarih bilgisi eklenmelidir:

American Psychological Association. (n.d.). Just-world hypothesis. In *APA dictionary of psychology*. Retrieved January 18, 2020, from <https://dictionary.apa.org/just-world-hypothesis>

(American Psychological Association, n.d.)

Merriam-Webster. (n.d.). Semantics. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved January 4, 2020,

from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/semantics> (Merriam-Webster, n.d.)

-Basılı sözlük

American Psychological Association. (2015). Mood induction. In *APA dictionary of psychology* (2nd ed.: 667).

(American Psychological Association, 2015)

Merriam-Webster. (2003). Litmus test. In *Merriam-Webster's collegiate dictionary* (11th ed.: 727). (Merriam-Webster, 2003)

-Wikipedia (Vikipedi)

Yağlı boya. (2019, 8 Aralık). *Wikipedia* içinde. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Oil_painting&oldid=929802398

("Yağlı Boya," 2019)

Editörlü kitapların gösterilmesi

-Kitabın tamamı için:

bkz. <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples/book-references#2>

- Editör (Ed.). (Yıl). *Eserin başlığı* (s. xxx-xxx). Yayıncı.

- Editör (Ed.). (Yıl). *Eserin başlığı* (s. xxx-xxx). Yayıncı. <http://www.xxxxxxxxxxx>

- Editör (Ed.). (Yıl). *Eserin başlığı* (s. xxx-xxx). Yayıncı. xxxxxxxxxxxxx

Kesharwani, P. (Ed.). (2020). *Nanotechnology based approaches for tuberculosis treatment*. Academic Press.

(Kesharwani, 2020)

Torino, G. C., Rivera, D. P., Capodilupo, C. M., Nadal, K. L., & Sue, D. W. (Eds.). (2019). *Microaggression theory: Influence and implications*. John Wiley & Sons. <https://doi.org/10.1002/9781119466642>

(Torino et al., 2019)

-Kitap içi bölüm gösterilecekse:

bkz. <https://bit.ly/3LIE2gC>

--- Yazar, A. A. ve Yazar, B. B. (Yıl). Bölüm ya da giriş başlığı. A. Editör, B. Editör ve C. Editör (Ed.), *Kitap başlığı* (s. xxx-xxx) içinde. Yayıncı.

- Yazar, A. A. ve Yazar, B. B. (Yıl). Bölüm ya da giriş başlığı. A. Editör ve B. Editör (Ed.), *Kitap başlığı* (s. xxx-xxx) içinde. <http://www.xxxxxxxxxxx>

--- Yazar, A. A. ve Yazar, B. B. (Yıl). Bölüm ya da giriş başlığı. A. Editör, B. Editör ve C. Editör (Ed.), *Kitap başlığı* (s. xxx-xxx) içinde. xxxxxxxxxxxxx

(Sayfa numarası yoksa kitap ismi yeterlidir.)

Aron, L., Botella, M., & Lubart, T. (2019). Culinary arts: Talent and their development. In R. F. Subotnik,

P. Olszewski-Kubilius, & F. C. Worrell (Eds.), *The psychology of high performance: Developing human potential into domain-specific talent* (pp. 345–359). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000120-016>
(Aron et al., 2019)

-Yeniden basımı yapılmış editörlü kitap örneği:

Bronfenbrenner, U. (2005). The social ecology of human development: A retrospective conclusion. In U. Bronfenbrenner (Ed.), *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development* (pp. 27–40). SAGE Publications. (Reprinted from *Brain and intelligence: The ecology of child development*, pp. 113–123, by F. Richardson, Ed., 1973, National Educational Press)

Ders/Kurs Materyallerinin gösterilmesi

Editörlü kitap biçimiyle yapılır:

(bkz. <https://bit.ly/3kFsDIQ>)

-Yazarı belli olan materyaller için:

Elders, M. (2019). Neighborhood watch: Social media in the community. In M. Elders (Ed.), *POL 241: Politics and activism in the 21st century* (pp. 34–41). American University.
(Elders, 2019)

-Yazarı belli olmayan materyaller için:

Diagram of the tibia–basitarsis joint in *Apis melifera*. (2015). In B. Haave (Ed.), *NEU 451: Movement and perception* (pp. 44–45). St. Ambrose University.
("Diagram of the Tibia–Basitarsis Joint in *Apis melifera*," 2015)

Makalelerin gösterilmesi (Dergi)

Eser başlığı özel harfler dışında küçük harf kullanılarak, regular fontla; dergi adı büyük harf ve italik fontla yazılmalıdır.

(bkz. <https://bit.ly/3wpEudt>)

<https://www.scribbr.com/apa-examples/journal-article/>

--- 3'ten fazla yazarı olan kitap/derginin metin içi atıflarında ilk kullanımdan itibaren "ilk yazar vd., yıl" ya da "ilk yazar et al., yıl" ifadesi kullanılabilir.

Yayınlanmış, yayınlanmak üzere gönderilmiş ya da baskıdaki makale yazımları genel olarak şu şekildedir:

Last name, Initials. (Year). Article title. *Journal Name*, Volume (issue), page range. <https://doi.org/xxxx>

Last name, Initials. (Year). Article title [Unpublished article]. Department Name, University Name.

Last name, Initials. (in press). Article title. *Journal Name*.

McAdams, S., Winsberg, S., Donnadieu, S., De Soete, G., and Krimphoff, J. (1995). Perceptual scaling of synthesized musical timbres: Common dimensions, specificities, and latent subject classes. *Psychological Research*, 58, 177-

192. (McAdams vd., 1995)

Nattiez, J.J. (1983). Some aspects of Inuit vocal games. *Ethnomusicology*, 27 (3), 457-475. (Nattiez, 1983)

-İngilizce çalışmalarda Türkçe bir kaynağa gönderme yapılıyorsa ve yerine and ifadesi, Türkçe bir çalışmada İngilizce bir kaynağa gönderme yapılıyorsa and yerine ve ifadesi kullanılmalıdır:

Nielsen, B. G. ve Borlund, P. (2011). Information literacy, learning, and the public library: A study of Danish high school students. *Journal of Librarianship and Information Science*, 43, 106-119.

10.1177/0961000611408643

(Nielsen ve Borlund, 2011, s. 110)

--- İngilizce çalışmalarda orijinal dili Türkçe olan bir makaleye atıf yapılıyorsa makale adı gibi bilgilerin köşeli parantez içinde İngilizce karşılığı ile birlikte verilmesi gerekir:

Al, U., & Tonta, Y. (2004). Atıf analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar [Citation analysis: Sources cited in dissertations completed at Hacettepe University Department of Librarianship]. *Bilgi Dünyası*, 5, 19-47. Retrieved from <http://bd.org.tr/>
(Al & Tonta, 2004, s. 20)

--- Bir dergideki özel sayı kapsamında yayınlanan makale:

Last name, Initials. (Ed. or Eds.) (Year). Title of issue [Special issue]. *Journal Name*, Issue (Volume).

--- Chen, H. (Ed.). (2005). Intelligence and security informatics [Özel sayı]. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 56(3).

DOI numarası olan elektronik makaleler

“DOI:” ifadesi kullanılmadan doğrudan link vererek (hyperlink) yazılmalıdır.

Chan, H. F., Guillot, M., Page, L. ve Torgler, B. (2015). The inner quality of an article: Will time tell? *Scientometrics*, 104: 19-41. 10.1007/s11192-015-1581-y
(Chan vd., 2015)

DOI numarası olmayan elektronik makaleler

Al, U. ve Soydal, İ. (2014). Kütüphan-e Türkiye Projesi: Halk kütüphanesi kullanım araştırması. *Türk Kütüphaneciliği*, 28, 288-307. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK>

(Al ve Soydal, 2014)

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme [Öz]. *Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. <http://ab2015.anadolu.edu.tr/index.php?menu=5&submenu=27> (Çınar vd., 2015)

Al, U., Sezen, U. ve Soydal, İ. (2012). Türkiye'nin bilimsel yayınlarının sosyal ağ analizi yöntemiyle değerlendirilmesi (Proje No. SOBAG 110K044). http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TPRJ&ano=148763_5bfd45f7c15921f84b92a17425cbb301

(Al vd., 2012)

-Kaynak zaman içinde değişime uğramadıkça erişim tarihi eklenmez.

Bilgi mimarisi. (2014, 20 Aralık). *Vikipedi* içinde. Erişim adresi (8 Mayıs 2015):http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_mimarisi

Teknik raporlar ve araştırma raporları

Yazar, A. A. (1998). Çalışmanın başlığı (Rapor No. xxx). Yayıncı.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, Bilgi Toplumu Dairesi. (2015). 2015-2018 Bilgi toplumu stratejisi ve eylem planı (Yayın No. 2939). <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/Attachments/649/2015-2018%20Bilgi%20Toplumu%20Stratejisi%20ve%20Eylem%20Plan%C4%B1.pdf>

Türkiye Bilişim Derneği, Bilişim Kentleri Çalışma Grubu. (2013). Bilişim kentleri kılavuzu (5. sürüm). http://www.tbd.org.tr/usr_img/raporlar/BK-KILAVUZ--SON.pdf

Farmer, L. ve Stricevic, I. (2011). Using research to promote literacy and reading in libraries: Guidelines for librarians (IFLA Professional Report No.125). <http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professionalreport/125.pdf>

Aslan, D., Vefikuluay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T ve Temel, F. (2008). Ankara'da iki hemşirelik yüksek okulunun birinci ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerinin flört şiddetine maruz kalma, flört ilişkilerinde şiddet uygulama durumlarının ve bu konudaki görüşlerinin saptanması araştırması (Teknik rapor).

http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/Sayfa_Dosya/flort_siddeti.pdf

-Broşür:

Cedars-Sinai. (2015). Human papillomavirus (HPV) and oropharyngeal cancer [Brochure]. <https://www.cedars-sinai.org/content/dam/cedars-sinai/cancer/sub-clinical-areas/head-neck/documents/hpv-throat-cancer-brochure.pdf>

(Cedars-Sinai, 2015)

-Basın bülteni:

U.S. Food and Drug Administration. (2019, November 15). FDA approves first contact lens indicated to slow the progression of nearsightedness in children [Press release]. <https://www.fda.gov/news-events/press-announcements/fda-approves-first-contact-lens-indicated-slow-progression-nearsightedness-children>

(U.S. Food and Drug Administration, 2019)

Veri Seti Referanslarının Gösterimi:

(bkz. <https://bit.ly/3ylo6xb>)

Açık kaynaklarda arşivlenmiş verilerin ikincil analizlerini yapmak veya mevcut çalışmada sunulacak kendi veri arşivinizin alıntıları için kullanılabilir:

O'Donohue, W. (2017). *Content analysis of undergraduate psychology textbooks* (ICPSR 21600; Version V1) [Data set]. ICPSR. <https://doi.org/10.3886/ICPSR36966.v1>

(O'Donohue, 2017)

Tanımlama Klavuzlarının Kullanımı:

(bkz. <https://bit.ly/3ycnV7f>)

American Psychiatric Association. (1980). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (3rd ed.).

(American Psychiatric Association, 1980)

World Health Organization. (2016). *International statistical classification of diseases and related health problems* (10th ed.). <https://icd.who.int/browse10/2016/en>

(World Health Organization, 2016)

Tüzel yazarlı ya da yazarı olmayan çalışmalar

Yazarı kuruluş, kurum, dernek gibi bir grup olan çalışmalar için yazar kısmında kuruluş/kurum/dernek adının kısaltması değil açık adı kullanılmalıdır.

TKD. (2014). [> değil >](#) Türk Kütüphaneciler Derneği. (2014).

OECD. (2010). [> değil >](#) Organisation for Economic Co-operation and Development. (2010).

Bilimsel toplantı ve sempozyumlar

(bkz. <https://bit.ly/3LIG4gK>)

Sunum, başlıktan sonra köşeli parantez içinde “[Konferans oturumu], [Bildiri sunumu], [Poster oturumu]...vb” tanımlarının biriyle açıklanabilir.

Evans, A. C., Jr., Garbarino, J., Bocanegra, E., Kinscherff, R. T., & Márquez-Greene, N. (2019, August 8– 11). *Gun violence: An event on the power of community* [Conference presentation]. APA 2019 Convention, Chicago, IL, United States. <https://convention.apa.org/2019-video>

(Evans et al., 2019)

Elektronik özet:

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). *Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme* [Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. [http://ab2015.anadolu.edu.tr /index.php?menu=5&submenu=27](http://ab2015.anadolu.edu.tr/index.php?menu=5&submenu=27)

(Çınar vd., 2015)

Cacioppo, S. (2019, April 25–28). *Evolutionary theory of social connections: Past, present, and future* [Conference presentation abstract]. Ninety-ninth annual convention of the Western Psychological Association, Pasadena, CA, United States. <https://westernpsych.org/wp-content/uploads/2019/04/WPA-Program-2019-Final-2.pdf>

(Cacioppo, 2019)

Dergide/Kitapta yayınlanmış bildiri:

Dergi makaleleri ve editörlü kitaplarla aynı formatla yazılmalıdır:

Duckworth, A. L., Quirk, A., Gallop, R., Hoyle, R. H., Kelly, D. R., & Matthews, M. D. (2019). Cognitive and noncognitive predictors of success. *Proceedings of the National Academy of Sciences, USA*, 116(47), 23499–23504. <https://doi.org/10.1073/pnas.1910510116>

(Duckworth vd., 2019)

Kushilevitz, E. ve Malkin, T. (Eds.). (2016). *Bilgisayar bilimlerinde ders notları: Cilt. 9562*. Kriptografiteorisi. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-662-49096-9>

(Kushilevitz ve Malkin, 2016)

-Kitap bölümü:

Bedenel, A.-L., Jourdan, L., & Biernacki, C. (2019). Probability estimation by an adapted genetic algorithm in web insurance. In R. Battiti, M. Brunato, I. Kotsireas, & P. Pardalos (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 11353. Learning and intelligent optimization* (pp. 225–240). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-05348-2_21

(Bedenel et al., 2019)

Tezlerin gösterilmesi

(bkz. <https://bit.ly/3MOoNCY>)

Küçükbebe, M. (2008). *Batı ve Türk müziği üsluplarında anlam üretme aracı olarak kemanın sonolojik analizi* (Tez No. 1235) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi. Ulusal Tez Merkezi].(Küçükbebe, 2008)

Kabir, J. M. (2016). *Factors influencing customer satisfaction at a fast-food hamburger chain: The relationship between customer satisfaction and customer loyalty* (Publication No. 10169573) [Doctoral dissertation, Wilmington University]. ProQuest Dissertations & Theses Global.

(Kabir, 2016)

Miranda, C. (2019). *Exploring the lived experiences of foster youth who obtained graduate level degrees: Self-efficacy, resilience, and the impact on identity development* (Publication No. 27542827) [Doctoral dissertation, Pepperdine University]. PQDT Open. <https://pqdtopen.proquest.com/doc/2309521814.html?FMT=AI>

(Miranda, 2019)

Yazarı belli olan gazete ve dergi yazıları için

(bkz. <https://bit.ly/3kEfMR0>)

Bruni, F. (2003, 26 Aralık). Pope pleads for end to terrorism and war. *New York Times*:21.(Bruni, 2003)

Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*.

Schwartz, F., & McBride, C. (2019, November 18). Trump administration says Israeli settlements aren't illegal. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/trump-administration-to-say-israeli-illegal>.

Copyright © Journal of Communication Science Researches – JCSR

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ibadergi>

settlements-arent-illegal-11574104691

Yalnızca internet yayını yapan gazeteler için aşağıdaki web sitesi kullanım biçimi kullanılır:

Ahmad, J., & Shalizi, H. (2019, November 19). U.S., Australian hostages freed by Afghan Taliban in swap. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taliban/u-s-australian-hostages-freed-by-afghan-taliban-in-swap-idUSKBN1XT0GF>

Yazarı belli olmayan gazete ve dergi yazıları

The United States and the Americas: One History in Two Halves. (2003, 13 Aralık). *Economist*, 36. (United States and the Americas, 2003)

Strong afterchocks continiue in California. (2003, 26 Aralık). *New York Times* [Ulusal Baskı.]. s.23. (Strong aftershocks, 2003)

Web Sitesi

-Yazarı ve tarihi belli olan elektronik gazete ve dergi yazıları

Artun, A. (2013, 10 Eylül). Sanat tarihinin ilk kitabı. *e-skop sanat tarihi eleştiri*.

<http://www.e-skop.com/skopbulten/sanat-tarihinin-ilk-kitabi/1477> (Artun, 2013)

Giovanetti, F. (2019, November 16). Why we are so obsessed with personality types. *Medium*. <https://medium.com/the-business-of-wellness/why-we-are-so-obsessed-with-personality-types-577450f9aee9>

World Health Organization. (2018, May 24). *The top 10 causes of death*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>

-Yazarı belli olmayan elektronik gazete makaleleri

Bu acıları gördükten sonra, neleri kafaya takmışız diye gülüyorum. (2012, 18 Mart). *Milliyet Gazetesi*.

<http://www.milliyet.com.tr/pazar/bu-acilari-gordukten-sonra-neleri-kafaya-takmisiz-diye-guluyorum-1516722>

(“Bu acıları gördükten sonra”, 2012)

Australia fires: ‘Catastrophic’ alerts in South Australia and Victoria. (2019, November 11). <https://www.bbc.com/?news/?world---australia---50483410>

(“Australia fires,” 2019)

-Yazarı ve tarihi belli olmayan internet kaynakları

Hacettepe Üniversitesi. (t.y.). *Misyon, vizyon ve değerler*. <http://hacettepe.edu.tr/hakkinda/misyonvizyondegerler>

(Hacettepe Üniversitesi, t.y.)

U.S. Census Bureau. (n.d.). U.S. and world population clock. U.S. Department of Commerce. Retrieved January 9, 2020, from <https://www.census.gov/popclock/>

-Kişisel görüşme(röportaj)

Arşivlenen gazete/web sitesinde yayımlandıysa yukarıdaki biçimler kullanılabilir, bunun dışındaki kişisel görüşmelerde (yüz yüze, e-posta...vb.) aşağıdaki biçim örnekleriyle kullanılabilir (kaynakçada belirtilmesine gerek yoktur):

Another researcher stated that the results so far looked “very promising” (A. Smith, personalcommunication, July 15, 2015).

When contacted for comment, Johnson stated that the controversy was “absurd” (H. Johnson, email, March 5, 2019).

Members of the online community followed the controversy closely, with one user referring to it as a “media circus”

(G. Richards, comment in a private Facebook group, April 25, 2018).

-İnternet mesaj panoları, elektronik mesajlaşma listeleri ve diğer çevrimiçi topluluklar

(bkz. <https://bit.ly/37gueek>)

Yazar, A. A. (Yıl, Gün Ay). *Postanın başlığı* [Biçim tanımı]. <http://xxxx>

Öztürk, O. (2015, 29 Mayıs). Yanıt: Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nü tercih edecek öğrenciler için genel bilgiler [Haber grubu yorumu]. <http://www.bbyhaber.com/bby/2012/07/22/bilgi-vebelge-yonetimi-bolumunu-tercih-edecek-ogrenciler-icin-genel-bilgiler/#comment-15752>

Yılmaz, D. (2010, 16 Mart). İntihal suç mu? [Blog yazısı]. <http://bilkentistan.blogspot.com.tr/2010/03/intihal-suc-mu.html>

Madran, O. (2015, 16 Nisan). BBY262 Web tasarımı dersi uygulaması [Video]. <https://www.youtube.com/watch?v=rfsQHHi3tPE>

Facebook

News From Science. (2019, June 21). *Are you a fan of astronomy? Enjoy reading about what scientists have discovered in our solar system—and beyond? This* [Image attached] [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/ScienceNOW/photos/a.117532185107/10156268057260108/?type=3&th eater>

National Park Service. (n.d.). *Home* [Facebook page]. Facebook. Retrieved January 12, 2020, from <https://www.facebook.com/nationalparkservice/>

Instagram

Philadelphia Museum of Art [@philamuseum]. (2019, December 3). *It's always wonderful to walk in and see my work in a collection where it's loved, and where people are* [Photograph]. Instagram. <https://www.instagram.com/p/B5oDnnNhOt4/>

National Geographic [@natgeo]. (n.d.). *IGTV* [Instagram profile]. Instagram. Retrieved December 8, 2019, from <https://www.instagram.com/natgeo/channel/>

LinkedIn

American Psychological Association. (2019, December 9). *Last month, APA joined more than 40 national and international psychology organizations to explore ways to collaborate and use psychological* [Thumbnail with link attached] [Post]. LinkedIn. https://www.linkedin.com/posts/american-psychological-association_how-psychologists-are-combating-climate-change-activity-6609801161937612800-GvdC

John Tyler Community College. (n.d.). *Home* [LinkedIn page]. LinkedIn. Retrieved January 9, 2020, from <https://www.linkedin.com/school/john-tyler-community-college/>

Online Forum (ekşi sözlük, reddit...vb.)

Little, J. [j450n_1]. (2018, December 12). *I'm the first person in the world with a neural-enabled prosthetic hand. Using an specialized prosthetic and a device implanted* [Online forum post]. Reddit. https://www.reddit.com/r/AMA/comments/a5jxbe/im_the_first_person_in_the_world_with_a/

(Little, 2018)

haffy-1223. (2018, September 12). What do you think while on the launchpad about to launch? [Comment on the online forum post *I'm NASA astronaut Scott Tingle. Ask me anything about adjusting to being back on Earth after my first spaceflight!*]. Reddit. https://www.reddit.com/r/IAmA/comments/9fagqy/im_nasa_astronaut_scott_tingle_ask_me_anything/e5v0027/

TikTok

Cook, P. [@chemteacherphil]. (2019, November 19). *Alkali salts get lit. #chemistry #chemteacherphil#scienceexperiments #foryou #jobforme #trend #featurethis #science #vibecheck* [Video]. TikTok. <https://vm.tiktok.com/xP1r1m>

(Cook, 2019)

Witherspoon, R. [@officialreasetiktok]. (n.d.). *vSCO mom* [TikTok profile]. TikTok. Retrieved January 12, 2020, from <https://vm.tiktok.com/xS3B86>

(Witherspoon, n.d.)

Twitter

APA Databases [@APA_Databases]. (2019, September 5). *Help students avoid plagiarism and researchers navigate the publication process. More details available in the 7th edition @APA_Style table* [Image attached] [Tweet]. Twitter. https://twitter.com/APA_Databases/status/1169644365452578823

Jordan, M. B. [@michaelb4jordan]. (n.d.). *Tweets & replies* [Twitter profile]. Twitter. Retrieved January 9, 2020, from https://twitter.com/michaelb4jordan/with_replies

Resmi Gazete

Başlık. (Yıl, Gün Ay). Resmi Gazete (Sayı: xxx). <http://xxxx>

Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2017, 6 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 29940 (Mükerrer)). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170106M1-1.htm>

(Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler, 2017)

Popüler dergi yazısı

Semercioğlu, C. (2015, Haziran). Sıradanlığın rayihası. *Sabit Fikir*, 52, 38-39.

Çevrimiçi popüler dergi yazısı

Dempsey, L. (2006, Nisan). Libraries and the long tail: Some thoughts about libraries in a network age. *D-Lib Magazine*, 12(4). <http://www.dlib.org/dlib.html>

Değerlendirme ve eleştiriler

Değerlendiren, A. A. (2000). Değerlendirme yazısının başlığı [... başlıklı, A. A. Yazar kitabın değerlendirmesi]. Dergi adı, xx, xxx-xxx.

Değerlendirilen materyal türü (kitap, televizyon programı, sinema filmi vb.) köşeli parantez içerisinde belirtilir. Schaefer, J. C. (2015). Must we burn Hitchcock? (Re)viewing trauma and effecting solidarity with the Birds (1963) [A. Hitchcock'un yapımcısı ve yönetmeni olduğu Birds filminin değerlendirmesi, 1963]. *Quarterly Review of Film and Video*, 32, 329-343. 10.1080/10509208.2015.999220

Stapleton, D. (2015, 21 Temmuz). Turning south [Telltale Games tarafından piyasaya sürülen Game of Thrones: Episode 5 adlı video oyununun değerlendirmesi]. <http://www.ign.com/games/game-of-thrones-episode-5/pc-20028656>

Sokolova, I. V. (2004). The power of gender biases [I. V. Sokolova tarafından "Why women are moresusceptible to depression: An explanation for gender differences" başlıklı makaleye yapılan eleştiri]. <http://www.personalityresearch.org/papers/mule.html#sokolova>

Meta-analizde kullanılan kaynakların gösterimi

Bir meta-analizde kullanılan yayın sayısı 50 ve daha az ise kaynakçada verilir. Ancak bunun meta-analiz için kullanılan bir makale olduğunu belirtmek için başına "*" işareti konur; atıflarda "*" işareti kullanılmaya gerek yoktur.

*Yılmaz, A. (2009). Public policies and public library-emergent literacy relationship in the USA. *Bilgi Dünyası*, 10, 80-94. <http://www.bd.org.tr/>

(Yılmaz, 2009)

11. Metin dışı materyaller

Genel yazım kuralı aşağıdaki gibidir:

Author name. (Year). *Image title* [Format]. Retrieved from URL or Museum, Location.

Eser sahibi soyadı, Adının ilk harfi. (Yıl). *Eser ismi* [Eser türü]. Hyperlink... /Müze ismi, Yer.

Bkz. <https://www.scribbr.com/apa-citation-generator/new/image/>

Kullandığınız görseller hakkında aşağıdaki temel bilgiler dahil olmak üzere mümkün olduğunca fazla bilgi verilmelidir:

- Yaratıcının adı (yazar, sanatçı, fotoğrafçı vb.),
- Çalışmanın yayınlandığı veya oluşturulduğu tarih,
- İşin başlığı,
- Yayın yeri,
- Yayıncı,
- Malzeme türü (fotoğraflar, çizelgeler, çevrimiçi görüntüler için),
- Web sitesi adresi ve erişim tarihi,
- Eserin bulunduğu kurum veya müzenin adı (sanat eserleri ve müze sergileri için),
- İşin boyutları (sanat eserleri için)

11.1. Görsellere metin içinde atf

Şekil yazılarında [eserin özgün dildeki adını yazınız](#).

Basılı kaynaktaki (kitap, dergi...vb.) görsele atf

Aşağıdaki örnekte şekil altı yazısı (*caption*) sanat eserinin reproduksiyonuna dair bilgiyi içermektedir. Kitaptaki şekil altı yazısı eser adını, sanatçıyı ve üretildiği tarihi vermektedir (kitapta üretim tarihi 1794/1824 olarak verilmesinin nedeni eserin 1794'te üretilmesi ve 1824'te sanatçı tarafından revize edilmiş olması nedeniyledir). Şekil altı yazısının sonunda ilgili görselin alındığı kitaba atf yapılır.

Bu teknik *The Ancient of Days* eserinde görülebilir (bkz. Şekil 1).

Şekil 1. The Ancient of Days, W. Blake, 1794/1824 (Bell, 2007, s. 305)

(Müzedede, galeride...vb.) Şahsen görülen bir görsele atf

Bosch, H. [c. 1482]. *The last judgement* [Triptych]. Brugge, Belçika: Groeningemuseum.

Sanatçı bilinmediğinde görsele atıf

Eğer ele alınan eserin sanatçısı bilinmiyorsa, bu bilgiye şekil altı yazısında yer vermeyin. Şekil altı yazısının sonunda ilgili görselin alındığı kitaba atıf yapılır.

Bu teknik *Menkaure ve Khamerenebty kraliyet heykeli* eserinde görülebilir (bkz. Şekil 2).

Şekil 2. *Menkaure ve Khamerenebty kraliyet heykeli*, c. 2470 BCE (Bell, 2007: 42)

Eser ismi/tarihi bilinmediğinde görsele atıf

Tarih bilinmiyorsa “n.d./t.y.” ifadeleri; eser ismi bilinmiyorsa eser ismi yazılacak yere köşeli parantez içinde açıklama eklenebilir:

Google. (n.d.). [Google Maps map of Utrecht city center]. Retrieved January 10, 2020, from <https://goo.gl/maps/keKNQZHZTS7ticwb8>

Bir web sitesindeki görsele atıf

Sıradaki örnekte metin içi atıfta görselin alındığı web sitesine referans verilir.

Thompson, M. (2020). *Canyon wren* [Photograph]. Flickr. <https://flic.kr/p/2icfzq4> Bu teknik *Androgyny*'de görülebilir (bkz. Şekil 3).

Şekil 3. *Androgyny*, N. Burson, 1982.

Sokak sanatındaki görsellere atıf

Metin içi atıfta görselin alındığı kaynağa (örn. web sitesi) referans verilir. Grafiti örneği olarak *Sleeping Man*'e bakılabilir (bkz. Şekil 4).

Şekil 4. *Sleeping Man*, Blek Le Rat, 2008.

Sanatçısı bilinmeyen bir web sitesindeki görsele atf

Sıradaki örnekte hem sanatçı bilinmediği hem de web sitesinde sayfa olmadığı için metin içi atıfta bu iki bilgi verilmez.

Bu teknik *Chair of Reniseneb*'te görülebilir (bkz. Şekil 5).

Şekil 5. *Chair of Reniseneb*, ca. 1450 B.C.

11.2. Görsellerin kaynakçada gösterimi

Müze ya da sergi alanındaki Özgün Çizim/Resim/Heykel/Fotoğraf/vb. Yapıtlar

(bkz. <https://bit.ly/3vYuTtK>)

Sanatçı bilinmiyorsa eser adı ile başlayın. Yıl bilinmiyorsa tarih yok ibaresi için (t.y./n.d.) kısaltmasını kullanın. Müze:

Sanatçı. (Yıl). *Eser Adı* [Malzemenin tanımı]. Kurum, Müze veya Koleksiyon, Şehir, kısaltılmış il/Eyalet.

Pratt, C. (1965). *Young girl with seashells* [Tuval üzerine yağlıboya]. Memorial University Art Gallery Permanent Collection, Corner Brook, NL.

van Gogh, V. (1889). *The starry night* [Painting]. The Museum of Modern Art, New York, NY, United States. https://www.moma.org/learn/moma_learning/vincent-van-gogh-the-starry-night-1889/

(van Gogh,

1889)Sanat Sergisi:

Design for eternity: Architectural models from the ancient Americas [Exhibition]. (2015–2016). The Met Fifth Avenue, New York, NY, United States. <https://www.metmuseum.org/exhibitions/listings/2015/design-for-eternity>

(Design for Eternity, 2015–2016)

Martinez, J.-L., & Douar, F. (2018–2019). *Archaeology goes graphic* [Exhibition]. The Louvre, Paris, France. <https://www.louvre.fr/en/expositions/archaeology-goes-graphic>

(Martinez & Douar, 2018–2019)

Bilgilendirici müze plakası:

[*Plaque with background information about American Gothic*]. (n.d.). Art Institute Chicago, Chicago, IL, United States.

Bir Sanat Veritabanında (örn. Artstor) yer alan görsel

APA’da genel olarak kaynakçada doğrudan web adresi kullanılmaz. Bu nedenle veritabanı adı veya veritabanının web adresi ancak şu şekilde verilmelidir:

Sanatçı. (Yıl). *Eser Adı* [Malzemenin tanımı]. Kurum, Müze veya Koleksiyon, Şehir, kısaltılmış Şehir. XXX (Veritabanı Adı) Veritabanı veya hyperlink:....

Landing of atlantic cable in Newfoundland, 1866 [Transparency, collodion on glass]. (1900). George Eastman House, Rochester, NY. ARTstor.

Bir kitaptaki reproduksiyon

Sanatçı. (Kitabın basım yılı). *Eser Adı* [Malzemenin tanımı]. Kurum, Müze veya Koleksiyon, Şehir, kısaltılmış Şehir. Yazar/Editör adı içinde. *Kitap Adı* (sf. #). Yayıncı (Özgün eserin yılı).

Jacque, H. (2010). *Labrador black duck* [Clay tile]. Lawrence O'Brien Auditorium, Goose Bay, NL. In D. Brown, *Uncommon clay: The labradoria mural* (p. 18). St. John's, NL: Creative Publishing. (Original work 2009).

Basılı bir dergideki reproduksiyon

Sanatçı. (Yıl). *Eser Adı* [Malzemenin tanımı]. Kurum, Müze veya Koleksiyon, Şehir, kısaltılmış Şehir. Yazar adı içinde. (Yıl). Makale adı, *Dergi adı*, cilt # (sayı #), sayfa #.

Carr, E. (1935). *Scorned as timber, beloved of the sky* [Oil on canvas]. Vancouver Art Gallery, Emily Carr Trust, Vancouver, BC. In S. R. Udall. Georgia O’Keeffe and Emily Carr. Health, nature and the creative process. *Women's Art Journal*, 27(1), 23.

Çevrimiçi bir dergideki reproduksiyon

DOI numarasını vermek yeterlidir. DOI numarası yoksa derginin web adresi verilir.

Sanatçı. (Yıl). *Eser Adı* [Malzemenin tanımı]. Kurum, Müze veya Koleksiyon, Şehir, kısaltılmış Şehir. Yazar adı içinde. (Yıl). Makale adı, *Dergi adı*, cilt # (sayı #), sayfa #. Hyperlink...

Sherman, C. (1980, July/August). *Untitled film still #56* [Photograph]. Collection of M. Harron. In C. Townsend. Art as commodity as art. *Art Monthly* (368), 2. Retrieved from: <http://www.artmonthly.co.uk>

Bir web sitesindeki reproduksiyon

Eğer web sitesi için tarih bilgisi yoksa tarih yok ibaresi için (t.y.) kısaltmasını kullanın. Yazar bilgisi yoksa eserıyla başlayın ve ardından tarihi verin.

Sanatçı. (Yıl). *Eser Adı* [Malzemenin tanımı]. Kurum, Müze veya Koleksiyon, Şehir, kısaltılmış İl/Eyalet. Web sayfası/döküman Yazar. (Yıl, Ay gün). Web sayfası /döküman adı. Hyperlink...

Shepherd, H. P. (1962). *Sunday morning* [Oil]. Collection of Memorial University of Newfoundland, St. John's, NL. The rooms. (n.d.). Retrieved from: <http://www.therooms.ca/artgallery/shepherds.asp>

Burson, N. (1982). *Androgyny* [Gelatin silver print]. J. Paul Getty Museum, Malibu, CA. Retrieved from: <http://www.getty.edu/art/collection/objects/296434/nancy-burson-androgyny-american-1982/>

Bir sokaktaki görseller

Sokak sanatına dair görseller de diğer görseller gibi Kaynakça'da şu şekilde verilmelidir:

Sanatçı. (Yıl). *Eser Adı* [Malzemenin tanımı]. Kurum, Müze veya Koleksiyon, Şehir, kısaltılmış İl/Eyalet.

Graffitiler için boyandığı sokak ve şehir ismi veriniz.

Blek Le Rat. (2008). *Sleeping Man* [Grafiti]. Leake street, London.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4c/Blek_le_Rat_-_Sleeping_man.jpg

11.3. Müzik notası: Kaynakça gösterimi ve metin içinde atf

Temel olarak müzik notası kitaba benzerdir ve aşağıdaki biçimde gösterilir:

Besteci Soyadı, A. (Tarih). *Eser adı*. Yayıncı.

Hangi tür notanın (örn. vokal part veya orkestra partı) kullanıldığını belirtmek için parantez içinde daha fazla bilgi verilir:

Picker, T. (Composer), and McClatchy, J. D. (Librettist). (1995). *Emmeline: An opera in two acts* [Score and parts]. Mainz, Germany: Schott Helicon.

Metin içinde: (Picker ve McClatchy, 1995)

Eğer eski bir notanın yeniden basımı söz konusuysa özgün yayıncı hakkında bilgi verilmesine gerek yoktur ancak özgün basım tarihi verilmelidir:

Haydn, F. J. (2001). *The creation*. Mineola, Dover. (Original work published 1798)Metin içinde: (Haydn, 1798/2001)

Bazı bestecilerin eserleri katalog numaraları vardır ve bu numaralarda verilmelidir:

Mozart, W. A. (1970). *Die Zauberflöte* [The magic flute], K. 620 [Vocal score]. BeckscheVerlagsbuchhandlung. (Original work published 1791)

Metin içinde: (Mozart, 1791/1970)

11.4. Görsel-işitsel kaynaklar: Kaynakça gösterimi ve metin içinde atf

(bkz. <https://bit.ly/384Avuw>)

Televizyon programı

Serling, R. (Executive Producer). (1959–1964). *The twilight zone* [TV series]. Cayuga Productions; CBS Productions.

(Serling, 1959–1964)

Film

Alfredson, T. (Director). (2008). *Låt den rätte komma in* [Let the right one in] [Film]. Magnolia. (Alfredson, 2008)

Bir televizyon dizisinden tek bir bölüm

Favreau, J. (Writer), & Filoni, D. (Director). (2019, November 12). Chapter 1 (Season 1, Episode 1) [TVseries episode]. In J. Favreau, D. Filoni, K. Kennedy, & C. Wilson (Executive Producers), *The Mandalorian*. Lucasfilm; Golem Creations.

Video

Akan, T. (Yönetmen). (2011). *Köy enstitüleri/Bir meçhul öğretmen* [DVD]. Tedarik edilebileceği adres:<http://www.dr.com.tr/>

Cuddy, A. (2012, June). *Your body language may shape who you are* [Video]. TED Conferences.

https://www.ted.com/talks/amy_cuddy_your_body_language_shapes_who_you_are

Youtube

TED. (2019, November 13). The danger of AI is weirder than you think | *Janelle Shane* [Video].

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=OhCzX0iLnOc>

Harvard University. (2019, August 28). *Soft robotic gripper for jellyfish* [Video].

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=guRoWTYfxMs>

APA Publishing Training. (n.d.). *Home* [YouTube channel]. Retrieved February 20, 2020, from <https://www.youtube.com/user/PSycINFO/>

Müzik kaydı

Writer, A (Telif yılı). Parça adı [Sanatçı tarafından kaydedilmiştir]. Albüm adı içinde [Kayıt ortamı: CD, plak, kaset, vb.] Yer: Şirket adı. (Kayıt tarihi)

Iang, K.D. (2008). Shadow and the frame. On *Watershed* [CD]. Nonesuch Records. Metin içinde: "Shadow and the Frame" (Iang, 2008, track 10).

Görsel-İşitsel Transkript (Konuşma-Radyo-Podcast metin deşifreleri):

(bkz. <https://bit.ly/3MXCtMd>)

Konuşma

Bryan, W. J. (2010). *Against imperialism* [Speech transcript]. American Rhetoric. <http://www.americanrhetoric.com/speeches/PDFFiles/William%20Jennings%20Bryan%20-%20Imperialism.pdf> (Original work published 1900)

Podcast

Cornish, A. (Host). (2017, May 17). This simple puzzle test sealed the fate of immigrants at Ellis Island [Audio podcast transcript]. In *All things considered*. NPR. <http://www.npr.org/templates/transcript/transcript.php?storyId=528813842>

Radyo

Mottram, L. (2020, January 8). *Hazard reduction burning is not a panacea to bushfire risk: Expert* [Radio broadcast transcript]. ABC. <https://www.abc.net.au/radio/programs/pm/thinned-forests-can-be-more-prone-to-fire,-expert-says/11853280>

Online Ders

(bkz. <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples/online-course-references>)

Jackson, M. O., Leyton-Brown, K., & Shoham, Y. (n.d.). *Game theory* [MOOC]. Coursera. <https://www.coursera.org/learn/game-theory-1> (Jackson et al., n.d.)

Bölüm:

Tangen, J. (2016). Episode 2: I heard a tapping somewhat louder than before [MOOC]

lecture]. In E.MacKenzie, J. Tangen, & M. Thompson, *The science of everyday thinking*. edX. <https://www.edx.org/course/the-science-of-everyday-thinking> (Tangen, 2016)

Slayt:

Jones, J. (2016, March 23). *Guided reading: Making the most of it* [PowerPoint slides]. SlideShare. <https://www.slideshare.net/hellojenjones/guided-reading-making-the-most-of-it>

Belirli bir sınıfın websitesinden slayt (Sakai, Canvas...vb. ile):

Mack, R., & Spake, G. (2018). *Citing open source images and formatting references for presentations* [PowerPoint slides]. Canvas@FNU. <https://fnu.onelogin.com/login>

Podcast /Radyo yayını

Radyo ODTÜ (Yapımcı). (2015, 13 Nisan). *Modern sabahlar* [Podcast]. <http://www.radyoodtu.com.tr/>

Mottram, L. (2020, January 8). *Hazard reduction burning is not a panacea to bushfire risk: Expert* [Radio broadcast]. ABC. <https://www.abc.net.au/radio/programs/pm/thinned-forests-can-be-more-prone-to-fire,-expert-says/11853280>

12. Kaynakça ile göndermelerin uyumu

Metin içerisinde gönderme yapılan her kaynak kaynakçada yer almalı, kaynakçada yer alan her kaynağa da metin içerisinde mutlaka gönderme yapılmış olmalıdır.

Göndermedeki yazar adı ve tarih bilgisi kaynakçadaki **yazar adı ve tarih bilgisi ile birebir aynı olmalıdır**.

İncil ve Kur'an gibi klasik yapıtlara ve kişisel iletişimlere metin içerisinde gönderme yapılması yeterlidir, ayrıca kaynakçada belirtmeye gerek yoktur.

13. Sayfa düzeni

Üst 2,5 cm / Alt 2,5 cm / Sol 2,5 cm / Sağ 2,5 cm / Cilt Payı 0 cm olmalıdır.

Sayfa Aralığı Önce 0 nk / Sonra 0 nk / Satır Aralığı Tek olmalıdır.

CONTACT US

EDITOR

Doç. Dr. Tamer BAYRAK

E-MAIL

ibadergi@gmail.com

ADDRESS

Çanakkale Onsekiz Mart University

e-mail: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ibadergi>

JCSR

Journal of Communication Science Researches
İletişim Bilimi Araştırmaları Dergisi

Benim manevi mirasım ilim ve akıldır.

K. Atatürk